PÊŞENG

BO ŞOREŞ

Şubat / 1982

www.alsiwakurdi.org

www.arsivakurdi.org

AÇIKLAMA

9-11 Ocak 1982 günleri arasında toplanan Merkez Komitesi, uluslararası ve Orta-Doğu'daki durum, 12 Eylül darbesinden sonra, Türkiye ve Kürdistan'da meydana gelen gelişmeler, parti içi sorunlar üzerinde uzun uzadıya durdu. İçinde bulunduğumuz dönemde partinin önündeki görevleri tespit etti.

MK toplantısı, uluslararası alanda, olayların hızla gelişerek karmaşıklaştığı, sorunlarla dopdolu olocağı belli olan bir yılın ilk günlerine rastladı.Bu dönem, çeşitli alanlarda mevzilerini yitiren emperyalizmin hırçınlıklarının arttığı, dünya halklarına karşı yeni saldırganlıklara giriştiği bir dönemdir.

www.serxwakurdi.org

Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Sosyalist Sistemin emperyalizme karşı ekonomik, siyasal ve ideolojik alanda; özellikle de dünya barışının korunması için silahlanma yarışına ve yeni yeni nükleer silahların üretilmesine karşı verdiği mücadele, dünya halklarını derin ölçüde etkiliyor. Bu mücadele, gideren artan ölçüde gelişiyor; bütün dünya halklarını kapsamına alıyor. Barış davası uğruna hergün yüzbinlerce insan bu saflara katılıyor.

Dünya kapitalist sisteminde başgösteren yeni bunalım dalgası hızla derinleşiyor. Bu durum, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sınıf çatışmalarını şiddetlendiriyor. Yığınlar, daha aktif ve yoğun olarak, izlenen ekonomi-politikalara karşı çıkıyorlar. Ekonomik krizin sonucu olarak, omuzlarına yüklenmek istenen yeni ağır yükleri reddediyorlar. Silahlanmaya, soğuk savaş kışkırtıcılığına ve ülkelerine yeni nükleer silahların yerleştirilmesine karşı seslerini yükseltiyorlar.

Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın geri kalmış, bağımlı ülke halkları da, emperyalist sömürü ve saldırganlığa darbe vurma, ülkelerini bağımsızlık ve özgürlüğe kavuşturma yolunda, hergün yeni adımlar atıyorlar.

Bütün bu durumlar, emperyalizmi ve dünya gericiliğini daha da saldırganlaştırıyor. Emperyalizm, mevzilerini ve çıkar alanlarını yitirdikçe, korku ve telaşı artı

yor. Yitirdiği mevzileri geri alabilmek ve çıkar alanlarını terketmemek için, yeni ye ni oyunlar tezgâhlıyor. Bu oyunlarda ABD ve emperyalizmin saldırgan örgütü NATO baş rolü oynuyor. Özellikle ABD'deki son seçim lerden sonra, Reagan'ın işbaşına gelmesiyle, ABD emperyalizminin uluslararası alanda takındığı tutum, dünya halkları açısından daha da tehlikeli bir hal aldı.

ABD emperyalizmi, soğuk savaşı körükleme, dünyayı nükleer cephaneliğe çevirme ve sıcak savaş ortamını geri getirme yolun da hızla tırmanan bir politika izliyor. Dünya sosyalist sistemine ve Sovyetler Birliğine; yeryüzünün sömürüden arındırılmış bu alanlarına karşı komplolara girişiyor. Açıkça onların iç işlerine karışıyor, bura larda karşı-devrimci kundakçı güçler oluşturma yoluna gidiyor. Son Polonya olayları emperyalizmin bu yöndeki karşı-devrimci ça balarını açıkça gözler önüne serdi.

Emperyalizm, Afganistan devrimi ve Polonya'daki olaylar dolayısıyla misli görül memiş bir anti-Sovyetizm ve anti-komünizm yaygarasına girişti.

Bütün bu anti-Sovyetik ve anti-komünist yaygaraların, emperyalizmin saldırgan, savaş kışkırtıcı politikasına gerekçe hazırlama amacına yönelik olduğu ortadadır.

Başta ABD olmak üzere, emperyalizmin ve uluslararası gericiliğin Orta-Doğu'ya yönelik olarak son zamanlarda yoğunlaştırdıkları çabalar, bu niyetleri daha da açı-

ğa çıkarıyor. Afganistan ve İran devrimlerinden sonra emperyalizm, Orta-Doğu'da büyük bir gerileme kaydetti. Filistin halkına ve bölgedeki diğer ilerici Arap güçlerine karşı uygulamaya konan Camp David planı, genel anlamıyla başarısızlığa uğradı. Bu durumlar karşısında emperyalizm, Orta-Doğu'da yeni oyunların içine girmiş bulunuyor. Bir yandan İsrail siyonizmi aracılığıyla saldırgan yayılmacı çabalarını sürdürürken, öte yandan, bölgedeki ilerici, devrimci gelişmeleri engelleyerek, ilerici anti-emperyalist Arap güçlerini yok etmek ve ilerici Arap birliğini parçalamak için, yeni yeni gerici kamplar oluşturmaya, bölgedeki gerici ülkeler aracılığıyla politik ve askeri etkinliğini artırmaya, bu yoldan bölgenin ilerici, anti-emperyalist güçlerini tehdit etmeye ve yalıtlamaya çalışıyor. ABD, oluşturduğu "çevik kuvvet"lerini bu bölgedeki ülkelere yerleştiriyor, bu alanlarda yeni askeri üsler kuruyor. Suudi Arabistan aracılığıyla son zamanlarda ortaya atılan "barış planı" da bu amaca yöneliktir.

ABD'nin ve NATO'nun çıkarlarını büyük ölçüde tehlikeye sokmuş bulunan Türkiye'nin 12 Eylül öncesi dönemi bilindiği gibi 12 Eylül'de gerçekleştirilen askeri faşist darbeyle şimdilik bir ölçüde bertaraf edildi.

Emperyalizm ve bölge giriciliği ardından, Irak'ı İran'a saldırttı. Körfez bölgesinde etkinliğini artırmaya çalışı

yor. Bütün bunlar, emperyalizmin ve özellikle ABD'nin Orta-Doğu halklarına karşı yeni bir saldırıya geçtiğini ve gelecekte bölgemizin çok daha büyük gelişmelere sahne olacağını ortaya koyuyor.

Bu siyasal gelişmeleri gözönünde bulunduran Merkez Komitemiz, emperyalizmin saldırganlıklarının boşa çıkarılması, bölgemizin kan gölüne çevrilmesi yolundaki planların bozularak, emperyalizmin bir daha bölgemize el atamayacak bir biçimde geri püskürtülmesi için, Orta-Doğu'nun ilerici, devrimci, anti-emperyalist güçlerine tarihsel görevler düştüğünü vurguladı. Emperyalizmin en ufak etkinliği dahi bölgemizde varoldukça, halklarımızın çıkarlarının daima tehlikede olacağını Orta-Doğu'da barışın sağlanamayacağını belirtti.

MK, içinde bulunduğumuz dönemde bölgemizin tüm ilerici, anti-emperyalist güçlerinin daha sıkı bir dayanışma ve ittifak içine girmeleri gerektiği üzerinde durdu.

MK, ABD emperyalizmine ve İsrail siyonizmine karşı başta Filistin halkı olmak üzere tüm ilerici Arap güçlerinin yürüttüğü mücadeleyle dayanışma içinde olduğunu bir kez daha belirtti.

Devrimden sonra, İran'da meydana gelen anti-emperyalist kazanımları desteklediğini, Irak'ın İran'a yönelttiği düşmanca saldırıların karşısında olduğunu bu savaşın İran ve Irak halklarının çı-

karlarıyla çeliştiğini, emperyalizme ve gericiliğe hizmet eden bu savaşın derhal son bulması, Irak'ın işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi gerektiğini vurguladı. Ayrıca MK, İran'daki bugünkü dinsel yönetimin, içte İran halklarına ve emekçilere karşı giriştiği despotik saldırılara, baskı ve katliamlara, demokratik özgürlük ve insan haklarının ortadan kaldırılmasına karşı olduğunu ve, İran halklarının, emekçilerinin, özgürlükleri uğruna, özellikle İran Kürdistanı'nda Kürt halkının, ulusal demokratik hakları için verdiği mücadeleyi desteklediğini belirtti. MK içerde, demokratik özgürlüklerin ve insan haklarının yokedilmesiyle ezilen halklara karşı şöven sömürgeci bir politikanın uygulanmasıyla, elde edilmiş anti-emperyalist kazanımların da her an yitirilebileceği tehlikesine dikkat çekti.

MK, Irak'ta, Saddam Hüseyin rejiminin, Irak Arap ve Kürt halkına karşı giriştiği baskı, terör ve katliamları şiddetle protesto ettiğini ve Irak'taki Arap ve Kürt ilerici ve yurtsever güçlerinin bu rejime karşı yürüttükleri mücadeleyi desteklediğini vurgulayarak, biran önce tüm güçleri kapsayacak bir cephenin kurulacağı yolundaki umudunu; ayrıca böylesi bir birliğin günümüzdeki tarihsel önemini dile getirdi.

Günümüzde Kürdistan sorununun, giderek artan bir ölçüde önem kazandığını, Kürdistan halkının mücadelesinin hergün biraz daha boyutlandığını gözönünde bu-

lunduran MK, genel olarak hareketin içinde bulunduğu eksiklik, aksaklık ve bazı yanlış anlayışların, gericiliğe hizmet eden kimi tutumların üzerinde durdu. Hareketi içten yıkmaya ve gerici konumlara götürmeye yönelik çabaların altını çizdi. Özellikle bazı güçlerin silahlı saldırılarına, güçler arasında süregelen silahlı çatışmalara karşı olduğunu ve bu tür saldırı ve çatışmaların derhal son bulmasından yana olduğunu belirtti. Kürdistan'ın dört parçasındaki tüm ilerici, anti-emperyalist yurtsever örgütler arasında sıkı bir diyalog ve dayanışmanın zorunluluğunu dile getirdi.

Merkez Komitesi, 12 Eylül 1980 darbesinden buyana gelen 1,5 yıllık dönemde Türkiye'de meydana gelen gelişmeler üzerinde durdu. Bu birbuçuk yıllık dönemde; gerçekleştirilen darbenin "Türkiye'finans kapitalinin en büyük tekelci gruplarının çıkarlarını sağlama alma, iktidarlarına yönelik tehlikeyi bertaraf etme ve dışarıda, başta ABD emperyalizmi olmak üzere saldırgan NATO'nun tehlikeye düşen çıkarlarını savunmak için 12 Eylül öncesi kısmi burjuva demokrasisi ortamında bütün çarelerin tükenmesiyle, emekçi halklarımıza karşı başvurulmuş en azgın, en açık terörist bir saldırı ve bu nedenle de askeri faşist bir darbe olduğunu" gösterdiğini vurguladı. "Darbeyle başlayan süreçte, işbaşındaki cuntanın "bütün burjuva demokratik kurumları, kuvvetler ayrılığını, emekçi halklarımızın uzun mücade

lelerle kazandığı hak ve özgürlükleri tasfiye ederek, onun yerine, finans kapitalin en gerici, en şöven çevrelerinin -iktidarı tek bir noktada merkezileştiren- açık terörcü diktatörlüğünün yerleştirdiğine dikkat çekti. Ayrıca, cuntanın bugüne kadar kaydettiği bu ilerlemelerinin devrimci güçlerin bölük pörçük olmalarından geldiğini, biran önce faşist cuntaya karşı tüm anti-faşist güçleri biraraya getirecek bir anti-faşist cephenin yaratılmasının zorunlu olduğunu bir kez daha belirtti.

MK bundan başka, Türkiye Kürdistan'ında Kürdistan halkının mücadelesinin ileri boyutlara varıp zafere ulaşmasının tek güvencesi olacak olan bir ulasal demokratik cephenin yaratılmasının gün geçirilmeden başarılması gerektiğini, bu yolda, ilerici yurtsever ve sosyalist güçler arasındaki, diyalog eksikleğini ve varolan olumsuz ilişkileri biran önce ortadan kaldırmaya çaba göstereceğini karar altına aldı.

MK örgüt içi sorunlar üzerinde de ayrıntılarıyla durarak, özellikle 12 Eylül'den sonra parti içinde boyvermeye çalışan sağ oportünist küçük burjuva eğilimine dikkat çekerek, bu eğilimin partimizi pasifizme sürükleme ve bu yoldan burjuvaziyle uzlaşma batağında tasfiye etme yolundaki niyet ve çabalarına karşı uyanık olunmasının ve bu tür bir eğilimle uzlaşmaz bir mücadele yürütülme

sinin zorunlu olduğunu vurgulayarak bu yönde bazı kararlar aldı.

Son olarak da MK, Partimizin 2.Kongre'sinin içinde bulunduğumuz yıl içinde yapılmasını karar altına aldı.

Kürdistan İşçi Partisi
Polit Büro'su a.
M.C.
15.1.1982

*

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

12 EYLÜL DARBESİ ÜZERİNE

9-11 Ocak 1982 tarihleri arasında yapılan MK toplantısına, dört MK üyesinin, 12 Eylül darbesine ilişkin olarak sundukları rapor.

Yoldaşlar,

Özellikle 12 Eylül 1980 askeri faşist darbesinden sonra, partimizde ortaya çıkan sorunların tartışılıp bir çözüme ulaştırılması için gösterilen çabaların, bu kadar uzun bir sürede de olsa başarıya ulaşmasının bir sonucu olarak MK'nin toplanması, toplantısız geçen uzun dönemin partimiz bağrında açtığı yaralar küçümsenecek düzeyde olmasa bile olumlu bir gelişme sayılmalıdır.

MK toplantısının gerçekleşmiş olması, bütün ağırlıklarına rağmen partimiz önündeki sorunların çözümüne giden yolu açmış bulunuyor. Sorunlarımız çok uzun bir süre çözümsüzlük noktasına varma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmasına rağmen, neden is-

rarla ve sabırla,ağırlığı,ciddiyet ve boyutları ne olursa olsun,sorunlarımızın ancak ve ancak partimiz açısından meşru ve geçerli yolun ilk adımı olan MK'nin yapacağı toplantı ve alacağı kararlarla çözüme kavuşabilecekleri üzerinde durduk.

Birincisi,bütün dezavantaj,olanaksızlık ve yaratılmak istenen gayri meşru fiili konumlara rağmen,bir bütün olarak parti örgüt, birim ve militanlarımız,karşılaşılabilecek engelleri partimizin anlayış ve işleyiş zemininde aşma yeteneklerini yitirmediler.İleri sınıf bilinçli,deneyimli kadro ve militanlarımız,örgütün engelleri aşma gücünü yitirebileceğine inanmadılar.Bu inançla,sorunların üstüne gitme konusunda kararlı ve ısrarlı çabalırını sürdürdüler.Ama öte yandan da, sorunlarımızın,hemen en acele,en kolay fakat partimiz açısından en zararlı yoldan çözümlenmesi gerektiği gibi bir acelecilik ve saf - dilliğe kapılmadılar.Bütün zorlukları göğüslemeyi,bunları uzun vadeli omuzlarda taşıma sabır ve soğukkanlılığını göstermeyi bildiler.

12 Eylül'den bu yana gelen dönemde ortaya çıkan gerçek budur.İşte inancımızı pekiştiren ve bizi,bugün olumlu bir noktada olduğumuz biçimindeki bir kanıya ulaştıran da bu gerçektir.Bu inanç ve kanıyla,12 Eylül 1980 darbesiyle partimizde ortaya çıkan görüş ayrılıklarının ve bu görüş ayrılıklarının çözümlenmesi için gösterilen çaba ve ortaya konan tutumların üzerinde durarak bu konudaki görüşlerimizi sunmak istiyoruz.

Cuntaya ilişkin ilk görüş ayrılığı par-

timizin yurtdışı örgütleri ile Polit Büro arasında çıktı.Darbenin hemen ertesi gününde,bir PB üyesinin sorumluluğunda toplanan Avrupa Komitesi,darbeyi "askeri-faşist bir darbe" olarak niteledi.Ülke içinde dört üye ile toplanan PB da darbeyi "sömürgeci-militarist bir darbe" olarak belirledi.PB'nin bu değerlendirmesi MYO'nun 12 Eylül'den sonra çıkan ilk sayısında yeraldı.

Bu durum üzerine ülke dışındaki PB üyesi, MK'nin toplanarak ortaya çıkmış bulunan sözkonusu farklı değerlendirmeyi ortadan kaldıracak çözümler getirmesini önerdi.

Ancak,hepimizin bildiği gibi o günden bu yana yapılan bu öneri daha sonra üzerinde duracağımız çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleşmedi.Daha yeni,bugün bu öneri gerçekleşmiş bulunuyor.

Burada asıl amacımız,12 Eylül 1980'den sonra PB tarafından yapılan"sömürgeci militarist cunta"belirlemesine ve özellikle 2. değerlendirme adıyla bilinen ve MYO'da da yayınlanan yazıda cuntanın faşist olmadığına ilişkin gerekçelere ve bu gerekçelerde faşizmle ilgili teorik yaklaşımda ortaya çıkan tespitlere değinmektir.Yalnız bunlara değinmeden önce,görüş ayrılıklarının nasıl ortaya çıktığı,ne gibi bir süreç izlediği,bu süreçte değerlendirmeyi yapan tarafların,tüzüksel işleyiş ve örgütsel anlayış açısından tutumlarının ne olduğu üzerinde durmak istiyoruz.

Çünkü,bugüne kadar,özellikle ülke içindeki partili yoldaşlar arasında,yurtdışındaki legal yayın organında somutlaştırılmak is-

tenen,ama gerçekte önce bir PB üyesiyle tüm yurtdışı örgütleri ve daha sonra MK'nin yarısı tarafından takınılan tutum üzerinde gerçeklere dayanmayan ülke içi örgütlerimizi de yanıltmayı amaç edinen bir kanı geliştirildi. Sürekli olarak ülke içinde,yurtdışındaki legal yayın organın MK kararlarına rağmen davrandığı,disiplinsizlik ettiği gibi bir kanı oluşturuldu.Hatta bu öyle bir noktaya getirildi ki,partimizin esas sorunlarının örtbas edilmesine hizmet edecek bir araç gibi görüldü.

Birincisi;cuntanın faşist olduğuna ilişkin belirlemeyi ilk defa yapan ülke dışındaki legal yayın organı değil,bir PB üyesi ve ona bağlı tüm yurtdışı örgütlerimizdir.Doğal olarak,onların görüşleri,yayın organları,bildiri,broşür,miting ve uluslararası ya da örgütlerarası konferans ve toplantılarda,legal yoldan geniş alana yayılma olanağı bulmuş ve sonuç itibariyle zorunlu olarak legal yayın organı bu görüşün yayılması görevini üstlenmiştir.Öyleyse ilk olarak görüş ayrılığı,MK ile bazı alt organlar arasında değil,bizzat MK üyeleri arasında çıkmıştır.Bu gerçeğin tüm partili **yoldaşlarca** bilinmesinde zorunluluk vardır.

Bu noktayı vurguladıktan sonra,ülke içinde bazı yoldaşlar tarafından polemik konusu edilen,bir PB üyesi ve onun sorumluluğundaki yurtdışı örgütlerimizin takınmış oldukları tutumda haklı olup olmadıklarına değineceğiz.Acaba,daha bir MK kararı olmadan PB üyesi ve yurtdışı örgütlerin"darbe"olayı ile gerçekleşmiş bulunan yeni olgu karşısın-

da tutum belirlemeleri doğru ve Leninist parti anlayışına uygun muydu?İkincisi,MK kararı daha çıkmadan,onların tutum belirlemeleri kötü niyete yorumlanabilir mi?Üçüncüsü,PB'nun yapmış olduğu belirlemeden sonra bile onların görüşlerinde ısrar etmeleri nasıl açıklanmalıdır?

Kanımızca birinci soruya verilecek yanıt olumlu olmalıdır.Çünkü darbe olayı ve ardından açılan dönem,bütün parti örgütlerimiz açısından yeni bir durumu ifade ediyordu.Böylesine yeni bir durum karşısında,bütün parti örgütleri ve üyeler,görüş belirleme hakkına sahiptirler.Leninist parti anlayışına göre, tartışma konusu edilemeyecek bazı noktalar vardır.Bunlar,Dünya Komünist Haraketi'nin strateji ve taktikleri;uygulama aşamasındaki parti taktikleridir.Ayrıca parti programı ilkeleriyle çelişen görüşler de öne sürülemez.Ama bunun dışındaki bütün noktalarda parti üye ve örgütleri,açıktan açığa,yalnız örgüt toplantılarında değil,yığınlara yönelik açık tartışmalarda da belli bir politik olay hakkında görüş belirleme hakkına sahiptirler.İşte bu nedenle PB üyesi ve yurtdışı örgütleri cunta hakkında görüş belirlemeleri Leninist parti anlayışıyla çelişmez;tam tersine onun demokratik merkeziyetçilik ilkesine uygun düşer.Nasıl ki daha bir MK kararı olmadan ülke içinde,parti açısından bir karar organı olmayıp,salt yürütme organı olan PB'nun dört üyesi toplanarak görüş belirlemişlerse.Bizim sorunumuza benzer bir konuda Lenin şöyle bir belirleme yapıyor. "Parti programının ilkelerinin sınırları içinde eleştri yalnızca parti toplantılarında de-

ğil,yığına açık toplantılarda da özgür.olmalıdır.Böyle eleştri,ya da böyle 'ajitasyon' (çünkü eleştri ajitasyondan ayrılmaz) yasaklanamaz.Partinin siyasal eylemi birlik içinde olmalıdır.Ne açık yığın toplantılarında ne de parti basınında,belli eylemlerde birliği bozucu hiçbir(çağrıya)hoşgörü gösterilmez.

....

"Bir örnek alalım.Kongre partinin Duma seçimlerine katılmasına karar verdi.Seçimlere katılma çok belli bir eylemdir.Seçimler sırasında(örneğin bugün Bakü'de olduğu gibi)partinin hiçbir üyesinin,hiçbir yerde, halkı oy kullanmamaya çağırma hakkı yoktur. Ne de seçimlere katılma kararının 'eleştrisine' bu dönem boyunca hoşgörü gösterilebilir,çünkü gerçekten seçim kampanyasının başarısını zedeler.Ancak,seçimler duyurulmadan önce,seçime katılma kararını her yerde eleştirmeye parti üyelerinin tam bir hakkı vardır." (Lenin,Parti Disiplini'nden aktarma)

Görülüyor ki Lenin,yeni bir siyasal durum karşısında parti üyelerinin,partinin en yüksek organı olan kongre kararları bile eleştirebileceğini,ama bunun sadece kararın hayata geçirilmeye çalışılan döneme rastlayamayacağını,çünkü parti açısından eylemde birliğin bozulmasının kabul edilebilir birşey olmadığını savunuyor.

Öyleyse değil bir kongre kararı,daha bir MK kararı bile olmadan parti örgütlerinin ortaya çıkmış yeni bir durum karşısında tutum takınma hakları hay hay vardır.Peki,parti örgütleri arasında görüş ayrılığı ortaya çık-

tığında,bunun parti açısından ilk çözüm yeri neresi olmalıdır?Elbetteki MK...Ancak MK kararları yukarıda kısaca değindiğimiz sınırlar çerçevesinde eleştiri hakkı olmak kaydıyla bütün parti örgütleri açısından bağlayıcıdır.O da parti kongresinin toplanacağı ana kadar.Kongre,partinin en yüksek organıdır.Parti açısından bağlayıcı kararların alınabileceği en yüksek organdır.

İkinci soruya gelince;yurtdışı örgütlerinin tutum belirlemeleri,kötü niyetin bir ifadesi olarak da yorumlanamaz.Çünkü,darbenin meydana geldiği ilk günden başlamak üzere,ülke dışında,darbeyi teşhir etme,kınama ve halklarımızla uluslararası dayanışmayı yükseltme konusunda örgütlerimiz,görevlerini yerine getirmek zorundaydılar.Ülke içiyle bağlantı kurulabilip kurulamiyacağı,bunun ne kadar bir süre alacağı belli değildi.Kaldı ki partimizin o güne kadar faşist tehlike konusunda koyduğu teşhisler,buna karşı izlediği politika,faşist tehlikeyi bertaraf edebilmek için gösterdiği çabalar ortadaydı.Partimiz,o dönemde hiçbir zaman faşist diktatörlük tehlikesinin dışında(askeri diktatörlük anlamında)bir tehlikenin varlığından sözetmemiştir.Bunları da gözönüne alarak,ülke dışındaki örgütlerimiz hareketé geçebilmenin ilk koşulunu yerine getirdiler;yani cuntanın niteliği konusunda tutum belirlediler.

Ardından ülke içinde PB'nun farklı bir değerlendirme yaptığı haberi gelince bizzat yurtdışındaki PB üyesi tarafından,bu sorunun bağlayıcılık açısından çözümleneceği ilk organ olan MK'nin toplanması önerildi.

Çünkü bir bütün olarak parti açısından ne yurtdışı örgütlerinin tutumu,ne de PB'nun belirlemeleri bağlayıcı olamazdı bu durumda.Ancak MK'nin onaylayacağı tutum,bütün parti örgütleri açısından bağlayıcı ve partinin resmi görüşü olabilirdi.

Fakat buna rağmen hepimiz de biliyoruz-ki MK toplanmadı.Gerçi zaman zaman kimi MK üyelerinin ve birkaç kez de MK üyelerinin çoğunluğunun olduğu toplantılar yapıldı.Ama bu toplantıların tümü de kimi MK üyeleri çağrılmadan,onlardan habersiz yapıldı. Doğaldır ki bir MK toplantısının yapılabilmesi için bütün -istisnasız bütün- MK üyelerinin çağrılması gerekir.Bütün MK üyeleri haberdar edilmeden ve çoğunluk sağlanmış olsa bile resmi bir MK toplantısı yapılamaz; onun alacağı kararların örgütlerimiz açısından bağlayıcılığı olamaz.Bununla,her MK toplantısının,tüm üyelerin katılımıyla gerçekleşmesi gerektiğini iddia etmiyoruz.Esas olan şudur: Bütün üyeler çağrılır.Ama bazı üyeler gelmezler ya da gelemezlerse de çoğunluk sağlanınca MK toplanabilir ve alacağı kararlar bütün parti açısından geçerlidir. Bir de ancak bir üyeye gerçekten haber verilemiyorsa o zaman da zaten o üye katılmamış olsa bile toplantı yapılabilir.

Fakat bizde hiç de böyle olmadı.Kimi üyeler ülke içinde oldukları ve gelme koşulları bulunduğu halde haberdar edilmediler. Daha da önemlisi,bizzat toplantı öneren PB üyesinin dışında,bu sözkonusu ettiğimiz toplantılar yapıldı.

Eğer salt bir MK üyesi dahi herhangi bir soruna siyasal bir sorun haline getirip MK'-nin toplanmasını istiyorsa,bu durum karşısında toplantı mutlaka yapılmak zorundadır. Öteki bütün MK üyeleri bunun gerçekleşmesini sağlamakla yükümlüdür.Lenin şöyle diyor:

"Temel sorunlarda anlaşmazlık durumunda partiyi ve MK üyelerini partiye başvurma hakkından yoksun bırakamayız.Böyle bir şeyi nasıl yaparız aklım almıyor!.."

Başka bir yerde de Lenin şunları diyor: "Herhangi bir konunun,şu ya da bu düşünceden ötürü siyasal bir konu olarak görülmesi için bir MK üyesinin başvurusu yeterlidir. MK içinde çalışmayı başka türlü sınırlama girişimi amaca uygun düşmez ve uygulamada amaca götürecek bir sonuç getirmez."(İşçi Sınıfı Partisi Üzerine,s.358,Lenin)

Bütün bu durumlara rağmen ülke dışındaki PB üyesine,kendi düşüncelerini belirtmesi yolundaki zorunlu demokratik hakkı tanıyacak ve bütün parti örgütleri açısından bağlayıcı karar alacak olan MK toplantısı yapılmadı.Bu tartışma hakkı yok sayıldığı gibi,G.S tarafından 14.1.1981 tarihinde gönderilen bir mektupta,tartışma,görüşlerini bildirme hakkı bile verilmeden "bürokratik bir disiplin anlayışı ile" PB üyesinden görüşlerini geri alması,istendi.Elbetteki bu tür bir disiplin anlayışıyla biçimlenen talimatlara uymak,partiye karşı işlenmiş olan suça ortak olmak,partinin Leninist anlayış ve işleyişini çiğnemek olacaktı ve buna uyulamazdı.

G.S aynı mektupta, "MK'nin toplanarak"

ikinci bir değerlendirme yaptığını ve cuntanın faşist olmadığına dair görüşlerini geliştirdiğini de belirtiyordu.Oysa şimdi MK'nin resmi onayıyla ortaya çıkmış oluyor ki ikinci değerlendirme,toplanma biçimini eleştirdiğimiz bir MK toplantısından bile geçmemiştir.Bir MK üyesi tarafından kaleme alınmış,sadece G.S'e okunarak MYO'da MK adına yayınlanmıştır.G.S'de mektubunda bunun MK'nin değerlendirmesi olduğunu söyleyebilmiştir. Salt bu olay bile bizim MK toplantısına ilişkin görüşlerimizin ne kadar haklı olduğunu ortaya koyar.

Yapılan ikinci değerlendirme ve o güne kadar meydana gelen gelişmeler MK arasında daha geniş boyutlu tartışmaların doğmasına yolaçtı.Artık bir PB üyesi değil MK'nin yarısı,yapılan değerlendirmeye ve ortaya çıkan sorunu "çözme" yolunda özellikle G.S'nin ve onunla birlikte başka bir PB üyesinin takındıkları olumsuz tutuma karşı çıktı.Değerlendirme konusunda MK üyelerinin yarısı ile henüz aynı kanıya varmamış diğer MK ve PB üyeleri de sorunun G.S tarafından izlenen çözüm biçimine karşı çıktılar.

Bütün bu gelişme ve ciddi durumlara rağmen MK toplantısını daha uzun bir süre sağlayamadı.Üstelik G.S parti tüzüğünü çiğneyerek,bazı MK üyelerini tasfiye etmek gibi çok tehlikeli bir düşünce ve çabaya saplandı.Ve bu çabalar bugüne kadar geldi.

Böyle bir durumda önceleri bir PB üyesi ve yurtdışı örgütleri,daha sonra MK'nin yarısı ve ülke içindeki bazı örgüt ve yoldaşlar nasıl olur da cuntaya ilişkin olarak yap-

tıkları belirlemelerden vazgeçebilirlerdi. Elbetteki onlardan böyle bir şeyi istemek çok büyük bir haksızlık olurdu.

Bizim burada sözkonusu ettiğimiz; -politik bir olay karşısında tutum belirleme, eleştiri hakkı- sınırsız eleştiri özgürlüğü ve partiyi bir "tartışma kulübüne" çevirecek lafazanlıkla karıştırılmamalıdır. Açık tartışma partinin devrimci çıkarlarıyla sınırlı olmalıdır. Elbetteki görüş belirleme program ilkelerinin dışında, Marksist-Leninist ideolojiye ters düşen, partiyi ideolojik olarak tasfiyeye yönelen biçimde olamaz. Uygulama safhasındaki parti taktiklerine, politik tutuma yönelik de olamaz. Partimiz açısından eylemde birlik esastır ve her partili buna uymak zorundadır. Özellikle temel politik meselelerde, parti çoğunluğunun iradesi esas alınmalıdır. Her partili kendi iradesini çoğunluğun iradesi içinde eritme göreviyle yükümlüdür.

Ama işte bizim vurgulamak istediğimiz burada ortaya çıkıyor. Parti çoğunluğunun iradesi demokratik bir ortamda, parti tüzüğüne uygun ve parti anlayışının çerçevesiyle oluşmak zorundadır. Böyle bir ortam ortadan kaldırılmaya çalışılırsa, parti ideolojik olarak çökmeye, politik eylemde dağınıklığa ve ardından zorunlu olarak örgütsel parçalanmaya uğrar. Dünyanın hiçbir yerinde, sorunlar oldu bittiye getirilerek, bürokratik bir disiplin anlayışıyla partinin birliğinin sağlanabildiği görülmemiştir.

İşte birbuçuk seneyi aşkın bir süredir yürüttüğümüz sabırlı ve ısrarlı çabalar, par-

tiye egemen kılınmak istenen bu anlayışı yıkmak içindir.Bu nedenle çabalar,partimizi,onun Marksist-Leninist ideolojisi temelinde birliğini ve savaşkanlığını yükseltme çabasıdır.

*

Bu kısa açıklamalardan sonra şimdi de 12 Eylül'den sonra ülke içinde cuntaya ilişkin olarak yapılan değerlendirme üzerinde durmak istiyoruz.Burada üzerinde duracağımız esas olarak MYO'da yayınlanan ikinci değerlendirmedir.Çünkü birinci değerlendirmede esas olarak üzerinde durmamızı gerektirecek konu cuntanın,"sömürgeci militarist cunta" olduğuna ilişkin tespittir.Bu tespit zaten ikinci değerlendirmede de vardır.Ama ikinci değerlendirme yalnız bu tespiti yapmakla kalmamış,bu savını "doğrulamak" için,faşizmin ne olup ne olmadığına ilişkin teorik yaklaşımların içine de girmiştir.Ardından Türkiye'ye ilişkin değerlendirmelerde,sınıf tahlilleriyle ilgili yeni bazı eğilimleri de geliştirme çabasına girmiştir.Bu nedenle ikinci değerlendirmeye ilişkin görüşlerimiz doğal olarak zaten birinci değerlendirmeye yönelik de olacaktır.

www.arsiv.org

FAŞİZMİN SINIFSAL NİTELİĞİ VE KİTLE TABANI SORUNU

Bilindiği gibi, siyasal hareketimizin, faşizmin sınıfsal niteliği tanımlamasına, çeşitli ülkelerde faşist diktatörlüklerin ortaya çıkış biçimlerine olan teorik bakış açısı ve faşizme karşı mücadelede izlediği politika, uyguladığı taktikler, Komünist Enternasyonal'in 7. Kongre Kararlarına, bu kararların yol göstericiliğinde, günümüze değin gelmiş bulunan Dünya Komünist Hareketi'nin deneyimlerine ve bütün bunların süzgecinden geçirilen toplumumuzun somut koşullarının değerlendirilmesine dayanmaktadır.

Tekelci kapitalizmin bir ürünü olarak, daha ilk nüvelerinin belirmesinden itibaren faşizm sorunu, Komünist Enternasyonal'in ve tek tek komünist partilerin üzerinde durdukları, gündemlerinden düşürmedikleri bir konu olmuştur. Komünist Enternasyonal'in tarihi faşizmi gerçek niteliği ile ortaya çıkarma ve faşizme karşı mücadeleyi bilimsel bir temele oturtma çabalarıyla doludur. Bu çabalar nihai olarak Komintern'in 7. Kongresi'nde ürünlerini vermiş; 7. Kongre'de, faşizm ve faşizme karşı mücadele konusunda, günümüze

dek geçerliliğini koruyan, bugüne kadarki süreç boyunca ve halen de komünist partileri ne, anti-faşist mücadelelerinde yol gösteri cilik eden, onları **başarıya** ulaştıran ve bütün bunlardan dolayı onların deneyimleriyle daha da zenginleşen kararlar alınmıştır. Günümüzde de burjuva ideologlarının her yönlü saldırılarına rağmen, 7. Kongre kararları geçerliliklerinden ve güçlülüklerinden hiç birşey yitirmeden, faşizme karşı savaşıma yol gösterici lik görevlerini başarıyla yerine getirmektedirler.

Buna rağmen, 12 **Eylül** askeri faşist darbesinden sonra, MK'nin ikinci kez yapılan değerlendirmesi adıyla, MYO'nda yayınlanan yazıda, faşizm konusunda teorik yaklaşım getirilirken, ne yazık ki, Komünist Enternasyonal'in çabaları ve elde ettiği sonuçlar, o günden bu yana bize ulaşan zengin deneyimler göz önüne alınmamış, bir kenara itilmiştir. Faşizme karşı savaşımda bir dönemeci dile getiren 7. Kongre kararları hiçe sayılarak 7. Kongre kararlarından önceki dönemler değerlendirmeye dayanak edilmeye çalışılmıştır. Hatta bu nedenle daha ileri gidilerek, "elimizdeki verilere dayanarak şunu ileri sürebiliriz ki, Komintern'de yapılan tartışmalarda özellikle faşizm sorunu ele alınmış, ancak faşizmle askeri diktatörlükler arasında ne **gibi ayrımlar yapılması** gerektiği belirlenmemiştir. Eldeki veriler bunların birbirine karıştırılmaması gerektiğini belirtiyorsa da ayrılığın neler olduğunu koymamıştır...Faşizm ile askeri diktatörlükler arasında ayrılıkların ustalarca

belirgin,net biçimde konulmaması..." gibi belirlemeler yapılarak,Komünist Enternasyonal'e ve anti-faşist savaşımda büyük saygınlıkları olan komünistlere hiç'de hak etmedikleri bir yakıştırmada bulunulmaktadır.

Bu belirlemenin üzerinde durmakta iki açıdan büyük bir zorunluluk vardır.Birincisi, her şeyden önce Komünist Enternasyonal konusunda böyle bir sonuca varma hareketimizin saflarında ilk defa rastlanmaktadır.Daha önceleri hareketimizin böyle bir değerlendirmesi yoktu; bu nedenle bu,bizim için yeni bir değerlendirmedir.İkincisi,sorun,değerlendirmenin doğru olup olmadığı ile ilgilidir.Çünkü, böyle bir değerlendirme ilk defa salt bizim hareketimizin içinde ortaya çıkmıyor.Daha önceleri başka kimseler de, Komintern'in,faşizmi gerçek ve bütün yönleriyle tanımlayan,onu burjuvazinin diğer askeri diktatörlük biçimlerinden ayıran net bir belirlemesinin olmadığını iddia etmişlerdi.Günümüzde de çeşitli akımlar bunu ileri sürmektedirler.Troçkistleri,kendilerini "Çağdaş Marksistler" olarak adlandıran "Varoluşçular"ı ve bizzat burjuva bilim adamlarını bunların arasında sayabiliriz.

Öyleyse Komünist Enternasyonal'e ve ustalara yapılan yakıştırmanın doğru olup olmadığına bakmamız gerekiyor.Yakıştırmanın doğru ya da **yanlışlığı** hareketimiz saflarında ortaya çıkan bu yeni değerlendirme karşısındaki tavrımızın şu ya da bu yönde olması açısından belirleyici bir öneme sahiptir.

Değerlendirme "elimizdeki verilerin" varlığından öte hiçbir gerekçe getirmeden böyle

bir sonuca ulaşmıştır.Bu verilerin neler olduğu ortaya serilmediğinden ve bunlar bizce bilinmediğinden,biz bu soruna yaklaşımda "eldeki verilerin" varlığından hareket etmeyeceğiz.Hareket noktamız,faşizmin olgusunu tanımlama konusunda Komünist Enternasyonal'in ve Komünist Partilerinin çabaları,bu çabalarda izlenen yöntem ve yöntemin başarıya ulaşıp ulaşmadığı noktaları olacaktır.

Komünist Enternasyonal'in tarihine göz attığımızda,Enternasyonal tarihinin,1935 yılındaki 7.Kongre'de ortaya çıkan sonuçlara ulaşabilmek için bitip tükenmek bilmeyen çok yönlü çabalarla dolu olduğunu görüriiz.1922'de toplanan 4.Kongreden başlamak üzere,1923 Haziran'ındaki Yürütme Kurulu genişletilmiş 3.Oturumunda,1924'teki 5.Kongre'de, 1928'de 6. Kongre'de, yine Yürütme Kurulu'nun 11. 12. ve 13. oturumlarında,7.Kongre'nin hazırlık çalışmalarında ve en son olarak da 7.Kongre'de faşizm üzerinde ayrıntılı çalışmaların,ciddi tartışmaların olduğu ve bunların sonucunda önemli kararların alındığı görülür.Başlangıcından beri yapılan bu çalışmalar her seferinde,faşizm olgusunu tanıma ve faşizme karşı savaşım konusunda önemli başarıları getirmiştir.Adım adım gerçekleştirilen bu başarılar,sonunda 1935'deki 7.Kongre'de nihai ifadesini bulmuş ve Kongre'de faşizm bütün yönleriyle ortaya konularak faşizme karşı mücadelenin bilimsel perspektifleri gösterilebilmiştir.

Komintern'in faşizm sorununa eğilirken takip ettiği yöntem kuşkusuz Diyalektik Materyalist yöntemdir.Yani olguya çok yönlülüğü,

başka olgularla ilişki ve çelişkileri içinde, geçmişi, bugünü ve geleceği gözönünde bulundurarak yaklaşmış ve onu bu durumuyla tanımlama yoluna gitmiştir.Bu yöntemle, izlenen süreçte Komintern'in elde ettiği sonuç nedir? Herşeyden önce, faşizmin emperyalizm çağının bir sorunu olduğu ve kapitalizmin tekelci niteliği ile dolaysız bir bağının bulunduğudur.Faşizm,emperyalizm koşullarında, tekelin "karşı konmaz bir biçimde toplumsal yaşamın bütün alanlarına" sızmasıyla, emperyalizme "her çizgide gericilik" in damgasını vurduğu biçimindeki Lenin'in belirlemeleri çerçevesinde kendisini ortaya vurur; "modern tekelci kapitalizmin gelişme zorunluluğu"ndan kaynaklanır.Yine faşist devlet biçiminin ortaya çıkması ya da bu yönde çabaların oluşması, tekellerin iktidarının devletle bütünleşme süreciyle yakından ilgilidir.Tekelci devlet kapitalizminin oluşması koşullarında, devlet gücünün, otoritesinin tekelci kapitalizm için daha da anlam kazanmasından doğmaktadır.

Ayrıca Komintern'in çabaları sonucu ortaya konmuştur ki, faşizm, emperyalizme bağımlı geri kalmış ülkelerde ortaya çıkabileceği gibi gelişmiş kapitalist ülkelerde de ortaya çıkabilir.Faşizmin toplumsal dayanağı tekelcilik olmasından dolayı, tekelci kapitalizm koşullarında faşizm mikrobunun barınıp beslenebilme koşulları her zaman vardır. Ama, faşizmin iktidara gelişi mukadder değildir, önlenebilir.

Komünist Enternasyonal, 7.Kongre sonucunda, faşizmi bütün yönleriyle tanıtan bir

tanım vermiştir bize.

Bu tanım iki bölümden oluşmaktadır.Birinci bölümde, faşist devlet biçimiyle diğer burjuva devlet biçimleri ya da diğer askeri diktatörlükler arasındaki farkları göstermek için yapılan tartışmalar sonucu ortaya çıkan ve faşizmi diğer burjuva devlet biçimlerinden, askeri diktatörlüklerden ayıran, evrensel geçerliliği olan ve bütün ülkelerdeki faşist iktidarlar için geçerli olan tanımdır.Bu tanım şudur : "İktidardaki faşizm, mali sermayenin en gerici en şoven ve en emperyalist kesimlerinin açık terörcü diktatörlüğüdür." Bu tanım, faşizm ile diğer bütün burjuva diktatörlükler arasındaki sınırı belirler.Yani mali sermayenin bütününün değil de, en gerici en şöven ve en emperyalist kesimlerinin diktatörlüğü, terörcü yöntemleri içeren bir biçimlenmeye vardığı zaman bu faşizmdir.Burada özellikle dikkat etmemiz gereken, tanımda faşizmin bütün özelliklerinin sıralanmamış olduğudur.Sıralanan özellikler, diğer diktatörlük biçimlerinde olmayan(ama birlikte olmayan) sadece faşizmde olan özelliklerdir.Kuşkusuz faşizmin özellikleri yalnız bunlar değildir.Faşizmin bu özellikleri dışında, diğer burjuva diktatörlük biçimlerinden herhangi birinde de olabilecek olan özellikleri de vardır.Bir diktatörlüğün faşizm olup olmadığı yukarıdaki ayırdedici özelliklere bakılarak anlaşılabilir.Ama faşizmi tam olarak, her yönü ile tanıyabilmek için onun, diğer diktatörlük biçimleriyle ortak olabilecek diğer özelliklerini de görmekle mümkündür.Ama unutmamalıyız ki faşizm olgusu

için ayırtedici olmayan, daha doğrusu onu bütünleyen bu özellikler,çoğu zaman göreceli ve değişkendirler.Evrensel bir nitelik taşımazlar faşizmin ortaya çıktığı herhangi bir ülkenin özgül koşulları, onun uluslararası durumunu ortaya çıkardığı özgüllükler tarafından belirlenir. Herhangi bir ülkedeki faşist diktatörlükte bulunan bir özellik, başka koşullardaki bir ülkede ortaya çıkmış bulunan faşist diktatörlükte bulunmayabilir. Hatta zaman süreci içinde tek bir ülkedeki faşizm olgusunda bile değişkenlikler gösterebilir.

Bütün bunları gözönünde bulunduran Komünist Enternasyonal, faşizmin evrensel tanımını yaptıktan sonra şu noktayı vurgulamayı zorunlu görmüştür. "Faşizmin hiç bir genel tarifi -doğru olsa bile- değişik aşamalardaki bütün ülkelerde gelişiminin ve faşist diktatörlüklerinin çeşitli biçimlerinin özel niteliklerinin incelenmesi gereğini ortadan kaldırmaz. Her ülkenin ulusal özelliklerini incelemek, irdelemek ve ortaya koymak ve buna göre faşizme karşı etkili mücadele yöntem ve biçimleri bulmak zorunludur. (Faşizme Karşı Birleşik Cephe. G.Dimitrov. Ser Y. s.249)

Görülüyor ki Komünist Enternasyonal, bize, hem faşizm olgusunu diğer burjuva diktatörlüklerinden ayıran ve hem de faşizmi bütünsel olarak tanımamızı olanaklılaştıran bilimsel kıstaslar getirmiştir. Buna karşın "Komünist Enternasyonal'in... faşizm ile askeri diktatörlükler(kastedilen faşist askeri diktatörlükler dışındaki askeri diktatör-

lüklerdir) arasında ne gibi ayırımlar yapılması gerektiğini belirtmemiş olduğu"nu ve "ayrılığın ustalarca belirgin, net bir biçimde" konulmadığını öne sürmek, ya Komünist Enternasyonal'in faşizme karşı savaşım tarihini bilmemektir, ya da, tek tek her ülke için geçerli faşizmin evrensel bir gelişim şeması ve bunun karşısında engin biçimlemeler gösterebilecek olan askeri diktatörlüklerin ayrı ayrı şemalerını görebilme yanılgısından geliyor. Kanımızca ikinci değerlendirmede, böyle bir kanının ortaya serilmesinde her iki olgunun da payı vardır.

İlki üzerinde, bir başlık altında özel olarak durmak, bu değerlendirmenin boyutlarını taşar. Zaten özel olarak üzerinde durmaya gerek kalmadan değerlendirmemizin bütünlüğü içerisinde ele alacağımız konular bile ilk olgu ile ilgili kanımızı doğrulamaya yetecektir.

Daha çok ikinci olgu üzerinde durmakta yarar var. Çünkü bu olgu yöntem konusundaki anlayışla da doğrudan bağlantılıdır.

Komintern faşizm sorununu tartışırken, faşizmin o güne kadar ortaya çıkmış bulunan ve o günkü koşullarda da varolan çeşitli burjuva diktatörlük biçimleri ve diğer askeri diktatörlükler ile karşılaştırmasını yapmıştır. Bu konu ,hem Komintern Yürütme Kurulu toplantılarında hem de kongrelerde geniş tartışmalara sahne olmuştur.

Fakat tartışmalarda izlenen yöntem hiçbir zaman,hem her ülke için geçerli fasizmin evrensel bir gelişme şemasını koyma,gelecek-

te şematize edilmiş bir faşizm tanımı verme ve hem de büyük değişiklik gösteren ve gelecekte de gösterebilecek olan tek tek askeri diktatörlüklerin ayrıntılı bir şemasını verme biçiminde olmamıştır.

Bu hem bilimsel olarak yanlış ve hem de objektif olarak mümkün olmayan bir şeydir. Diyalektik yöntem bir olguya yaklaşırken, olguyu çok yönlülüğü diğer olgularla bağlantıları zaman ve mekan içinde değerlendirerek bir sonuca varır. Böyle bir değerlendirme sonucunda, birincisi; olguyu diğer olgulardan ayıran temel ve belirleyici yönleriyle ortaya koyarak onu diğer olgulardan ayırır. İkincisi; diğer olgularla bağlantılı olabilen ama onu da niteleyen yönleri de göstererek olguyu tam olarak tanımamızı sağlar. Yoksa hiçbir zaman her olgunun mutlaklaştırılmış ayrıntılı bir şemasını çizmez bize. Çünkü böyle bir şematiklik, eşyanın doğasına aykırıdır. Kaldı ki olgular sonsuz ve kendi içlerinde de değişken, hareketlilik içindedirler. Bu nedenle hareketlilik, değişkenlik içindeki sonsuz olguların her biri için bir kalıp ortaya koymak pratikte de mümkün değildir.

İşte bunun içindir ki yapılan değerlendirmede, Komünist Enternasyonal'in belgelerinde faşizm ile diğer askeri diktatörlükler arasında şemalaştırılmış bir farklılık cetvelinin aranması yanılgı ve bu yanılgı ile Komünist Enternasyonal'e ve ustalara, faşizm ile askeri diktatörlükler arasındaki farkı belirtmedikleri yakıştırması büyük bir yalnışlıktır.

Şimdi gelelim faşizmin Komünist Enternasyonal'deki değerlendirmelerine, ikinci değer-

lendirmenin yaklaşımına.Daha önce de değindiğimiz gibi, değerlendirme faşizm olgusuna yaklaşımda bulunurken Komintern'in 7. Kongresinden önceki dönemleri kendisine dayanak yapmıştır.Ama bunu bile başarılı bir biçimde kullanamamıştır.Çünkü dayanak yapılan dönem bile gerçekliği ile kavranmamış, dönemin verileri tırmıklanarak alınmış ve tam tersi sonuçlar çıkarılmıştır.

Örneğin, faşizm ile askeri diktatörlükler arasındaki farkın belirgin, kalın çizgilerle ortada olmadığına Komünist Enternasyonal dayanak gösterilirken, Enternasyonal'in Kongre Kararları ya da tümünce kabul edilen sonuçları belge olarak gösterilmemiş 7.Kongre hazırlık çalışmaları sırasında tartışmalara katılan bir delegenin tartışma safhasındaki görüşleri dayanak gösterilmiştir.Daha sonra delegenin bu görüşlerinin kabul görüp görmediğine ya da ne kadar kabul gördüğüne bakılmamıştır. Kaldı ki buna rağmen delegenin sözlerinden, kastettiği anlam değil de tam tersi bir anlam çıkarılmıştır. Şimdi bu durumu somutlaştırarak ele alalım :

"Sözünü ettiğimiz nokta üzerinde -kastedilen faşizm ile askeri diktatörlükler arasındaki farktır- Komünist Enternasyonal'in 7.Kongre'sinin hazırlıkları döneminde Kongre delegesi Palme Dutt daha o günden günümüzü görebilmiş ve daha o zamanları bu konuda kuşkularını dile getirmiş ve şöyle demiştir: "Faşizm mali sermayenin en gerici,en saldırgan kesimlerinin diktatörlüğüdür.Ancak faşizm ile karşı devrimci diktatörlük ve beyaz eldivenli diktatörlükler arasındaki fark pek açık

değildir." diye Palme Dutt'un görüş belirttiği yazılmıştır.Palme Dutt'un bu görüşlerinin, E.Lewerenz'in Sol Yayınları arasında,çıkan Komünist Enternasyonal'de Faşizmin Tahlili adlı kitabının 155.sayfasından aktarıldığı da dip not olarak düşülmüştür.

Bir kere hemen belirtelim ki alıntı, kitapta yer alan kadarıyla değil, kırpılarak yapılmış ve bu yüzden de alıntıya kastedilenin dışında bir anlam verilmiştir.Bu nedenle, konunun daha açık olarak anlaşılabilmesi ve Palme Dutt'un görüşünün ne olduğunun bilinmesi için biz alıntıyı tekrardan kitapta yer alan kadarıyla aktaralım: "Dutt, 7.Kongre öncesinde, 'geniş bir bakış açısı verebilmek' ve 'bu tanımla yetinmemek' amacıyla çalışmalarını derlemiştir. Ona göre 13.oturumun tanımı doğrudur. "Faşizm, mali sermayenin en gerici, en saldırgan kesimlerinin açık terörist diktatörlüğüdür', ancak, 'faşizm ile karşı-devrimci diktatörlük ve beyaz eldivenli diktatörlükler arasındaki fark pek açık değildir." (K.Enternasyonalde Faşizmin Tahlili. E.Lewerenz, Sol Y. I.baskı s.154.155)

Aynı kitabın 2.baskısının 155.sayfasında yer alan sözkonusu bölüm daha da net yeretmiştir.Bir de oradan alıntıyı alalım: "Dutt, 7. Kongre öncesinde, son çalışmalarında bazı sorunlara değindi.Ona göre, Kongre, bu sorunlar konusunda 'çok daha ayrıntılı bir bakış sağlamak' zorundaydı ve 'yalnızca bu tanım(kastedilen 13.oturumda yapılan ve günümüzde de geçerli olan tanımdır. B.N.) dayanmakla yetinemezdi'. Ona göre, 13. oturumun yaptığı tanım doğrudur ve 'faşizmin

niteliğini, mali-sermayenin gerici terörcü diktatörlüğü olarak vurgulamaktadır', ancak 'faşizmle karşı-devrimci diktatörlük ve beyaz eldivenli diktatörlükler arasındaki fark genel olarak açık değildir." (K.Enternasyonalde Faşizmin Tahlili Sol.Y. s.155,2.Baskı)

Değerlendirmenin aktardığı ile bizim burada aktardığımız alıntıların daha ilk bakışta iki ayrı anlam ifade ettikleri ortadadır. İlk alıntıya göre, Palme Dutt faşizm ile karşı-devrimci diktatörlükler arasındaki farkı "pek açık olarak" görmüyor. Oysa,son iki alıntıya göre, Palme Dutt Komintern'in 13. oturumunda çıkan tanımı, bu farkı açık olarak göstermediği biçiminde görüş belirtmektedir.

"İkinci değerlendirme" aynı anlamı çıkarmak için alıntıyı çarpıtarak almaya devam ediyor. Görelim : "...Lewerenz, 'Dutt' faşizmin bu ayırdedici niteliğinin (hangi ayırdedici nitelik? B.N.)kesinlikle bilinmemesi halinde 'dünyanın herhangi bir yerinde görülebilecek gerici bir iktidar için basının''faşizm''kavramını kullanabileceğinden korkmaktadır.Ona göre faşizmin asıl farklı yönü gericiliğin, terörün, saldırganlığın, şövenizmin derecesinde değildir. Bu terörün özel bir toplumsal ve politik mekanizmayla uygulanmasıdır."

Şimdi alıntıyı kitapta yeralan biçimiyle yapalım.

"Dutt, 'faşizmin en ayırdedici niteliğinin (altını çizen Lewerenz) kesinlikle bilinmemesi halinde' ,dünyanın herhangi bir kesiminde, görülebilecek gerici bir iktidar için, basının 'faşizm' kavramını kullanabileceğin-

den korkmaktadır. Ona göre, faşizmin asıl farklı yönü 'gericiliğinin, terönünün, saldırganlığının ya da şovenizmin derecesinde değildir. Bu terörün, özel bir toplumsal ve politik mekanizmayla uygulanmasıdır. Bu, kapitalizmin bunalımından hareketle sefaletten hareketle, küçük burjuvazi ve diğer halk kesimlerini reformizmle aldatmak demektir. Gerici bir kitle eylemi yaratmak amacıyla özel bir toplumsal demagoji yöntemine başvurmaktır. (K.E.F.T Sol Y. 2.baskı s.155)

İlk alıntıdaki kırpmaların dışındaki tahrifatların açıklığı ortadadır.Kitapta "...en ayırdedici niteliğinin kesinlikle bilinmemesi halinde" olduğu halde tahrif edilerek "...bu ayırdedici niteliğinin kesinlikle bilinmemesi halinde" biçiminde aktarılmıştır. Ondan sonraki bölümler de yine kırpılarak eksik olarak verilmiştir.Alıntının daha sonra gelen bölümlerinin kırpılmasından amaç; kitapta geçen "özel bir toplumsal ve politik mekanizma"yla sanki bir siyasal parti kastediliyormuş gibi bir izlenim yaratmaktır.Oysa daha sonra gelen cümlelerde ortaya çıkıyor ki, Palme Dutt "özel bir toplumsal ve siyasal mekanizma" ile siyasal partiyi değil "toplumsal demagoji yöntemi"ni kastediyor.Bu nedenle Palme Dutt'un görüşleri kastettiklerinin dışında bambaşka bir anlama bürünmüştür.Palme Dutt, Yürütme Kurulu'nun 13.Oturumu'nun getirdiği tanımı eksik bulduğu ve tanımda en ayırdedici niteliğin; -ona göre- gerici bir kitle hareketi yaratmayı amaçlamasının olmadığını, bunun tanıma eklenmesi gerektiğini belirttiği halde, alıntı değiştirilerek daha önce-

ki alıntıları ele alırken sözkonusu ettiğimiz anlamlara büründürülmüştür. Bu nedenle 12 Eylül ile ilgili değerlendirmenin Palme Dutt'u kendisine dayanak etmesinin kendisi açısından anlamı da bütünüyle ters tepmiş oluyor.

Kaldı ki kitapta yer alan biçimiyle bile Palme Dutt'un görüşleri; faşizmin tanımına yönelik eleştirileri, 7.Kongre'de bütünüyle kabul görmemiştir. Tartışmalarda ve 7. Kongre kararlarında Palme Dutt'un görüşleriyle ilgili olarak kısaca şu sonuçlara ulaşmıştır:

"Faşizmle birlikte ortaya çıkan tüm görüngüler, özellikler ve ayrıntılar aynı gözle görünmek istenirse, Dutt'un faşizmin niteliğinin tam olarak belirlenmesine ilişkin bu istemlerinde belirli bir haklılık vardır. Bu durumda -amaca uygun olarak, bütün yönleri dile getirilmek istenirse- faşizmin niteliklerini belirlerken, bu etkenleri dikkate almaya eğilim gösterilebilir. Ama faşizme karşı savaşımın koşullarını doğru anlayabilmek amacıyla, faşizmi böyle olabildiği kadar ayrıntılı tanıma iyi niyeti, bir yığın özellikler üzerinde durarak, esas olanı, genel geçerliliği olanı 'ortadan kaldırmaya' varmamalıdır." (a.b.ç.)(A.g.e. 2.baskı, s.156)

Buradan da anlıyoruz ki . Palme Dutt'un faşizmin ayırdedici niteliği olarak "gerici kitle hareketi yaratma amacı"nı görmesi onay görmemiştir. Ama faşizm bütün yönleriyle ele alınırken değinmesi gereken özellik olarak zaten daha önce kabul görmüştür. Bilindiği gibi yapılan tartışmaların neticesinde 7. Kongre'de son şeklini alarak kesin-

leşen tanımda bu özellik yer etmemiştir.

Şimdi, bu sorunu 12 Eylül'den sonra çıkan "ikinci değerlendirme"nin faşizm olgusuna getirdiği teorik yaklaşımı ele alarak değerlendirelim.

Daha önceleri belirttik, yine de hatırlatalım ki "ikinci değerlendirme" faşizm konusuna teorik olarak yaklaşırken, ne 7.Kongre kararlarını ne de ondan sonrada günümüze kadar gelmiş bulunan zengin deneyimleri gözönüne almamıştır.Tartışmalarda ve getirdiği kıstaslarda 7.Kongre öncesi döneme kadar gerilemiştir. O dönemin bile terkedilen ve yanlış görülen eğilimlerine sarılmıştır. Bu günü değil o günleri yaşamıştır. Bu gerçekten çok ilginç bir tutumdur.

Faşizme teorik olarak yaklaşırkan, Palme Dutt'un ve Togliatti'nin görüşleri kaynak gösterilerek, faşizmin en belirgin özelliğinin kitle tabanı sorunu olduğu sonucuna varılmıştır. Bu konudaki alıntıları almakta yarar vardır. Palme Dutt'un yapıtta yeralan görüşleri Dutt'a ait olduğu söylenmeden, Komintern'de yapılan bir belirleme olduğu iddia edilerek alınmıştır: "Kitle tabanı sorununa mutlaka gelinmeli ve faşizmin mutlaka kitle tabanı sorunuyla bağlantı kurulmalıdır. Çünkü, liberal sosyal demokrat, reformistler ile bizim tavrımız burada ayrılmaktadır. Onlar faşizmde sadece terörü, burjuva demokrasisinin yıpranmasını, yasaların çiğnenmesini, düzenin bozulmasını görürler." Bu alıntı Komintern'in değil Palme Dutt'undur.

Bu alıntıdan sonra faşizmin doğru kavranması üzerinde genel birkaç laf edildikten

sonra tekrar kitle tabanı sorununa dönülüyor. Şimdi bu bölümü olduğu gibi alalım:

"...Faşizmin doğru kavranması gerektiğine Togliatti'de değinmiştir. Faşizmin 'kapitalist yönetimin diğer biçimleriyle özellikle sınırları ne olursa olsun burjuva demokrasisi ile karşılaştırılmaması ("karıştırılmaması" olmalı B.N.) gerektiği gibi kitlelerde taban bulamamış açık, şiddetli kapitalist sistemle de karşılaştırılmaması ("karıştırılmaması" olması gerekir B.N.) gerektiğini belirtiyordu.' Ve faşizmi belirleyen en önemli özelliğin kitle tabanı ile olan bağını vurguluyor. 'Tekelci kapitalist diktatörlüğün faşist biçimi kitle desteği sağlamak ve başarılı olduğu yerlerde kitlesel tabanını en ileri ölçüde genişletmek ve derinleştirmek yönündeki çabalarıyla BELİRLENİR.' " (Faşizm Üzerine Dersler, Togliatti, s.13-14)

"Togliatti burada faşizmi belirleyen en önemli özelliğin kitle tabanı sorunu olduğunu vurgularken 'tekelci kapitalist diktatörlüğün' diğer biçimleriyle bu yanıyla ayrıldığını koymakta ve onu BELİRLEYEN şeyin 'bu yöndeki' çabaları olduğuna bakmak gerektiğini ileri sürüyor. Dikkatten kaçmaması gereken bir diğer yan da Togliatti'nin faşizmden kapitalist diktatörlüğün biçimlerinden biri olarak söz etmesidir." (A.g.e., s.14)

"Yine aynı eserinde Togliatti 'belli bir ülkenin bir döneminde tekelci kapitalizmin yöneleceği tepkinin biçimi sınıf mücadelesinin durumuna, anti-Kapitalist birliğin karekterine, ittifaklara ve diğer unsur-

ların durumuna bağlıdır. Bu her zaman faşizm olamaz.'(A.g.e.,s.16-17) Anlaşılan o ki, tekelciler zaman zaman bunalıma girdiklerinde başvurdukları yönetimler olmaktadır. Ama bu her zaman faşizm değildir. Daha başka diktatörlük biçimlerine başvurulabilir ve bunları ileriye çıkarabilir. Devam edelim:"...ikinci unsur ise faşizmin kitlesel örgütlerinin niteliğinden oluşur. Faşizm terimi yanlışlıkla çoğu zaman gericilik, terör ve benzeri ile eşanlamlı olarak kullanılmıştır. Bu hatalıdır. Faşizm yalnızca burjuva demokrasisine karşı mücadeleyi vurgulamaz, yalnızca bu mücadele ile karşı karşıya kaldığımızda bu deyimi kullanamayız, bu sözcüğü sadece işçi sınıfına karşı mücadelede... faşizmin varolduğu herhangi bir yerde, küçük burjuva karakterli yeni bir kitlesel tabanda gelişmeye başladığında kullanabiliriz.'(A.g.e.,s.27-28) İşte Togliatti'nin burada üzerinde durduğu şey faşizm''kitlesel tabanda gelişmeye' başladığında kullanabileceğiniz bir olgu olduğunu söylüyor. Geçmişte bu konudaki bir yanılgının üzerinde duran Togliatti '...oysa Burining hükumeti henüz faşist bir diktatörlük değildi.' (A.g.e., s.30)(Neden?"İkinci Değerlendirme"nin notu.) Bileşkenlerinden biri eksikti: İşçi sınıfına karşı sonuna kadar başarı ile savaşacak ve açık bir diktatörlük için yolu temizleyecek gerici bir kitle tabanı yoktu.'

"Toparlayacak olursak bütün bu alıntılardan da anlaşılacağı üzere faşizmi belirleyen en önemli özelliği kitle tabanı yaratma çabası veya kitle tabanına dayanması ile be-

lirleneceği gerçeğidir." (Daktilo Metin s.10-11)

Geniş olarak aktarmakta zorunluluk gördüğümüz bu alıntı, 12 Eylül değerlendirilmesinde faşizm konusuna yaklaşımın bel kemiğini oluşturuyor. Bu da "faşizmin kitle tabanı ile belirleneceği gerçeği" yolundaki iddiadır. Konunun esasına geçmeden önce hemen belirtelim ki, Togliatti'nin Faşizm Üzerine Dersler adlı yapıtından alınan alıntılar, çeşitli yerlerden kırpılarak yan yana getirildiği halde, dip notta alıntıların alındığı sayfa rakamları gösterilmiştir. Fakat o sayfalara baktığımızda alınan alıntılarla ilgili bölümleri görmek mümkün değildir. Bizim saptamamıza göre alıntılar kitabın başından ilk ders başlığı altındaki yazının sonuna kadar olan bölümden, bazen ifade tarzı değiştirilerek bazen de düşünsel bütünlüğü parçalanarak bir ölçüde de kırpılarak alınmıştır. İfade tarzındaki değişiklikler anlam bakımından büyük değişikliklere yol açmadığı için alıntıların mutlaka olduğu gibi aktarılması gerektiğini, böyle yapılmamış olması yanlış bir tavır olduğunu belirterek bu konuya sadece bu kadar dikkat çekmeyi yeterli görüyoruz.

Diğer soruna gelince, Togliatti'den alıntılar yapılırken şunlara dikkat edilmesi zorunluydu: Togliatti'nin, "Faşizm Üzerine Dersleri" 1935 yılı başlarında, yani Komintern'nin 7.Kongresi'nin öncesine ait bir dönemde yazılmıştır. Leningrat'ta İtalyan işçilerine faşizm üzerine verilen derslerin derlenmesinden oluşmuştur. Togliatti, faşizm konusunda kendisine başvurulabilecek ölçüde

bir otorite değildir. Bu konuda bilindiği gibi başvurulacak kaynaklar Komintern'in Yürütme Kurulu'nun 13.Oturumu, Komintern'in 7. Kongre'si ve Dimitrov'dur. Togliatti'nin "Dersleri" daha çok İtalyan deneyimi ile sınırlıdır, faşizmi bütün yönleriyle tanıtmaya çalışırken haklı olarak daha çok kendi ülkesinin koşullarını gözönünde bulundurarak bir sonuca ulaşmayı denemiştir. Kaldı ki, Togliatti, faşizmin tanımı ve sınıfsal konumu konusunda 13.Oturumun faşizm konusundaki tanımını benimsemiştir. Ama bir farkla ki, Togliatti de Palme Dutt gibi, faşizmin kitle tabanı elde etme çabası ile ilgili özelliğini doğrudan tanıma koyma ve onu belirleyici özelliklerinden biri olarak görme yoluna gitmiştir Oysa "12 Eylül ile ilgili değerlendirme" Togliatti'yi kırparak verdiği alıntılarda, sanki Togliatti, faşizmi en ayırdedici niteliğini, kitle tabanına dayanması olduğunu getiriyormuş gibi bir izlenim yaratmış ve sonuçta kendisi aynı sonuca ulaşmıştır.

Bu durumda, "değerlendirme", mantığının bütünlüğünde, belirleyici özellik olarak kitle tabanı sorununu getirmiş oluyor. Kitlede taban bulmamış bir diktatörlüğü faşizm olarak değerlendiremeyeceğimizi iddia ediyor.

Peki, gerçekten bu iddia doğru mudur? Kitle tabanı faşist diktatörlüğün ayırdedici, belirgin bir özelliği midir? Eğer değilse, faşizm ile kitle tabanı sorunu arasındaki bağ nasıldır?

Gerçekten de kitle tabanı sorunu, Komünist Enternasyonal'de ve her ülkenin komünist partisi içinde en çok tartışılan, ü-

zerinde en çok konuşulan sorunlardan biri olmuştur.

Bilindiği gibi faşist hareketler ilk defa İtalya ve Almanya'da ortaya çıkmışlardır. İtalya'da, Musolloni'nin faşist partisi ve Almanya'da Hitler'in Nasyonal Sosyalist Partisi, kitleler arasında örgütlenerek iktidara doğru tırmanmışlardır. Bu partiler, Birinci Dünya Savaşından sonra, bu savaşta İtalya ve Almanya'nın yenik çıkmasından ve bu nedenle de kapitalist dünyada başgösteren bunalımdan en çok etkilenmelerinden dolayı, kitlelerde artan hoşnutsuzluğun, tedirginlik veöfkeyi kullanmak için, onların bu özelliklerine cevap veren sloganlar ortaya atmışlardır. Hatta çoğu kez anti-kapitalist sloganlara bile sarılarak kitleler arasında taban bulma yoluna gitmişlerdir. Faşist partilerin demagojiden öteye gitmeyen bu yanları ilk bakışta ortaya çıkarılamamıştır. Bu nedenle ilk dönemlerde, hem Komünist Enternasyonal'in saflarında, hem de faşist olmayan akımlar arasında faşizm, kapitalizmin ya da tekellerin büyük kötülüklerine tepki olarak doğan küçük burjuva hareketler olarak değerlendirilmiştir.

Fakat Komünist Enternasyonal, hem kendi saflarında hem de dışarıda yaygınlaşmaya başlayan bu kanıyı bertaraf etmek için 1922 de toplanan 4.Kongre'de bu sorunu ele aldı. 4. Kongre "...faşizmin özünü sözde küçük burjuva olduğunu ileri süren görüşleri reddediyor ve faşizmi, burjuvazinin yalnızca işçi sınıfına yönelmiş bir hareketi değil, aynı zamanda 'burjuva demokrasisinin temel kurallarına yönelmiş bir iktidar aracı' olarak" vur-

guluyordu. (K.E.F.Tahlili Sol.Y. s.12)

Daha ilk dönemlerde faşizm konusunda yapılan bu başarılı yaklaşım, ancak o dönemde faşizmi her yönüyle tanımamızı sağlayacak değerlendime olanaklarına yeterince sahip değildi. Bu nedenle faşizm ile kitle tabanı sorunu arasındaki bağ, daha uzun bir süre bilimsel bir raya oturtulamadı. Uzun süre faşizmi küçük burjuva kitlesel tabanında görmeye yol açan bir eğilim varlığını korudu. Bu anlayışın bir sonucu olarak sosyal demokrasiyi faşizm olarak değerlendirme, ciddi bir hata olarak varlığını korudu.

Fakat süreç içerisinde İtalya'da faşizmin iktidar olması ve daha sonra özellikle Hitler faşizminin Almanya'da iktidarı ele geçirmesinden sonra meydana gelen gelişmeler, faşizmin iç yüzünün ve sınıfsal niteliğinin daha da belirginlik kazanmasına yolaçtı. Bu durumda, Komünist Enternasyonal faşizm sorununu yeniden çok yönlü olarak değerlendirmeyi zorunlu gördü. Bu dönem özellikle Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu'nun 13. Oturumundan sonra başlayıp 7.Kongreye kadar gelen dönemdir.Oturumda ilk olarak faşizmin kesin tanımı yapılarak, onun sınıf niteliği açığa çıkarıldı. 13.Oturumda yapılan tartışmalar Almanya'da faşistlerin iktidara gelmesinden sonraki bir döneme başlar ve bu durum fasizmin tanımını yapma konusunda Yürütme Kurulu'na geniş olanaklar verir. Alman deneyimi ile de artık tamamıyla açığa kavuşur ki, "faşizmin toplumsal taşıyıcıları, mali sermayenin en gerici ve en saldırgan kesimleridir. Bunlar politik egemenliklerini, açık terörcü bir diktatörlük biçiminde

ortaya koymaktadırlar."(A.g.e.,s.34) Buradan hareketle, Yürütme Kurulu'nun 13. Oturumu, faşizmi mali sermayenin en gerici, en şöven ve en emperyalist kesimlerinin açık terörcü diktatörlüğü olarak tanımladı. 13. Oturum, kitle tabanı sorununu doğrudan doğruya tanımın içine koymadı fakat faşizmin ilk deneyimlerinin İtalya ve Almanya'da belli bir kitle tabanı yaratarak ortaya çıkmasının yarattığı büyük duyarlılık nedeniyle, faşizmin tekelci sermayeye bir kitle tabanı yaratmak için çaba gösterdiğine dikkati çekti.

13. Oturum'dan sonra kitle tabanı sorunu, Komünist Enternasyonal içinde daha yoğun tartışmalara sahne oldu. Bu dönemde Komintern'in saflarında genellikle iki yanlış eğilim kendini gösteriyordu. İlk eğilim, faşizmin mali sermayenin belli bir kesimine dayanmasından ötürü, zorunlu olarak bu kesimin dışındaki bütün kesimlerini (bu arada büyük burjuvazinin bir kesimini, burjuvazinin orta katmanlarını ve özellikle küçük burjuvazi ve işçileri) karşıya alacağı, bu durumun toplumda sınıf savaşımının kızışmasına yol açacağı ve dolayısıyla faşizmin kısa sürede iktidarı bırakmak zorunda kalacağı biçimindeki bir yanılgıya düştü.

Bu yanılgıya haklı olarak büyük bir tepki gösteren Palme Dutt ve Togliatti gibileri de, faşizmin kitle tabanı elde etme yolundaki çabalarına, bu uğurda toplumun çeşitli kategorilerini kapsama alması için oluşturdukları faşist örgütlenmelere, kitleleri etkileme yolunda faşist demagojinin vardırıldığı boyutlara dikkat çekerek, sonuçta, faşiz-

min kendisine bir kitle tabanı yarattığını belirttiler. Gerçekten de Almanya ve İtalya'da faşizm geniş bir kitle tabanına dayanıyordu. Fakat, bunlar faşizmin kitle tabanı yaratma çabasını yanlış bir biçimde ayırdedici bir özellik olarak göstererek ve Almanya ile İtalya'daki özgüllüğü de mutlaklaştırarak, kitle tabanı sorununun, doğrudan doğruya tanımın içinde yer almasında ısrar ettiler.

Nihayet bu tartışmalar, 7.Kongre'de geniş olarak ele alındı.

E.Lewerenz, kitabında Komünist Enternasyonal'in 7.Kongre'sinin faşizmin kitle tabanı sorununu açıklığa kavuşturmaya büyük önem verdiğini belirterek şunları söylemiştir: "Çünkü, Komünist Enternasyonal'in 'şimdiki taktiğinin' anahtarını, ancak orta katmanların oynadıkları rolle ilgili tüm sorunların anlaşılmasında bulmak olanaklıydı. Bu nedenle faşist kitle tabanı sorunu, ikincil bir sorun değildir. 'Faşizme karşı yürüttüğümüz savaşımın etkinliğini büyük ölçüde belirleyecek'tir. Faşizmin kitle tabanı tüm ülkelerde aynı değildir. Birçok delegenin vurguladığı gibi, kitle tabanı, ülkenin somut gelişme koşullarına, sınıfsal yapısına ve elbette, egemen sınıfın ekonomik gücüne bağlıdır. Gelişmiş emperyalist bir ülkede toplumsal demagojinin olanakları ve etkinliği, daha az gelişmiş bir ülke ile karşılaştırıldığında, daha çoktur. Avusturya delegelerinden Johann Koplening, 7.Konre'de, örneğin Avusturya'nın ekonomik zayıflığı nedeniyle ülkede faşizmin geniş bir kitle tabanı yaratmadığını belirtmiştir. Kapita-

lizmin göreli olarak dengeye girdiği dönemde, İtalya faşizminin kitle tabanı yaratması başarılı olmuştur. Alman faşizmi ise, dünya ekonomik bunalımının en zorlu yıllarında, sınırsız demagoji ile kendisine bağlı geniş bir taban yaratmış, iktidara geçtikten sonra da farklı yöntemlerle bu tabanı egemenliği altında tutmuştur.

"O halde, faşist diktatörlüğün kurulmasında kitle tabanına dayanmak mutlaka zorunlu değildir. Ancak faşizm, tekelci sermayeye bir kitle tabanı yaratmak amacındadır. Kitle tabanının faşizmin iktidara gelmesinden önce mi, yoksa sonra mı gerçekleşeceği ya da hangi kapsamda olacağı ülkenin somut koşullarına bağlıdır. Ne var ki, faşizmin anlaşılmasında önem taşıyan bu sorun sınıf niteliğinin belirlenmesinde birincil önemde değildir. (a.b.ç.)

"Buna karşın, Komünist Enternasyonal'in faşizm tanımı, fasist kitle tabanı ile ilgili olarak herhangi bir şey içermediği gerekçesiyle günümüzde eleştirilmek istenmiştir. Eleştirmenler çoğu kez Alman ya da İtalyan faşizmini gözönünde tutmaktadırlar. Onlarda kitle tabanı çok büyük rol oynamıştır. Ancak bu, bütün faşist ülkeler için geçerli olamaz. Bu eleştirileri 1970 yılında Emil Carlebach şöyle yanıtlamıştır: '1919'da Macaristan, bugün Portekiz ve Yunanistan ve diğer faşist ülkelerdeki uygulamalar göstermiştir ki en gerici tekeller ordunun ve devlet aygıtının önem taşıyan kesimleriyle birlikte faşizmi kurabilmektedirler. Ancak ondan sonra az ya da çok başarılı olsa da kitle tabanının terör ve demagoji ile oluşturulması denenmek-

tedir.'

"7.Kongre'de onaylanan tanım, asıl olanı en kısa biçimde dile getirmektedir: Faşizmin sınıfsal niteliği. Faşizmin anlamı öncelikle burada vardır. Çünkü dikkat edilmelidir ki 'bir tanım, hiçbir zaman bir gözlemin, bir görünümün tüm bağlantılarını, tüm yönleriyle içeremez.' (Lenin)

"...Tanım, faşizmin sınıfsal niteliğini saptırmak ve tahrif etmekle ilgili her türlü girişimi çürütmüştür; öncelikle faşistlerin rejimlerini sardıkları toplumsal demagojiye karşı yönelmiştir. Tanımda, faşizmin, tarihin özel bir hali olmadığı, gerçek köklerinin toplumsal ilişkilerde ve tekelci sermayenin iktidarında olduğu dile getirilmiştir. Bununla Kongre, faşizmin iktidara gelmesinde kitleleri suçlayan tüm emperyalist ve sağ sosyal demokrat teorileri çürütmüştür." (A.g.e, s. 160-161-162)

Komünist Enternasyonal'in faşizmin sınıfsal niteliği ve kitle tabanı sorunuyla ilgili vardığı sonuçları toparlayacak olursak kısaca şunları söyleyebiliriz.

Faşizmin toplumsal taşıyıcıları, küçük burjuva kitleler ya da orta tabakalar içinde değil; bizzat mali sermayenin içindedir. Mali sermaye faşizmin sınıfsal dayanağıdır. Ancak faşizm, ister gerçek yüzünü gizlemek için olsun isterse iktidarda iken kitleleri mali sermayenin çıkarları doğrultusunda yönlendirilmek ve tekellerin iktidarını korumak için olsun kitleler arasında taban bulmak için çaba harcar. Ancak, faşizmin iktidara gelmesi için mutlaka bir kitle tabanına da-

yanması zorunlu değildir. İktidara geldikten sonra da bir kitle tabanı elde edip edemeyeceği ya da hangi kapsamda bir kitle tabanı elde edeceği iktidara geldiği ülkedeki, ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullara, o ülkedeki tekellerin ekonomik güçlerinin yarattığı olanaklara bağlıdır. Bu nedenle kitle tabanına dayanmak sorunu her ülke için mutlaka geçerli bir olgu olmayabilir.

Her ne kadar, tekelci sermayenin belli bir kesimine dayanmasından ve sonuçta onun çıkarlarını korumasından gelen özelliğinden ötürü faşizm iktidara geldikten sonra, kitleleri peşinden sürüklemek için ileri sürdüğü taleplerin hiçbirini yerine getiremez, aksine yığınların durumunun daha da kötüleşmesini beraberinde getirir ve bu özelliğinden dolayı da iktidara geldikten sonra kitle tabanı elde etme olanakları daha daralırsa da bu sonuç her zaman her yerde geçerli olmayabilir ya da kapsamı çeşitli ülkelere göre değişebilir. Bazı ülkelerde; sınırsız demagojinin olanaklarının bulunduğu yerlerde uzun bir süre kitleleri peşinden sürükleyebilir. Bu nedenle, sınıfsal niteliğinden ötürü iktidara geldikten kısa bir süre sonra faşizmin kitle tabanını kaybedeceği ve ömrünün uzun olamayacağı yanılgısına kapılmamalıyız. Her ülkede, kitleleri etkileyen faşist demagojinin özelliklerini ve sınırlarını iyi saptamalı ve kitleleri faşizmin etkisinden kurtararak onları anti faşist savaşıma kazandırma yolunda büyük çaba sarfetmeliyiz. Kitle tabanı sorunu faşizm ile anti-faşist güçler arasındaki savaşımda belirleyi-

ci bir niteliğe sahiptir.Bu savaşım müttefikler kazanma savaşımıdır. Bu nedenle kitle tabanı elde etme çabası sadece faşizme özgü bir nitelik değildir. Bu nitelik sınıf savaşımlarında bütün taraflar için geçerlidir. İşçi sınıfı da faşizme karşı savaşımda küçük burjuvaziyi, köylüleri ve orta katmanları yanına çekmeden faşizmi alaşağı edemez. İşte kitle tabanı sorununun birincilliği burada yatar. Yoksa kitle tabanı sorunu faşizmin ayırdedici en önemli özelliği ya da sadece ona özgü bir nitelik değildir.

Faşizmin sınıfsal niteliği ile kitle tabanı arasındaki bağı çok iyi gören Dimitrov, Komünist Partiler'i, her yerde faşizmin etrafında bir kitle tabanı aramak ve kitlelere dayanan bir faşist tırmanışı görme yanılgısından kurtarmak için,7.Kongreye sunduğu raporunda,faşizmin her ülkede mutlaka ayni yoldan iktidara gelemiyeceğini,faşizmin değişik ülkelerde değişik yollara başvuracağını özellikle vurgulamıştır.Dimitrov bu konu ile ilgili olarak raporunda şunlara değinmiştir:

"Tarihi toplumsal ve ekonomik koşullar, ulusal özellikler hatta bir ülkenin uluslararası durumu,faşizmin ve faşist diktatörlüğün değişik ülkelerde ve <u>değişik biçimlerde</u> gelişmesine yol açmaktadır.Faşizmin geniş bir kitle dayanağı bulamadığı ve faşist burjuva kampın çeşitli gurupları arasındaki mücadelenin keskin olduğu bir takım ülkelerde bu rejim,öncelikle parlementoyu feshetme yoluna gitmez.Sosyal demokrat partilerde dahil olmak üzere öteki burjuva partilerinin biraz meşruiyet elde etmelerine göz yumar.Baş-

ka ülkelerde eğer yönetici burjuvazi erken bir devrimin patlak vermesinden korkuyorsa, faşizm sınırlandırılmamış olan siyasal tekelini kurar.Bunu ya hemen ya da rakip parti ve guruplara karşı terör yönetimini ve kan kusturmayı artırarak yapar. Kendi durumu özellikle açıklığa kavuşunca bu durum faşizmin, kendi temelini genişletmesini ve sınıfsal yapısını değiştirmeksizin açık terörist diktatoryayı kaba ve uydurma bir parlamenterizmle birleştirmesini engellemez."(F.K.B. Cephe,G.Dimitrov,Ser Y.,s.150)

Evet, genel hatlarıyla Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi'nin faşizmin sınıfsal niteliği, kitle tabanı sorunu ve değişik ülkelerde faşizmin gelişme biçimleriyle ilgili teorik yaklaşımı budur. Bu yaklaşımın doğruluğu daha o dönemde İkinci Dünya Savaşı yılları içinde kendisini kanıtladı. O günden bu yana da bütün komünist ve işçi partilerine yol göstericilik ediyor. Günümüzde bütün burjuva akımlarının çok yönlü saldırılarına rağmen Enternasyonal'in değerlendirmeleri doğruluk ve güçlülüklerinden hiç birşey yitirmemişlerdir.

Bu gerçekliğe rağmen 12 Eylül'den sonra yapılan "İkinci Değerlendirme" ile Komünist Enternasyonal'in faşizm sorununa getirdiği t teorik bakış açısından sapılarak burjuva teorilerine sarılmış olması hareketimiz açısından baş göstermiş bulunan çok ciddi bir tehlikedir. Böylece bir çırpıda, hareketimizin geçmişten beri faşizm konusunda izlediği bilimsel sosyalist politikaya tekme vurulma-

ya ve burjuva dünya görüşünün hareketimize bulaştırılmaya kalkışılması hiç bir zaman affedemeyeceğimiz bir olaydır. Hareketimize burjuva mikrobunun bulaştırılması yolundaki bu adım karşısında, ancak hareketimizin bilimsel sosyalist ideolojisi ve politikasına sarılarak kendimizi koruyabiliriz. Bilimsel sosyalist panzehir olmadan, kendimizi burjuva zehirinden arındıramayız.

Bu bölümle ilgili sözlerimizi bağlamadan önce, kitle tabanı sorunu ile ilgili anlayıştan kaynaklanan bir yaklaşımla, "İkinci Değerlendirme"nin önemli yanlışları içeren diğer bazı görüşlerine de değinmek istiyoruz.

Yazı diyor ki:"Faşizmlerde(kaç tür faşizm var ki onu da bilmiyoruz? Aslında bu belirleme yazının mantığını göstermesi açısından önemlidir.B.N.) görülen bir diğer yan da politik organizasyondan başka faşist örgütlenmelere baş vurmasıdır. Toplumun tüm kesimlerinde yeni faşist örgütlenme alanları yarattığı veya yaratmaya çalıştığı gibi geçmiş devlet yönetimleri döneminde-ki örgütleri yıkarak yerlerine faşist örgütler oluşturur. Genellikle faşist sendikalar, faşist kooperatifler, faşist gençlik örgütleri, kulüpler, dernekler, spor kulüpleri v.b. Bunların tümünü faşist parti oluşturur ve yönlendirir. Bu örgütlerin gelişmesi için zor metodları bile kullanırlar. Böylece faşist ideoloji tüm toplumda egemen duruma getirilmek istenir.

"Faşizmde görülen bir diğer olgu da liderin pozisyonunun önemle belirginleşmesidir.

Lider(şef) tüm toplumda tek lider olarak kabul ettirilmeye ve onu putlaştırmaya çalışılır. Bu diğer yönetim biçimlerinde görülmeyen ölçütlere varır. Şefin, liderin(Führer'in, Başbuğ'un) yetkileri sınırsızdır."(D.Metin,s.12)

Faşizm kitle örgütleri ve şeflik sorununda da yazının açıkça bir şematizm içinde olduğu ve tamamen dogmatik olarak soruna yaklaştığı ortadadır. Çünkü faşist örgütler sorunu, kitle tabanı yaratma çabasıyla direkt bir bağlantı içindedir. Bu nedenle kitle tabanı sorununda olduğu gibi mutlaklaştırılmaması gereken bir özelliktir. Faşist kitle örgütleri konusunda göz önünde bulundurulması gereken ana özellik, faşizmin tekelci sermayenin en gerici kesimlerinin çıkarlarını korummak için, kitleleri bütün yönleriyle denetim altına almaya, onların istediği yönlere kanalize etmeye yarayan yöntem ve araçlara baş vurmasıdır. Bilindiği gibi faşizmin amaçlarından biri de toplumdaki sınıf çatışmalarını ortadan kaldırmaktır.Faşizm. bir yandan tekelci sermayenin en gerici kesimlerinin sınırsız bir hareket serbestisine, diktatörlüğünün en kaba ve en acımasız biçimde uygulanmasına fırsat veren ama öte yandan emekçi yığınların her türlü kıpırdanışlarını ortadan kaldırmayı, onları düzenin uysal köleleri haline getirmeyi amaçlayan bürokratik mekanizmaya baş vurarak bu yola gider. Esas olan, amaçlanan bu durumun oluşmasına fırsat verem yöntem ve biçimlerin geliştirilmesi çabasıdır.Yoksa,her ülke için geçerli belirli faşist kitle örgütleri şemaları çizi-

lemez.Örgütlenmenin biçimlenmesi ülkeden ülkeye değişebilecegi gibi bir tek ülkede de değişik dönemlerde değişik biçimlere bürünebilir.

Kaldı ki faşist kitle örgütlerinin mutlaka faşist partilerin eliyle oluşturduğu gibi bir kural da yoktur.Çünkü herşeyden önce her ülkede faşizm bir faşist parti aracılığıyla iktidara gelmez.Bütün faşist ülkelerde faşist partinin varlığı mutlak bir sorun değildir.

Şef,lider sorunu da bu durumdadır.Faşist ülkelerde şefin pozisyonu da o ülkenin koşullarına ve faşizmin ortaya çıkış biçimine bağlıdır.Bazı ülkelerde tek bir lider sınırsız yetkilerle donatılmış olabileceği gibi başka bazı ülkelerde bu sınırsız yetkiler,bir kurul yada konseyin eline verilmiş olabilir.

Bu duruma rağmen,yazının kitle örgütleri ve şeflik sorununa gösterdiği yaklaşım,onun doğmatik bir biçimde İtalya ve Almanya'daki faşist gelişme biçimlerini şemalaştırarak evrenselleştirmeye kalkışmasından geliyor. Oysa faşizmi,sürekli olarak İtalya ve Almanya'daki biçimleriyle görmeye kalkışırsak,geçmişte ve günümüzde bazı ülkelerde ortaya çıkan faşist diktatörlükleri göremeyiz.Bu bölümle ilgili sözümüzü G.Dimitrov'un Komintern'in 7.Kongresine sunduğu raporunda değindiği bir noktayı belirterek bitirmek istiyoruz:

"Faşizmin hiçbir genel tarifi-doğru olsa bile-değişik aşamalardaki bütün ülkelerde gelişiminin ve faşist diktatörlüklerinin çe-

şitli biçimlerinin özel niteliklerinin incelenmesi gerektiğini ortadan kaldırmaz.Her ülkenin kendi ulusal özelliklerini,faşizmin özel ulusal niteliklerini incelemek,irdelemek ve ortaya koymak ve buna göre faşizme karşı etkili mücadele yöntem ve biçimleri bulmak zorunludur."(G.Dimitrov,F.K.B.Cephe,Ser Y.s: 249)

Diğer yandan faşist kitle örgütlerinin, diğer devlet yönetimleri dönemindeki örgütlerin yıkılması ile oluşturulduğuda doğru değildir.Bazı ülkelerde, faşist hareket, gerçekten kendi güdümü dışındaki kitle örgütlerine saldırarak, onları ortadan kaldırarak bu yola, gittiği halde, bazı başka ülkelerde geçmişteki kitle örgütlerini dağıtmaya gereksinim duymadan çıkardığı yasa yönetmelik ve tüzüklerle bunları faşist kitle örgütüne dönüştürebilir. Örneğin Almanya'da güçlü bir işçi sınıfı hareketi bulunmasından dolayı, faşizm iktidara gelir gelmez bütün sendikaları ve demokratik kitle örgütlerini dağıtma, onların yerine kendi kitle örgütlerini yaratma yoluna gittiği halde, İtalya'da faşistler bütün sendika ve kitle örgütlerini dağıtma yoluna gitmemişlerdir. Çıkardıkları yasalarla, sendika ve kitle örgütlerine demokratik niteliklerini yokederek onları faşist devlet mekanizmasının bir çarkı haline dönüştürmüşlerdir.

12 EYLÜL ASKERİ FAŞİST DARBESİ VE YENİ DÖNEMİN ÖZELLİKLERİ

Bilindiği gibi, Türkiye'yi, içine düşmüş olduğu ekonomik toplumsal ve siyasal bunalımlardan, tekelci burjuvaziyi, iktidarında başgösteren derin sarsıntılardan, burjuva demokrasisinin en daraltılmış sınırları çerçevesinde bile kurtarmayı başaramayan büyük tekelci çevreler, ABD emperyalizminin ve saldırgan Nato'nun onay ve desteğiyle 12 Eylül'de bir darbe ile askeri faşist bir cuntayı işbaşına getirerek, sınırları son derece daraltılmış olan burjuva demokrasisine son verip açık teröre dayanan sınırsız ve kural tanımaz diktatörlüklerini gerçekleştirdiler.

12 Eylül öncesinde Türkiye'de yaşanan olayların vardığı boyutlar öyle bir noktaya gelmişti ki bu darbe gerçekleştiğinde hiç de şaşırtıcı olmadı. Darbeden çok daha önceleri bile, örneğin 24 Ocak Kararlarının alındığı dönemde, bizim de içinde bulunduğumuz ilerici, devrimci ve sosyalist hareketler, gerçekleştirilen operasyonlarla tekelci burjuvazinin faşizme gitme yolundaki niyet ve çabalarını açıkça ortaya koymuşlardır.

Bu nedenle daha darbenin gerçekleşmesinin ilk günlerinde sağduyulu devrimci ve sosya-

list güçler, darbenin niteliğini doğru teşhis ederek, onun emperyalizm ve büyük tekelci güçlerin çıkarları doğrultusunda gerçekleşmiş faşist bir darbe olduğunu vurguladılar. Bizim hareketimizin içinde de daha başından beri bu teşhis konuldu ve bu doğrultuda kitleler arasında propaganda ve ajitasyona gidildi.

Fakat buna rağmen ve aradan birkaç ay geçtiği halde hareketimiz saflarında, cuntanın niteliğinin faşist olmadığı yolunda ısrarcı tavırlar varlığını korudu. Bu tavırlar ülke içinde yapılan ve gizlilik koşullarını istismar ederek bütün hareketimize maledilmeye kalkışılan "İkinci Değerlendirme" adı ile bilinen değerlendirmenin yapılmasıyla daha da suyüzüne çıktı.

Bu nedenle değerlendirmemizin bu bölümünde de "İkinci Değerlendirme"nin 12 Eylül darbesine ve yeni dönemin özelliklerine getirdiği yaklaşımın üzerinde duracağız.

Hemen başından belirtelim ki değerlendirmenin üzerinde dururken, yazıda yer alan ifade bozukluklarının ve bazen ortaya çıkan bilgilenme yanlışlıklarının üzerinde detaylı durup, ana noktaların dışındaki ayrıntıların kabarık bir biçimde yer etmesi yoluna gitmemeyi uygun görüyoruz. Çünkü ayrıntılara gittiğimizde ortaya çıkabilecek kabarık durum temel noktaların boğulup kalmasına yolaçabilir. Biz sadece, yazıda olmaması gereken pekçok ifade bozukluk ve muğlaklıklarının olduğunu, ayrıca zaman zaman da yanlış bilgi sunulduğunu belirtmekle yetinelim. Ama okuyucuyu ikna etmesi için de bir iki örnek ve-

rerek öyle geçelim: Örneğin dünyadaki ve Orta-Doğuda'ki durum değerlendirilirken Filistin sorunu ile ilgili olarak şöyle bir cümle geçmektedir: "...Lübnan'da yıllar süren Filistin Kurtuluş Mücadelesi..." Oysa çok iyi biliniyor ki Filistinlilerin Lübnan'da herhangi bir toprakları yoktur ve Filistinliler Lübnan'da değil, Filistin'de İsrailllilere karşı savaşmaktadırlar. Yalnız İsrail'in Filistinlileri topraklarından sürmelerinden dolayı pekçok Filistinli çeşitli Arap ülkelerine dağılmış ve orada üstlenmişlerdir. Bu ülkeler daha çok Lübnan, Suriye ve Ürdün gibi ülkelerdir. "Lübnan'da yıllar süren Filistin kurtuluş mücadelesi" deyimi çok acemice yapılmış bir yanlış bilgi aktarımıdır.

Bir de "1980 yılının ikinci yarısına gelindiğinde sömürgeci tekelci burjuvazinin reformist ve liberal kesimlerinin burjuva siyasal arenadaki etkinliklerinin yanısıra en gerici, en ırkçı, en şöven kesimlerinin kitle tabanlarını giderek genişletmeye yönelik çabalarındaki etkinlik ve taktikleri düşündürücü sonuçlar vermiş" tespiti çok apolitik ve muğlak bir tespittir. Düşünmemiz gereken sonuçları vermeyen hangi eylem vardır ki. Dünyadaki her olgu ve olay düşündürücü sonuçlar verir. Böyle bir tespit yaptığımız zaman dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir gelişmesinden ayrılan belirgin bir sonuç çıkarmış olmayız. Öyleyse bu saptamamız laf olsun diye söylenmiş olur ki bu da politik bir sonuç çıkarmış olmaz.

Evet, bu ve bunun gibi daha pekçok muğ-

laklık bulunuyor yazıda. Ama biz bu konuyu burada keselim ve şimdi esas sorunlar üzerinde duralım. Konuya yazının, ekonomi politiğe ve Türkiye'nin sınıfsal yapısının tahliline getirdiği yeni bir "katkı" (!) ile başlayalım.

Yazıda biraz yukarıda verdiğimiz alıntıda "...sömürgeci tekelci burjuvazinin reformist ve liberal kesimlerinin....yanısıra en gerici, en ırkçı, en şöven kesiminin..." biçimindeki saptamalarla yepyeni bir sınıfsal tahlil getiriliyor. Yine başka bir yerde gene "...ekonomik politik ve toplumsal bunalımlar karşısında tekelci burjuvazinin liberal ve reformist **kesimlerininu..**" denerek, tekelci burjuvazinin liberal ve reformist kanatlarından bahsediliyor. Yazı tekelci burjuvazinin en gerici, en şöven kesimlerini de kabul ettiğine göre, bu durumda tekelci burjuvazinin siyasi yelpazede en azından dört kanadının varlığını getiriyor demektir: Liberal, reformist, gerici ve en gerici kanatları. Böyle bir saptamaya varabilmek için ancak Marksist ekonomi-politiğin abc'sinden bile haberdar olmamakla mümkündür. Tekelci burjuvazide liberal ve reformist kanat ya da "kesim" aramak Marksist ekonomi-politiği altüst etmeye kalkışmaktan başka hiçbir anlama gelmez.

Birkez"liberalizm" nedir? "Liberalizm"in kelime karşılığı özgürlükçülüktür. Ekonomik anlamda serbest girişimciliğe, çeşitli burjuva katmanlarına yatırım ve ekonomik girişim fırsatı veren serbest rekabeti öngören bir anlayıştır. Siyasi anlamda liberalizm ise

burjuva özgürlük, eşitlik ve adalet anlayışında kendisini gösterir. Liberalizm en tutarlı ifadesini kapitalizmin serbest rekabetçi döneminde bulmuştur. Günümüzde tekelci kapitalizm koşullarında, tekel dışı burjuvazinin çıkarlarında ifadesini bulmaktadır. Çünkü biraz sonra daha detaylı değindiğimizde de görülebileceği gibi tekelcilik hem ekonomik ve hem de siyasal anlamda liberalizmin yadsınması demektir.

"Reformizm"de, kapitalizmin ileriye dönük reformlarla geliştirilerek, toplumdaki çeşitli sınıf ve katmanların çıkarlarını uzlaştırma esaslarına dayanır. Bu niteliği ile "reformizm"de tekelci burjuvazinin değil tekel dışı burjuvaziden küçük burjuvaziye kadar uzanan çeşitli kategorilerin çıkarlarının ifadesi olarak ortaya çıkabilmektedir. "Liberalizm" ve "reformizm" bazı noktalarda çakışabilmektedirler.

Oysa tekelleşme, bilindği gibi kapitalizmin gelişmesi sürecinde, üretimin toplumsallaşması, sermayenin yoğunlaşarak tekelde birikmesiyle ortaya çıkan bir olgudur. Lenin'in Emperyalizm adlı kitabında detaylı olarak gösterdiği gibi tekelleşmenin oluşması, serbest rekabetin yerini alması sonucunda, toplumun ekonomik hayatını hemen hemen her alanında bir avuç tekelci kapitalistin egemenliği ortaya çıkar. Tekeller kaba ve acımasız yöntemlerle, ekonomik hayatın her alanında kendi denetimlerini sağlarlar. Bu durum, tekel dışı güçlerin ekonomik pazarlarını ve rekabet olanaklarını giderek kaybetmelerine ve iflasa doğru sürüklenmelerine neden olur.

Lenin, tekelci kapitalizmin ortaya çıkmasının serbest rekabetin yadsınması anlamına geldiğini vurguluyordu.

Buradan hareketle Lenin "Marksizmin Bir Karikatürü" adlı yapıtında "bu yeni ekonominin, tekelci sermayenin (emperyalizm tekelci sermayedir) siyasal üst yapısı, demokrasiden siyasal gericiliğe dönüştür. Demokrasi serbest rekabete karşılık düşmektedir, siyasal gericilik ise tekelciliğe karşı düşmektedir."

Burada bir yanılgıya düşmemek için özellikle bir noktaya dikkat çekmek gerekiyor. Lenin'in bu belirlemesinden, artık tekelci kapitalizm koşullarında hiçbir ülkede demokrasi (burjuva demokrasisi anlamında) kalmamıştır sonucu çıkarılmamalıdır. Çünkü günümüz koşullarında emperyalist ya da diğer tekelci kapitalist ülkelerde burjuva demokrasisinin varlığı salt tekelci burjuvazinin egemenliğinden hareketle ele alınmaz. Çünkü bugün bu ülkelerde burjuva demokrasisinin varlığı salt tekellerin pozisyonu ile değil toplumdaki diğer sınıf ve katmanların varlığı, sınıf savaşımının vardığı boyutlar ve bunun sonucu elde edilen kazanımlarla ölçülmelidir. Ama bizim için önemli olan tekelci kapitalizm koşullarında, tekellere her anlamda "siyasi gericilik" eğiliminin damgasını vurmasıdır. Zaten Lenin'in vurguladığı da budur. Bundan çıkardığımız sonuç, tekellere siyasal alanda denk düşen "liberalizm" ya da "reformizm" değil siyasal gericiliktir. Zaten bu olgudan hareketle, Komünist Enternasyonal tekelcilerin bir bütün olarak "gerici" oldu-

ğunu kabul ederek, faşizmi tanımlarken bu gericiliğin içinden en gerici kesimi sınıfsal dayanak olarak göstermiştir.

Öyleyse tekelci burjuvazinin liberal ve reformist kanatları diye bir belirleme yapmanın Marksist ekonomik-politikte hiçbir kıstasının olmadığı ortadadır. Buna rağmen böyle bir belirleme yapmaya kalkışmak olsa olsa ekonomik-politiğe yeni bir "katkı" getirmektir.(!)

*

Şimdi gelelim yazının 12 Eylül askeri faşist darbenin özelliklerine ve darbeye yolaçan nedenlere bakış açısına.

Yazı, birbiri ile çelişen tutumlarla, bir yerde gerçekleştirilen darbeyi tekelci burjuvazinin liberal ve reformist kesimlerinin damarlarına kan vermek için "emperyalistler tarafından, bir cunta aracılığıyla sahnelendirililen" (D.Metin s.4) "SÖMÜRGECİ-MİLİTARİST ASKERİ DARBE" olarak değerlendirirken, başka bir yerde de "bugün için faşizmden yana tercihlerini koymayan tekelci grupların" öz olarak söylersek, faşizmi, şeriat düzeni özlemlerini, Türkiye ve Kürdistan halklarının muhalefetini -bertaraf etmek için- "emperyalizmin onayı ile" gerçekleştirdikleri(D. Metin s.14) "askeri militarist bir diktatörlük" olarak değerlendiriyor.

Açıkça bu iki tespit arasında dağlar kadar fark vardır. Birinci tespit, darbeyi doğrudan emperyalizmin eliyle yapılmış olarak

gösterirken, ikincisi ise emperyalizmin doğrudan doğruya gerçekleştirdiği bir darbe olarak değil, onun onayıyla tekelci grupların gerçekleştirdiklerini iddia etmektedir.

Oysa yazının, birbiriyle tutarsız, çelişkili bu iki ayrı değerlendirmeyi görmesi gerekirdi. Bunu görmemiş olması, yazının 12 Eylül darbesine ne kadar yüzeysel ve gayri ciddi yaklaştığını ve sorunun ciddiyetini ne kadar küçümsediğini ortaya koyar. Öyle yüzeysel ve geçiştirilmiş bir değerlendirme ki çok büyük önem taşıyan bir konuda bile en azından kendi açısından tutarsızlığın farkında bile değil.

Neyse, yerine gelmişken darbede emperyalizmin rolünün ne olduğu üzerinde durmakta yarar var.

Darbenin doğrudan emperyalizm tarafından bir cunta aracılığıyla getirildiği yolundaki belirleme tamamıyla yanlış, emperyalizmin onanıyla tekelci gruplar tarafından gerçekleştirildiği de eksik bir değerlendirmedir. 12 Eylül darbesi en büyük en gerici tekelci gruplar tarafından emperyalizmin açık destek ve onayıyla gerçekleşmiştir. Darbenin, doğrudan doğruya emperyalizm tarafından gerçekleştirildiğini iddia ettiğimizde, darbede doğrudan doğruya açık rolleri olan büyük tekelci grupları yadsımış olur ve onları göremeyiz.Bu da hedefiyanlış tespit etmemizi getirir ve savaşıma zarar verir. Yığınlara savaşım hedefini tam olarak göstermemizi engeller. İkinci durumda da emperyalizmin darbedeki rolünü küçümsemiş oluruz ki bu da gerçeklere ters düşer.

Bilindiği gibi darbenin, emperyalizmin açık destek ve işbirliğiyle gerçekleştirildiğinin ve darbe öncesinde de sonrasında da ondan onay gördüğünün somut belirtileri vardır. Hatırlanacağı gibi darbe tam, Nato Anvil-Express 80 Askeri Tatbikatı'nın Türkiye'de başladığı gün gerçekleştirildi. Darbe yapıldığında, altı NATO üyesi ülkenin askerlerinden oluşan müttefik kuvetleri "Varşova Paktı kuvetlerinin muhtemel bir saldırısına karşı savunma provası" yapma bahanesiyle Türkiye'deydi. Bu kuvvetlerin, darbe ile ortaya çıkabilecek muhtemel bir iç savaşa karşılık olarak Türkiye'ye getirildiği ortadadır.

Ayrıca çok iyi hatırlardadır ki darbeden önce Türkiye Hava Kuvvetleri Komutanı apar topar Amerika'ya gitmiş ve darbeden tam bir gün önce dönmüştür. En önemlisi, Türkiye'de bir askeri darbenin yapıldığı daha generallerin, harekata başladıkları bir anda ve onlarca herhangi bir açıklama yapılmamışken, ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından, basın ajanslarına, duyurulmuştur.

Darbeden, emperyalistlerin onaylamanın da ötesinde büyük bir memnunluk duydukları, o dönemde Nato çevrelerinin yaptıkları açıklamalarda görülür.

Times Gazete'sinin darbeden bir gün sonraki nüshası emperyalistlerin bu memnuniyetlerini şu cümleyle dile getirmiştir: "Darbenin yapılış zamanı ve cuntanın açıklamaları, Nato'nun Güney-Doğu kanadının bu hassas bölgesindeki siyasal kaos durumundan endişe du-

yan müttefikleri son derece memnun etmiştir."

Bütün bu olgular, darbenin, emperyalizmin açık desteğiyle gerçekleştirdiğinin ve onların onayını gördüğünün somut delilleridir.

*

Yukarıda göstermeye çalıştığımız iki çelişkili tespitle "...ekonomik-Politik ve toplumsal bunalımlar karşısında, tekelci burjuvazının liberal ve reformist kesimlerinin damarlarına kan verilmesinde, Türkiye işçi sınıfının devrimci muhalefetiyle Kürdistan ulusal demokratik halk muhalefetinin bastırılmasında 'Sovyet Komünizm tehlikesinin' önüne geçilmesinde bir 'çıkış yolu' olarak SÖMÜRGECİ-MİLİTARİST ASKERİ DARBE"nin yapıldığını savunan yazı, darbeye yolaçan gelişmeyi şöyle sıralıyor:

"Kaba hatlarıyla 12 Eylül durumu özetlersek: Tekelci burjuvazinin siyasal temsilcileri İMF, AET ve benzerleri gibi finans gruplarının plan ve programlarına uygun biçimlerde ekonomik-politik strateji izlemekteydiler.

"Bu ekonomik-politik strateji Türkiye'de büyük ölçüde yatırımların durmasına, 'döviz darboğazına' girilmesine -bu yüzden- dışalımların gerçekleşemez hale gelmesine, enflasyonun hızlanmasına, sürekli devalüasyonlarla halkın alım gücünü azalmasına, ücretlerin düşmesine ve sürekli zamlarla halkın hızla yoksullaşmasına neden olmuştur. İşte dönemin ekonomide en karakteristik çizgileri bunlardır."

...

"Ekonomik yapıdaki bunalım ve sarsıntılan doğal olarak toplumun her kesitinden ağır toplumsal, ideolojik ve siyasal bunalım yaratmıştır. Ulasal muhalefet hızlanmış, sınıfsal çelişkiler derinleşmiş, egemen güçler arasında ayrılıklar ileri boyutlara varmıştır. Bu siyasal bunalım devletin yapısını ve ideolojik egemenliğini de belirgin ölçülerde sarsmıştır." (D.Metin, s.5)

Daha sonraki bölümlerde, siyasal bunalımları 1977 seçimlerinden 12 Eylül 1980'e kadar ele alıp değerlendiren yazı, bu dönemdeki siyasal gelişmeleri şu ana hatlarla sıralamaktadır:

1977 seçimlerinde, burjuva siyasal arenasında oluşan güç dengesi sonucu, tekelci burjuvazi "sürekli, sağlıklı ve kalıcı bir yönetimi işbaşına getirmesine olanak sağlamamış...", burjuva siyasal partileri sık sık kendi aralarında koalisyonlar kurarak iktidar olmuşlardır.

"Oluşan koalisyonlar, tekelci grupların kendi aralarındaki çelişmenin siyasal alana yansıması ve yönetimlerdeki ağırlıklarını artırma çabalarından dolayı iktidara hakim olan koalisyon içinde çatlaklıklar oluşmuş, bu durum onların hükümet etme durumundan uzaklaşmalarına neden olmuştur."

..."...özellikle devlete egemen olan tekelci grupların dışında kalan burjuvazinin çeşitli kesim ve fraksiyonlarının devlet içinde yer edinmeleri ve tırmanmaları zaman zaman da iktidar ortağı olmaları bu grupları rahatsız ediyordu."

"....Devlet ideolojinin dışındaki çeşitli sınıf ve fraksiyonların ideolojilerinin devletin çeşitli kurumlarında yeretmesiyle hem kurumlar arasında hem de kurumlar içinde ayrılıkların devleti işlemez hale getirdiği, böylece siyasal bunalım yanında ideolojik bunalımların da belirginleştiğini görüyoruz." (D.Metin, s.5)

Bu durumun, bir bütün olarak devlet aygıtını ve burjuva siyasal kurumlarını yıpratıp etkisizleştiğini belirten yazı, devlete egemen olan tekelci grupların bu durumdan tedirgin olduklarını vurgulamaktadır.

Daha sonra 14 Ekim 1979 ara seçimlerine değinen yazı, seçimlerden sonra CHP'nin sayısal olarak gerilediğini, AP'nin ve bir ölçüde de MHP'nin parlamentoda sayısal olarak büyüdüklerini ve bu durumun siyasal güç dengesini daha da olumsuzlaştırdığını belirtiyor.

Bu dönemde burjuva siyasal kurumlardaki bunalımların dahada arttığını, devletin etkisizleşmeye doğru gittiğini belirten yazı diğer siyasal ve toplumsal gelişmeleri de şöyle değerlendiriyor:

"Gerek güvenlik ile ilgili gerekse ekonomik önlemlere ilişkin yasaların çıkarılmaması, grev dalgaları ı, işçi direnişleri, bireysel terör grupların eylemleri, işçi sınıfının politik alanındaki gelişmeler."

"Tekelci sermayenin en gerici, en şöven, en ırkçı kesimlerinin siyasal misyonu faşist MHP'nin sık sık iktidar ortağı olma olanaklarına kavuşması ve belli bir kitle tabanı oluşturması, toplumda korku, cinayet, terör,

panik yaratması ve bunun ölçülerini büyük tekelci grupları rahatsız etmesi, iktidar olma devleti ele geçirme yolunda önemli adımlar atmış olması hatta bunun arefesinde bulunduğu gerçeği.

"Devlet ideolojisine damgasını vuran Kemalist ideolojiye ve devletin en önemli ilkesi olan -laik devlet- ilkesine karşı orta sermayenin -dinci kesimlerinin- siyasal aracı MSP'nin 'büyük cüretle' şeriat devleti istemlerini geliştirmesi, aynı zamanda bu düşüncenin, devletin bazı kurumlarında bir ölçüde etkinlik sağlaması gibi bir dizi neden büyük tekelci grupları rahatsız ediyordu." (D.Metin, s.6)

Bu arada, artan toplumsal bunalım, baskı, zorbalık ve can güvenliği tehlikesi karşısında, milyonların "bir arayışa" yöneldiği belirtilerek "askeri diktatörlüğe" özlenen istemler halk içinde planlı ve bilinçlice yaygınlaştırıldı denilmektedir. (D.M s.6)

Sonuçta yeni arayışlara yönelen burjuvazinin ilk başta bir AP-CHP koalisyonunun gerçekleştirilmesi çabasına girdiğini getiren yazı, ne varki AP'nin bu isteme uymadığını, temsil ettiği sermayeye karşı göreceli bağımsız davranarak , temsil ettiği tekelci gruplarla çelişerek CHP ile koalisyona gitmediğini, MHP ve MSP'e dayanarak iktidar olduğunu ve AP-CHP koalisyonuna alternatif olarak erken seçimi getirdiğini belirtiyor. Ama, AP'nin bu isteminin, "liberal tekelci gruplar için pek inandırıcı olmadığını" da hemen belirten yazı, böyle-

ce AP'yi "liberal tekelci grupların" temsilcisi olarak gördüğünü daha da açıkça belirtiyor. Ayrıca yazı, CHP'yi de tekelci burjuvazinin reformist kanadı olarak değerlendiriyor.

Yazı 12 Eylül'e gelişi şöyle bağlıyor:

"Acaba tekelci gruplar için seçimler bunalımdan çıkış yolu olabilir miydi? Hayır.

"Erken yapılacak bir seçimin hiçbir siyasal partiye tek başına iktidar olma olanağı tanımayacağı açıktı. Büyük bir olasılıkla AP güçlenecek, CHP-MSP'de gerilemeler olacak, en büyük tırmanışı MHP gösterecek, sosyalistlerde parlamentoya temsilciler yollayacaklardı. Herkesçe bilinen bu gerçek karşısında, parlamento aritmetiğindeki nisbi değişikliklerle tekelci burjuvazinin özlediği bir yönetime kavuşamayacağı açıktı. Bunun sonucu parlamentoda kilitlenen sorunlar çözümsüzlükle karşı karşıya kalacak sık sık yönetim değişiklikleri geçmişten farklı olmayacaktı. Bunalımlara hiçbir çözüm gerirlemeyecekti. Bunun yanısıra MHP'nin önemli bir gelişme göstermesinin de kaçınılmaz olması ve faşist bir devlet biçimini gerçekleştirme yolunda önemli adımlar atacağı ve iktidarı ele geçireceği gerçeği acaba en büyük reformist ve liberal tekelci grupların (böylece burada, liberal ve reformist kanatlar olarak en büyük tekelci grupları anladığını da somut olarak görüyoruz.B.N.) çıkarlarına ters düşmüyor muydu?

"Bu anlamda seçimler tekelci sermaye açısından bunalımdan çıkış yolu olacak çözüm değildi.

"Böylesine ağır ekonomik, siyasal ve toplumsal bunalımlardan en büyük tekelci gruplar, askeri diktatörlüğe dayalı bir yönetim biçimiyle siyrılabileceği düşüncesiyle 12 Eylül 1980'de ordu aracılığıyla yönetime elkoydu. Bu anlamda, sömürgeci-militarist cunta, tarafından gerçekleştirilen darbe, en büyük tekelci sermayeden soyut olarak düşünülemez. Ve ancak, böyle bir yönetim yukarıda konulduğu gibi, emperyalizmin çıkarlarıyla, tekelci grupların ülke içindeki çıkarlarını koruyabilir, istem ve arzularını yerine getirebilirdi." (D.M, s.7)

Evet, 12 Eylül'e gelişi hazırlayan nedenlerle ilgili olarak, ülke içindeki gelişmeler yönünden yazının getirdikleri anahatlarıyla bunlar.

Yazının, anahatlarıyla aldığımız yukarıdaki saptmalardan sonra, aslında hemen soruna bu yönden eğilmek isterdik. Fakat yazı da 12 Eylül öncesi dönem ele alınırken olaylarının gelişmelerinin çarpıtılmalarından ayrı olarak, sınıfların tahlili ve siyasal partilerin sınıf temelleri ile ilgili o kadar yanlışlıklar, bilimle, Türkiye gerçekleriyle uzaktan yakından ilgisi olmayan tespitlerde bulunulmuş ki öncelikle onlara değinmeden, 12 Eylül öncesinde meydana gelen değişmelerin kavranamayacağı inancındayız. Bu nedenle soruna özellikle oradan başlayacağız.

Daha önceki bölümlerde de ele aldığımız gibi, burjuva liberal ve reformist kesimlerin tekelci burjuvazinin birer kanatları olarak değerlendirilmesi, ve hele hele onla-

rın en büyük tekelci gruplara denk düşürülmesi bilimle bağdaşmayan bir tutumdur. Bu nedenle Türkiye'deki en tekelci grupların, liberal ve reformist olarak değerlendirmek, ve oradan hareketle AP'yi tekelci burjuvazinin liberal kesimlerinin, CHP'yi de tekelci burjuvazinin reformist kanadının temsilcisi olarak görmek bilim dışı ve Türkiye'nin de gerçekleriyle yüzde yüz çelişen bir tutumdur.

Bilindiği gibi AP, Türkiye'de, daha tekelleşme sürecinin büyük boyutlarda yoğunlaşmadığı ve ekonomik alanda olduğu gibi siyasi alanda da tekellerin egemenliğinin çok yönlü olarak henüz yerleşmediği bir dönemde 1960 yılların başlarında "liberal" bir parti olarak ortaya çıkmıştır. Ama denilebilir ki kuruluşunun daha yeni olduğu dönemde bile, Türkiye'de hızlanmaya başlayan tekelcilik süreci içinde giderek liberal yanlarını terketmeye ve hızla tekelci burjuvazinin çıkarlarını savunan gerici bir parti niteliğine bürünmeye başlamıştır. Bilindiği gibi 12 Mart'daki askeri faşist müdahaleden sonraki ara dönemde oluşan siyasal arenada, AP tekelci burjuvazinin çıkarları doğrultusunda görev yapmış, anti-demokratik anayasa ve yasa değişikliklerinin gerçekleşmesi, diğer ekonomik, siyasal ve hukuksal tedbirlerin alınması için gösterilen yoğun çabaların başını çekmiştir. Bu dönem içinde büyük toprak sahiplerinin partisi olarak ortaya çıkan DP'yi de kendi saflarına kanalize ederek tekelci burjuvazinin yanında büyük toprak sahiplerinin de kendisine dayanak olduğunu..

gerici bir parti kimliğininkazanmıştır. Özellikle 1973 seçimlerinden sonra kurulan CHP-MSP koalisyonunun dağılmasıyla, AP Türkiye'de siyasam alanda ortaya çıkan gerici -faşist karması cephenin baş mimarı olarak rol almış bu dönemde daha da sağa kayarak faşist işbirlikçisi bir parti olmuştur. Son dönemlerde de faşistleşmeye doğru yüz tutmuştur. Hatırlardadır, MC koalisyonları dönemlerinde olsun AP "azınlık iktidarı" döneminde olsun AP, MSP'ye karşı zaman zaman tedirginliğini dile getirmesine rağmen, MHP'ye tam tersine büyük bir destek vermiştir. Demirel'in "bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz" biçimindeki meşhur sözü hatırlardadır. Kuşkusuz bu durum, tekel dışı güçlerin ve özellikle emekçi halk kitlelerinin muhalefeti karşısında tekelci grupların açık işbirliğini gösterir.

CHP ise uzun bir süre, ağırlıkla çeşitli burjuva sınıf ve katmanların çıkarlarını koruyan ama devlet bürokrasisinin eğilimlerinin de yansıdığı bir parti durumundan 1960'lı yıllarda sınıfsal ayrışmanın hızlanmasına paralel olarak değişikliğe uğramış 1970'li yılların başlarında liberal ve reformist burjuvazinin partisi olarak yeralmıştır. Bunun sonucunda parti, ağırlıkta sağ sosyal demokrasinin egemen olduğu sosyal demokrat bir nitelik kazanmıştır.

Bu arada şu gelişme sürecini de vurgulamak zorunlu: Türkiye'de tekelci kapitalizmin oluşması buradan giderek banka ve sanayi sermayesinin bütünleşmesiyle birlikte bir mali sermaye oluşmuştur. Mali

sermaye, giderek yalnızca ülkenin ekonomik yaşamında değil, politik yaşamında da denetim ağını ve egemenliğini yaygınlaştırmıştır. Bu nedenle, parlamentodaki bütün burjuva siyasal partileri de denetim altına alma yolunda çeşitli adımlar atmıştır. Bunun sonucunda bilindiği gibi MSP aslında burjuvazinin orta katmanlarının -dinci kesimin- partisi olarak faaliyet gösterdiği halde tekelci burjuvazinin çıkarlarını savunan bir kanat sürekli olarak MSP'nin içinde varlığını korumuştur. CHP'nin de durumu benzerdir. CHP'de de tekelci burjuvaziden yana bir kanat sürekli olarak CHP'nin sağa doğru kayması ve tekelcilerin çıkarları doğrultusunda bir politika izlemesi için büyük bir rol oynamıştır. Türkiye'deki burjuva siyasal partilerin konumu değerlendirildiğinde bu olgu mutlaka gözönünde bulundurulmalıdır.

Ayrıca CHP'nin reformist ve uzlaşmacı yapısından gelen niteliği, emekçi sınıf ve tabakaların gelişen mücadelesi karşısında duyduğu korku ile onu daha fazla tekellerle uzlaşmaya ve işbirliğine götürmüştür. Sonuçta bu durum, onu tekelci burjuvazinin çıkarlarına hizmet eden bir konuma sokmuştur.

*

Şimdi gelelim yazının 12 Eylül darbesine yolaçan gelişmeleri değerlendirmesine: Yazı kısa ve genel bir yaklaşımla, ekonomik bunalımın oluşması sürcine değindik-

ten sonra', bu bunalımın yolaçtığı siyasal bunalımlara geçiyor. Bu nedenle, burada, yazının 12 Eylül öncesindeki ekonomik gelişmeleri, bir takım genel ve soyut laflarla geçiştirdiğini, Türkiye'deki kapitalist gelişmenin emperyalizme bağımlılık süreci içindeki tekelleşmesini ve bu tekelleşme sürecinin yarattığı somut ve özgül durumları değerlendirip faşist diktatörlüğe yolaçan özlem ve eğilimlerin nasıl oluştuğunu ele almadan, bu durumun daha sonra 12 Eylül faşist darbesine yolaçan ekonomik-toplumsal ve siyasal gelişmeleri ele alan kendi değerlendirmemizi yaparken daha geniş ele alacağımızı belirterek şimdilik yazının siyasal gelişmeleri ele alışına bakacağız.

Yazı, siyasal gelişmeleri ele alırken, en büyük yanlışlık ve yanılgıyı, faşist MHP'nin gelişmesinde ve gelişme karşısında tekelci burjuvazinin tavrında gösteriyor. Yazı çelişkili bir tutumla, "tekelci burjuvazinin en gerici, en şöven, en ırkçı kesimlerinin siyasal misyonu MHP'nin sık sık siyasal iktidar ortağı olma olanaklarına kavuşturulması"nın, "belli bir kitle tabanı oluşturulması"nın, "toplumda korku cinayet, terör, panik yaratması"nın ölçülerinin "büyük tekelci grupları rahatsız" ettiğini ve hatta, darbenin yapılmasının nedenlerinden birisinin de MHP'nin iktidarı ele geçirmesinin arefesinde olmasından geldiğini belirtiyor.

Birincisi, MHP zaten en büyük tekelci

grupların siyasal platformdaki bir aracı olduğundan dolayı, yaptığı eylemler, izlediği politika tamamıyla büyük tekelci grupların onayıyla olduğu için tekeller değil ondan rahatsız olmak bizzat onu yönlendirmişlerdir. Onu sık sık iktidar ortağı olması da bizzat tekelci grupların istemleri doğrultusunda gerçekleşmiştir. Hatırlanacağı gibi birinci MC (Milliyetçi Cephe) koalisyonu döneminde MHP'nin parlamentoda sadece üç temsilcisi olduğu halde iktidar ortağı edilmişti ve bu dönemde, devletin olanaklarından büyük ölçüde yararlandırıldığı için 1977 seçimlerinde parlamentodaki temsilci sayısını 16'ya çıkarmıştır. Ayrıca ilk MC ortaklığı döneminde MHP, devlet kurumlarının kilit noktalarını ele geçirmiş devlet kurumlarının (özellikle eğitim kurumları) faşistleştirilmesi doğrultusunda hızlı bir tırmanış göstermiştir. 1977 seçimlerinden sonra kurulan 2.MC'de faşist MHP, AP'nin açık destek ve işbirliğiyle daha da tırmanmıştır. Gerici-faşist karması MC iktidarları döneminde, MSP ile sık sık anlaşmazlığa giren AP'nin MHP ile ilgili önemli herhangi bir uyuşmazlığı görülmemiştir. Kaldı ki o dönemlerde, tekelci grupların, MHP'nin tırmanmasından, faşist terör ve cinayetlerinden huzursuz olduklarına dair herhangi bir belirti, ne basında ne de herhangi başka bir yerde çıkmamıştır. Tam tersine, 12 Eylül öncesinde, olağanüstü boyutlara varan ve ar-

tık çok açık olarak herkes tarafından bilinen faşist terör ve cinayetlerden MHP'yi uzak göstermek için tekelci basın azami çaba sarfetmiştir. Kaldı ki böyle yapmaları da olağandı. Çünkü, terörün kaynağı bizzat en büyük tekelci gruplar ve onların işbirliği ettikleri uluslararası emperyalist terör odaklarıydı. Türkiye'deki faşist terörü örgütleyen bunlardı. MHP ve gizli açık yan kuruluşları bu terörün uygulanmasında birer araç niteliğindeydi. Daha sonra MHP aracılığıyla yaygınlaştırılan, korku cinayet ve terörün yetmediğini görüp buna devlet desteğini ve açık devlet terörünü de katan yine bunlardır. Buna rağmen MHP'nin tırmanışından, uyguladığı terör ve şiddetten en büyük tekelci grupların rahatsız olduklarını ileri sürmek, gerçekleri çarpıtmak ve en tehlikelisi de tekelci grupları terörden yıkamak, onların dün ve bugün yapmakta oldukları demagojiye hizmet olur.

İkinci soruna, yani MHP'nin "iktidarı ele geçirmesinin arifesinde bulunduğu gerçeğine" gelince: Eğer kastedilen, salt MHP'nin eliyle değil de tekelci burjuvazinin en gerici kesimlerinin, ellerindeki bütün araç ve yöntemlerle, faşist diktatörlüğe geçme arifesinde olmaları ise bu doğrudur. Ve 12 Eylül'de bu arefenin bayramını da yaşamışlardır. Ama yazı bu anlamda yaklaşmıyor meseleye. Ona göre "en büyük tekelci grupların" irade ve istemlerine rağmen 12 Eylül öncesinde MHP ik-

tidarı elegeçirmenin arefesindedir ve bundan rahatsız olan "en büyük tekelci gruplar" 12 Eylül'de darbe yaparak bunu önlemişlerdir. Öyle sanıyoruz ki yazı bu iddiasını, darbeden bir süre sonra, İngilizce olarak Ankara'da yayınlanan "Brifing" Dergisi'nin ortaya attığı ve "Cumhuriyet" Gazetesi'nin de cuntayı aklamak için büyük puntolarla verdiği temelsiz yalanlara dayandırıyor. O günlerde ortaya atılan bu temelsiz iddiaları doğruluyan hiçbir belirti, bugüne kadar ortaya çıkmadı. Tam tersine bizzat cuntanın kendisi dolaylı olarak bu iddiayı yalanladı. Olay şöyle; "Brifing" Dergisi'nde sözkonusu iddianın ortaya atılmasından sonra, bir süre cunta bu iddiayı ne doğrulayan ne de yalanlayan herhangi bir açıklamada bulunmadı. Ta ki, cuntanın başı Kenan Evren'in Konya'da yaptığı konuşmaya dek. Kenan Evren'in Konya'da düzenlediği açık hava toplantısında "Brifing"in iddialarını yüzde yüz tekzip eder bir biçimde, komünistlerin eylemlerini dile getirerek ve özellikle "Fatsa Olayları"nı örnek göstererek, sonunda "eğer biz 12 Eylül'de yönetime gelmeseydik,bugün bu mikrofonda biz değil onlar size hitap edeceklerdi" şeklinde sözler söyledi. Böylece, kendisine göre, faşistlerin değil, komünistlerin iktidarı ele geçirmenin arefesinde olduğu ve kendisinin meseleyi böyle gördüğü su yüzüne çıktı.

Buradan MHP'nin, iktidarı ele geçirmenin hazırlıkları içinde olmadığı anlamın-

da bir sonuç çıkmaz. Ama açık olan birşey var ki o da MHP'nin büyük tekelci gruplara rağmen böyle bir hazırlığın içinde olmadığıdır.

Yazı, AP azınlık hükümetinin kurulmasından sonraki dönemde, AP'nin erken seçim önerisini burjuvazi açısından bir çıkış yolu olup olmayacağına yorum getirirken de, seçimin bunalımlara bir çözüm getiremeyeciğini vurguladıktan sonra da, seçimlerden kaçınılmaz olarak MHP'nin güçlenerek çıkacağını ve faşist devlet biçimini gerçekleştirme yolunda önemli adımlar atacağını ve hatta iktidarı ele geçireceğini bu durumun da tekelci grupların çıkarlarına ters düşeceğini iddia ediyordu. Kuşkusuz tekelci gruplar derken "en büyük reformist ve liberal tekelci grupları"(!) kastediyor. Hemen belirtelim böyle bir olgu,liberal ve reformist burjuvazinin çıkarları ile çelişiyordu, 12 Eylül'deki askeri faşist darbenin gelmesinin burjuvazi arasındaki çelişkileri derinleştirdiği gibi. Ama en büyük tekelci gruplar açısından durum hiç de öyle değildi. En büyük tekelci gruplar, MHP'nin iktidarı ele geçirmesinden değil geçirememesinden tedirgin oluyorlardı. Faşist MHP eliyle yaşadıkları deneyim; yani bütün faşist teröre ve demagojiye rağmen MHP'nin iktidara gelişi için yeterli kitle tabanı elde edememesi, MHP'nin faşist terörle içli dışlı olup toplumun ve dünya kamuoyunun gözünde yıpranması, savunulamaz, sahip çıkılamaz duruma gelmesi nedeniyle te-

kelci burjuvazi MHP aracılığıyla, faşist diktatörlüğünü gerçekleştirme deneyine başvurmayı göze alamamıştır.

Yazı, büyük tekelci gruplar ile orta burjuvazinin dinci kesiminin- siyasal aracı MSP ile çelişkisini de salt Kemalizm ve dincilik arasındaki çelişkilerden hareketle ele alıyor. Oysa tekelçi burjuvazinin, MSP ile çelişkisi birtakım ekonomik nedenlere de dayanmaktadır. Burjuvazinin orta katmanları- ister MSP ya da CHP içinde olsun- isterse de başka bir yerde olsun sürekli olarak, en büyük tekelci grupların uluslararası finans kuruluşları ile işbirliği halinde izledikleri ekonomik politikayla, kendi pazar alanlarını daraltması ve ekonomik güçlerini düşürmesi nedeniyle şu ya da bu ölçüde çelişkiye düşmüş lerdir. Bunun karşısında çeşitli arayışlara yönelmişlerdir.Bu arayışlarda, MSP'nin, halkın çıkarları doğrultusunda ilerici alternatifler oluşturduğu söylenemez. Ama sorun emekçi halk kesimleriyle büyük burjuvazi arasındaki sorun olmadığı halde, orta katmanların büyük tekelci burjuvazinin izlediği ekonomik politikaya karşı olan tavırları, tekelci grupların çıkarlarıyla çelişmiş ve tekelciler buna karşı da yönelmişlerdir.

Yazıda yanlış ve tamamıyla gerçeklere aykırı olarak getirilen yorumlardan biri de 14 Ekim 1979 ara seçimlerinden sonra AP'nin izlediği tutumla ilgilidir. Yazı, 14 Ekim seçimlerinden sonra, büyük tekelci grupların bir AP-CHP koalisyonu iste-

melerine rağmen AP'nin buna yanaşmadığını, ve temsil ettiği tekelci gruplarla çelişerek MHP ve MSP desteğinde bir hükümet kurduğunu ileri sürüyor.

Oysa o dönemlere bakıldığında gerçekler bunun tamamıyla tersidir. Tekelci grupların CHP-AP koalisyonunda ısrar ettikleri dönem ikinci MC iktidarının yıkılıp onbir bağımsız parlamenterli CHP ağırlıklı hükümet çalışmalarının başladığı dönemdir. Tekelci burjuvazi o dönemde de ekonomik ve yasal alanlarda almasını istediği tedbirler ya da yapılmasını zorunlu gördüğü değişikliklerin ancak geniş tabanlı bir AP-CHP koalisyon hükümeti ile gerçekleşeceğine inanıyor ve bu yolda çaba gösteriyordu. Ancak, ekonomik tedbirler ve yasal önlemler konusunda bir uzlaşma sağlanamayınca bu koalisyon gerçekleşemedi. O dönemde CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit AP ile CHP arasında demokrasi anlayışı açısından büyük farkların bulunduğunu belirtiyordu. Çünkü son yıllarda AP tekelci grupların istemleri doğrultusunda sürekli olarak "daha otoriter bir devlet" ya da kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırarak otoriteyi yürütme erkinde toplayan özlemlerini dile getiriyordu. Bilindiği gibi 14 Ekim seçimlerinden sonra CHP ağırlıklı hükümet istifa ederek yerine AP azınlık hükümeti geçti. Tekelci gruplar AP azınlık hükümetini hep artık dayanılmaz boyutlara erişen ekonomik bunalımı, sözümona anarşi ve terörü önle-

yecek, tedbirler almakla yükümlü, olağanüstü bir dönemin geçiş hükümeti olarak sundular. İlk bir kaç ay içinde, CHP, AP azınlık hükümetine karşı olan muhalefetini nerdeyse dondurma noktasına getirdi. Bu durum aslında büyük tekelci grupların olağanüstü dönemleri bahane ederek, alınacak ekonomik ve yasal tedbirlerle ilgili olarak diğer burjuva partilerinin AP hükümetine destek olmalarını istemeleri karşısındaki CHP'nin uzlaşmacı ve işbirlikçi tavrından doğuyordu. Fakat AP "azınlık hükümeti" karşısında parlamentodaki CHP muhalefetinin donma noktasına gelmiş olması tekelci grupları tatmin etmemekteydi. Sürekli olarak parlamentodan bazı yasaların çıkarılması ya da bir takım yasalarda değişiklikler gerçekleştirilmesi için CHP'nin AP ile işbirliğini isteyen taleplerde bulunuyorlar ve bu istemlerini sık sık kamuoyuna duyuruyorlardı. En son olarak, ordunun aracılığıyla 1979 yılının son günlerinde Cumhurbaşkanı'na verilen ama 1980 yılı başlarında Cumhurbaşkanı tarafından açıklanan muhtırayı verdiler.

Muhtıra tamamıyla büyük tekelci grupların çıkarlarını dile getiriyordu. Varolan bazı demokratik hak ve özgürlükleri de büyük ölçüde yokedecek anti-demokratik yasaların çıkarılması için parlamentodaki partilerin işbirliğinin zorunluluğundan bahsediliyor, ABD ile imzalanan İkili Anlaşma'nın parlamentoda

onaylanması isteniyordu bu muhtırayla. Zaten bütün bu istemleri gerçekleştirmek için AP ve MHP dünden hazırdılar. Amaç CHP'nin birascık varolan parlamentodaki "direncini" de kırıp bu konularda onu işbirliğine zorlamıştı. Muhtıranın açıklanmasından sonra CHP apar topar kendisini toparlayarak bazı yasaların çıkması doğrultusunda AP ile işbirliği yaptı. Ardından bilindiği gibi "azınlık hükümeti" meşhur 24 Ocak kararlarıyla ilgili "önlemler paketi"ni açtı. Açıklanan ekonomik önlemlerle ilgili olarak CHP muhalif görüş belirtip, bu yolla bir diktatörlüğe doğru adımlar atıldığı anlamına gelen açıklamalarda bulundu ise de, tamamıyla uzlaşmacı bir tutumun içine girerek bu sefer kendisi bir AP-CHP koalisyon hükümetinin kurulması önerisini getirdi. Ama böyle bir öneri tekelci gruplar arasında tasvip görmedi. Tekelci gruplar bir koalisyon hükümetine karşıt olarak, parlamentodan istenen bazı yasa ve anayasa değişikliklerinin gerçekleştirilmesi için CHP'nin AP ile işbirliğinde ısrar ettiler.

Erken seçim önerilerine gelince de ilk dönemlerde, tekelci burjuvazi, uluslararası mali kuruluşlardan alınacak büyük meblağlı yardımlarla, ekonominin kendi çıkarları doğrultusunda bir ölçüde raya girebileceğinden ve alınacak yasal önlemlerle devlet otoritesi güçleneceğinden hareketle erken seçimleri, bir darbeye başvurmaktan önceki bir alternatif olarak

düşünüyordu. Ancak tekelci burjuvazinin bu umudu çabuk yokoldu. Alınan 24 Ocak kararlarına rağmen ekonomik çöküntü daha da derinleşti, parlamentodaki matematiksel tıkanıklık nedeniyle yeterli "yasal önlemler" alınamadı ve tekelci burjuvazi için faşist bir diktatörlüğe geçiş olacak olan askeri bir darbeden başka çıkar yol kalmadı.

12 EYLÜL ASKERİ FAŞİST DARBESİNE YOL AÇAN GELİŞMELER

Türkiye'de 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askeri faşist darbe; Türkiye kapitalizminin emperyalizmle bağımlılık süreci içinde gelişmesine bağlı olarak bir tekelleşmenin oluşması; sermayenin yoğunlaşması ve tek elde birikmesi sürecinde, toplumdaki sınıflar arası çelişkilerin doğurduğu engellerin, en büyük tekelci gruplar tarafından halkın çıkarlarının aleyhinde çözümlenmek istenmesinin bir ifadesi olarak gerçekleştirilmiştir. En büyük tekelci gruplar emperyalizmle işbirliği halinde bu süreç içerisinde bir yandan kendi ekonomik güçlerini daha da artırmak ve bütün ekonomik sektörlerinde kendi egemenliklerini yaygınlaştırmak için doğrudan doğruya devletle bütünleşme ve tekelci devlet kapitalizminin oluşum sürecini tamamlanması için çalışırlarken, öbür yandan bu oluşumun doğal sonucu olarak devletin baskı aracı olarak, daha güçlü ve daha otoriter bir kimliğe bürünmesine ge-

reksinim duymuşlardır. Işte 12 Eylül askeri faşist darbesi böyle bir gereksinimden doğan ve geçmişten beri gelen çabaların bir üst aşaması olarak ortaya çıkmıştır.

Bilindiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna burjuvazinin öncülük etmiş olmasının doğal bir sonucu olarak, Türkiye, kapitalist gelişme yolunu seçmiştir. Kapitalist dünyada yeretmesinden dolayı, burjuvazi daha ilk yıllardan başlayarak emperyalizmle işbirliği doğrultusunda adımlar atmış, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında ki dönemde, hızlı ve çok yönlü bir biçimde emperyalizmle işbirliğine gitmiştir. Bu işbirliği kısa bir sürede, ekonomik, siyasal ve askeri alanda gelişerek, Türkiye'yi çok yönlü olarak emperyalizme bağımlı hale getirmiştir. Böylece, emperyalizme bağımlı kapitalist bir ekonomi-politikanın etkileri toplumun bütün kesimlerinde kendisini duyurmuştur. Türk burjuvazisi emperyalizmle işbirliği halinde gerçekleştirdiği ekonomik yatırımları, toplumun gerçek gereksinimlerine cevap veren ve ülkenin kalkınmasına yarayah alanlara yöneltmemiş; azami kar hırsı ile, en çok ve en kolay kar getiren ekonomik sektörlere yönelmiştir. Bundan dolayı uluslararası tekeller ve yerli burjuvazi büyük kar elde edip hızlı bir biçimde sermayelerini büyütürlerken, toplumda , mutlak anlamda bir yoksullaşma süreci yaşanmıştır. Tüketime yönelik ve mon-

tajcı bir ekonomi inşa edildiği için bu ekonomi işgücü istihdamında yeterli bir kapasiteye hiçbir zaman kavuşamamış, zamanla, işsizlik büyük boyutlara varmıştır. Tarımsal alanda büyük toprak sahiplerinin çıkarlarına uygun bir ekonomi politika izlandiği için milyonlarca köylü kırsal alanlarda yaşamlarını sürdüremez olmuşlar, bunların büyük bir çoğunluğu kentsel yörelere ve özellikle metropol şehirlere güçetmek zorunda kalmışlardır. Bu güçler ordusunun büyük bir bölümü buralarda da çalışma olanaklarını elde edememişler ve işsizler ordusuna katılmışlardır.

Emperyalistlerin, ülkede giriştiği yatırımlar ya da sağladığı krediler onlara kısa sürede büyük kârlar getiren alanlarda kullanılmıştır. Bunun sonucunda, Türkiye emperyalizm için bir ucuz işgücü kaynağı ve tüketim malları pazarı haline gelirken, öte yandan emperyalistlere olan borçlarının altından çıkamaz hale gelmiştir. İthalat ve ihracak sisteminin büyük burjuvazinin ve uluslararası tekellerin çıkarları doğrultusunda biçimlendirilmesinin sonucu olarak, Türkiye'nin dış ticaret açığının her yıl daha da artmış, devlet bu açıkları kapatmak için halkın yoksullaşmasına yolaçan tedbirlere başvurmuştur. Devalüasyonlarla türk parasının değeri düşürülmüş, buna karşın iç pazarda fiat artışlarıyla halkın alım gücünün düşürülmesi yoluna gidilmiştir.

Öte yandan sürekli olarak çalışanların ücretlerinin düşük bir düzeyde tutulması ve hatta gerekirse dondurulması politikası izlenirken, halktan alınan vergiler burjuvazinin kasasına akıtılmıştır.

Bir yandan bunlar olurken öte yandan burjuvazinin kendi iç çelişkileri ve rekabeti de, kapitalist ekonominin belirgin bir karekteri olarak varlığını sürdürmüştür.

Öz olarak anlatmaya çalıştığımız bu durumlar ekonominin sık sık krizler içine girmesine toplumda sınıf çelişkilerinin derinleşmesine, burjuvazi ile emekçi sınıflar arasındaki savaşımın keskinleşmesine yol açmıştır.

Burjuvazi bu durumları atlatmak için sürekli yeniden, emekçi halkın çıkarlarıyla çelişen tedbirler alma yoluna gitmiştir. Ekonomik alanda kendisine daha büyük kâr olanakları açan yöntemler geliştirirken, siyasi anlamda, halkın muhalefetini etkisizleştirecek daha otoriter, baskıcı ve demokratik hakları kısıtlayıcı önlemlere başvurmaya çalışmıştır.

Öte yandan uluslararası alanda da, Dünya Sosyalist Sistemi'ne ve özellikle de SSCB'ye, Ön-Asya ve Orta-Doğu'daki ulusal kurtuluş anti-emperyalist ve ilerici hareketlere karşı, emperyalistlerle sıkı bir askeri ve siyasi işbirliğine gitmiş, uluslararası emperyalist askeri örgütlerde yeralarak, Türkiye'yi emperyalizmin Orta-Doğu'da çıkarlarını korumayı yüklenen bir karakol durumuna getirmiştir. Türk

burjuvazisinin, uluslararası alanda emperyalizmle bu kadar içli-dışlı olmasının başlıca nedenleri arasında Sovyetler Birliği'ne komşu oluşu ve Kürdistan'ın bir parçasını sömürgeleştirmiş olması baş sıralarda gelmektedir.

İşte Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi ve tekelleşmesi böyle bir süreç içinde olmuştur. Üretimin toplumsallaşması, sermayenin yoğunlaşarak bir avuç azınlığın elinde birikmesi sonucu üretimin toplumsal niteliği ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişkinin ürünü olan sınıflar arası çelişkiler daha da şiddetlenmiştir. Tekelciler sermayelerini ve ekonomik güçlerini daha da artırma yolunda en kaba ve en acımasız yöntemlerle ekonomik yaşamın bütün alanlarında denetimlerini kurma yoluna gitmişlerdir. Giderek bu yolda Türkiye'de sanayi sermayesi ile banka sermayesinin iç içe girmesi sonucu finans kapital oluşmuştur. Kuşkusuz bütün bunlar bir avuç finans kapitalin dışında kalan bütün toplum kesimlerinin(burjuvazinin orta katmanlarının, küçük burjuvazinin, yoksul köylülerin ve işçi sınıfının) çıkarlarının feda edilmesi, acımasızca ezilip sömürülmeleri pahasına olmuştur.

Kapitalizmin yukarıda kısaca belirtmeye çalıştığımız bir süreç izlemesi, doğal olarak ekonominin sık sık krizler içine girmesini beraberinde getirmiştir. Üstelik bu krizlerin periyodik olarak artaya çıkan

emperyalist-kapitalist sistemin genel bunalımlarıyla iç içe geçmesi, bunalımın daha da derinleşmesine, giderek bunun artan ölçülerde toplumsal ve siyasal bunalımlara dönüşmesine yolaçmıştır. Bu durumda tekelci burjuvazinin siyasal gericilik eğilimi artmış, daha otoriter, baskıcı ve anti-demokratik yöntemler geliştirmeye çalışmıştır. Bilindiği gibi 1960'ların sonlarına doğru Türkiye'de başgösteren ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalımlarda, tekelci burjuvazi, 12 Mart askeri faşist müdahalesine başvurarak çıkmayı denedi. O dönemde tekelci burjuvazi, açık faşist diktatörlüğünü kurmakta başarıya ulaşamadı. Ancak sıkıyönetim koşullarında kurdurduğu, geniş yetkilerle donanmış hükümetler sayesinde pek çok demokratik hak ve özgürlüğü gaspedildi. 12 Mart'an sonra yaşanan aşamada, Türkiye ekonomisi bir ölçüde hasta yatağında kalkar gibi oldu ama özellikle 1974'teki Kıbrıs işgali ile başlayan dönemde ekonomi yeniden krizlerin içine girmeye başladı. ABD silah ambargosu ve petrole olan bağımlılık nedeniyle dünyada başgösteren petrol bunalımı nedeniyle kriz daha da ağırlaştı.

O dönemde iş başına gelen hükümetler, bunalıma sürekli olarak emperyalist mali kuruluşların ve tekellerin çıkarları doğrultusunda yaklaştıkları, onların önerdikleri reçeteleri uyguladıkları için, tekeller ve uluslararası mali kuruluşlar büyük kârlar elde ederlerken, ekonomi büsbütün hasta yatağına uzandı. Devalüasyonlarla sürekli paranın değeri düşürüldü.

Periyodik zamlar artan oranda birbirini izledi. İşsizlik arttı. Çalışanların ücretleri gerçek anlamda sürekli geriledi. Bu durum işçilerin emekçilerin muhalefetini hergün artan ölçüde yaygınlaştırdı. Toplumun orta tabakalarında yoksullaşma arttı. Sınıf savaşımı giderek keskinleşti. Bu sürecin Kürdistan'da daha da derin yaşanması nedeniyle Kürdistan halkının ulusal demokratik muhalefeti daha büyük boyutlara ulaştı.

Tekelci burjuvazi, emekçi halk güçlerinin savaşımlarını bastırmak için geçmişte örgütlediği faşist hareketleri, terör cinayet ve halkı yıldırma yolundaki eylemlerini daha da tırmandırdı. Bununla da yetinmeyerek, devleti daha da otoriter ve baskıcı hale getirmek için yeni yeni önlemler aldı. Öyle bir noktaya geldi ki faşist terör ve devlet terörü işbirliği halinde yürüdü.

Bu arada burjuvazinin kendi arasındaki çelişkiler de kızıştı. Büyük kâr hırsından doğan rekabet derinleşti. Bu durum siyasal alanda burjuva parlamentosuna da yansıdı.

Burjuvazinin değişik kanatlarının, Türkiye'nin içine düşmüş olduğu ekonomik toplumsal ve siyasal bunalımları kendi çıkarları doğrultusunda çözme yolundaki girişimleri, hem Türkiye ve Kürdistan halklarının muhalefetini artırıyor hem de burjuvazi içindeki çelişkileri derinleştiriyordu. Burjuvazi genel olarak halka karşı alınacak önlemlerde ana hatla-

rıyla ortak bir zeminde birleşebildiği halde çeşitli burjuva kesimlerin çıkarlarını yerleştirme yönünde gerekli bütünlüğü doğal olarak sağlayamıyordu. Çünkü alınan önlemler sonunda tekelci burjuvazinin çıkarları doğrultusunda biçimlenirken bu durum diğer kesimleri olumsuz yönde etkiliyordu. Böyle olunca da burjuvazinin istikrarlı hükümetler kurmasını engelleyerek, oluşan koalisyonları bir süre sonra yıkılıyordu. Giderek burjuvazi varolan kurallar çerçevesinde yönetememe durumu ile karşı karşıya geldi. Yakın geçmişiyle bu süreç hangi ana hatları izledi?

Hatırlanacağı gibi 1973 seçimlerinden sonra CHP-MSP koalisyonundan oluşan bir hükümet iş başına geldi. Bu koalisyonun ömrü kısa oldu ve yedi aylık bir hükümet etme döneminden sonra yerini 1.MC koalisyonuna bıraktı. Bu koalisyon gerici ve faşist partilerden oluşuyordu. 1.MC hükümeti döneminde ekonomik alanda tekellerin yararına pekçok girişimlerde bulunuldu. Uluslararası mali kuruluşlarla ağır koşullu borç anlaşmaları imzalandı. Ard arda zamlar yapıldı. Enflasyon ve işsizlik arttı. Bunun yanında tekelci sömürgeci burjuvazinin halka karşı saldırıları da yoğunlaştı. Faşist terör tırmandırıldı. Faşist harekete açıktan açığa devlet desteği sağlandı. 1.MC dönemi 1977 seçimlerine dek sürdü. Seçimlerde MSP ve AP büyük oranda gerilediler. Faşist MHP ise hükümete katılmış olmanın tüm olanaklarını kullanarak daha da güçlendi. Öte

yandan CHP bir ilerleme gösterdiği halde tek başına parlamento çoğunluğunu sağlayamadı. Bu nedenle 1977 seçimlerinden sonra 2.MC hükümeti kuruldu. 2.MC döneminde, ekonomik durum daha da ağırlaştı. Tekellerin kârları yüzdeyüzü aşarken, ülke döviz, enerji ve ham madde ile tüketim malları dar boğazına girdi. Dış borçlar arttı. Ticaret açığı giderek yükseldi. Halkta tedirginlik ve tepki giderek arttı. Buna karşın devlet terörü ile faşist terör de tırmandırıldı. Kuşkusuz bu burjuvazinin, halkın dikkatlerini ekonomik ve siyasal sorunlardan uzaklaştırmak için özel olarak geliştirdiği bir yöntemdi. Öte yandan buna tepki olarak doğan bireysel terörcü eylemlerle, toplumdaki terör ve "anarşi" başlıca sorunlar arasında yeraldı.

Ancak izlediği bu politikayla, zaten parlamentoda güçlü bir tabanı olmayan ve kendi içinde de istikrarsız olan 2.MC düştü, 1978 yılı başlarında yerine CHP ağırlıklı ve 11 bağımsız bakanlı Ecevit hükümeti kuruldu. CHP ağırlıklı hükümet de iş başına gelir gelmez, geçmişte verdiği bütün vaadleri bir yana bırakarak, ekonomik bunalımı atlatma adı altında emperyalizmle, onun mali ve askeri örgütleriyle yeni anlaşmalar imzaladı. Adım adım İMF reçeteleri uygulanmaya kondu. Dayatmalar sonucu yeniden devalüasyonlar, fiat artışları biribirini kovaladı ve enflasyonun hızı arttı. Döviz darboğazı, hammadde yokluğu nedeniyle üretim düştü işsizlik arttı. Üstelik mal kıtlığı, kara-

borsacılık, kuyruklar alıp yürüdü. Kısacası Türkiye ve Kürdistan'da işçilerin ve emekçilerin sırtındaki kambur şiştikçe şişti.

ABD ile sağlanan anlaşma sonucu üsler açıldı,,Nato'daki sorumlulukların daha fazla yerine getirilebilmesi için silahlanma çabaları arttı. CHP ağırlıklı hükümet faşizme karşı teslimiyetçi bir tavır takındı ve hatta giderek onunla uzlaştı. Bunun sonucu olarak, faşistlerin Kahraman Maraş soykırımının hemen ardından 26 Aralık 1978 tarihinde 10'u Kürdistan'da olmak üzere 13 ilde sıkıyönetim ilan edildi. Sıkıyönetimin ilan edilmesiyle burjuvazinin faşist-devlet işbirliğindeki saldırıları daha da arttı. 26 Nisan 1979'da sıkıyönetim etki alanı daha da genişletildi.

Bu durum halkın tepkisini ve muhalefetini daha da arttırdı. Mücadele daha da kızıştı.

14 Ekim ara seçimleri bu koşullarda yapıldı.

Seçimlerde CHP büyük oy kaybına uğradığı için Ecevit başkanlığındaki hükümet istifa etti. Yerine tekellerin istemlerini dile getiren AP "azınlık hükümeti" kuruldu. AP "azınlık hükümeti"nin kurulduğu dönemde ekonomik-toplumsal ve siyasal bunalım öyle bir noktadaydı ki, tekelci burjuvazi, artık her türlü saldırıyı kesin olarak kafasına koymuştu. Burjuva demokrasisinin artık son haddine kadar getirilmiş sınırlı kuralları içinde bile yö-

netme imkanlarını giderek yitirmeye başlamıştı. Bu nedenle AP "azınlık hükümeti" tekelci burjuvazinin yeni genel saldırısında bir araç olma görevini yüklendi. CHP, AP'ye karşı muhalefetini dondurma noktasına getirdi. MSP bir süre AP'ye tam destek sağladı. Tekelci burjuvazi CHP'nin muhalefetini dondurmasıyla yetinmeyerek, devleti etkin hale getirmek, "anarşi, terör ve bölücülüğün" önüne geçebilmek için CHP'yi AP ile işbirliğine zorladı. 1980 yılı başında bu doğrultuda askerler bir muhtıra verdiler. Ordu, "muhtırasında" şöyle deniliyordu:

"Türk Silahlı Kuvvetleri, iç hizmet yasasıyla kendisine verilen görev ve sorumluluğun idraki içinde, ülkemizin bugünkü hayati sorunları karşısında siyasi partilerimizin bir an önce milli menfaatlerimizi ön plana alarak, Anayasa'nın ilkeleri doğrultusunda ve Atatürkçü bir görüşle bir araya gelerek anarşi, terör ve bölücülük gibi devleti çökertmeye yönelik her türlü hareketlere karşı bütün önlemleri müştereken almalarını ve diğer anayasal kuruluşların da bu yönde yardımcı olmalarını istemektedir."

CHP 1980 yılı başından itibaren sürekli bir geniş tabanlı koalisyon hükumeti istemesine rağmen AP buna yanaşmadı. Tekelci burjuvazinin de istemi AP'nin görüşü yönündeydi. Onlar da daha önceleri CHP ağırlıklı hükumetin kurulduğu dönemlerde böyle bir hükumet modeli istemelerine rağmen şimdi artık bundan bahsetmiyorlar, sadece

bazı önlemlerin alınması ve yasaların çıkartılması doğrultusunda işbirliği öneriyorlardı. Bu öneri doğrultusundaki "muhtıra" verilince de CHP acele olarak AP ile işbirliğine gitti. Bu işbirliği genellikle üç konuda somutlaşıyordu:"İçte daha baskıcı bir sistem kurmaya yönelik işbirliği... Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığının daha da pekiştirilmesi üzerinde ortak çalışma ve işbirliği... Dış politikada emperyalizmin sadık bir ileri karakolu, vurucu gücü olma yönünde işbirliği..." (Jina Nû, Sayı:5,s.:19-20)

Aynı dönemde tekelci burjuvazinin en kodamanı Vehbi Koç da aynı yöndeki isteklerini şöyle dile getiriyor:

"Bunalımdan çıkış için acil tedbirler alınmalıdır. Aksi takdirde ne parti, ne parti başkanı, ne sendikacı, ne işçi, ne de demokrasi ortada kalır."

Emperyalistler de aynı doğrultudaki istemlerini dayatıyorlardı. Çünkü ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalımlarla çalkalanan bir Türkiye, emperyalizmin Orta -Doğu'daki saldırgan planlarına yeterince uyamıyor ve bu da emperyalizmin çıkarlarını tehlikeye düşürüyordu.

Bu çerçevede AP "azınlık hükumeti" 24 Ocak Kararları'nı uygulamaya soktu. 24 Ocak Kararları yukarıda sözünü ettiğimiz güçlerin çıkarlarını ifade eden genel bir operasyon hareketi niteliğindeydi. Ve ekonomik, toplumsal ve siyasal yönleri içeriyordu.

Ekonomik alanda, "serbest piyasa ekonomisi"nin yürürlüğe konması biçiminde getiriliyordu, Bu önlemler. Oysa aslında tekelci güçlerin çıkarlarını korumak için tüm tekel-dışı güçlere yönelmiş bir saldırı hareketiydi. Ardarda büyük devalüasyonlar yapıldı. Piyasada fiyat denetimi sistemi kaldırılarak serbest fiyatlara geçildi. Ekonomi üzerindeki devlet denetimi ve desteği adım adım kaldırılarak bu alandaki devlet olanakları büyük tekellere kaydırıldı. İç ve dış ticarette burjuvaziyi güçlendirici yeni olanaklar getirildi. Serbest faiz politikası uygulandı. Emperyalist sermayeye daha geniş imkanlar tanındı.

Buna karşılık olarak emekçi kesimlere karşı geniş bir saldırıya geçildi. Faşist terör ve devlet terörü alabildiğine azgınlaştırıldı. İşçilerin grev ve direnişlerine sistemli bir saldırı yöneltildi. Sıkıyönetim yetkileri artırıldı. Polise daha geniş yetkiler verilerek pek çok demokratik hak ve özgürlük kısıtlandı, yok edildi.

ABD ile yeni anlaşmalar imzalandı. ABD ve Nato'nun Orta-Doğu'daki saldırganlıkları içinde açıkça yer alındı.

Fakat bu durum halkın mücadelesini daha da kızıştırdı, işçilerin grev ve direnişleri arttı. Faşistlerle anti-faşist güçler arasındaki savaşım kızıştı. Halkın öfkesi giderek büyüdü ve adım adım sıcak ortama doğru hızlı bir tırmanış gösterdi.

İzmir Tariş direnişi, Istanbul Tekel ve Antalya Ant-Birlik işçilerinin direnişlerini, Çorum, Fatsa, Tarsus v.s. olayları hep bunun örnekleriydi. Kürdistan'da halkın ulusal demokratik muhalefeti daha da boyutlandı.

24 Ocak Kararları, burjuvazi içindeki çelişkileri de derinleştirdi. Bu çelişki parlamento içinde ve dışında kendisini açık bir biçimde ortaya koydu. İzlenen ekonomik politikaya, tekelci burjuvazinin bir kesimi bile karşı çıkmak zorunda kaldı.

Hem halkın gelişen muhalefeti, hem burjuvazinin kendi içindeki derin çelişkileri, onu, yönetemez duruma getirdi.

24 Ocak kararları doğrultusunda parlamentoya sunulan pekçok yasa tasarısı; Vergi Yasası, İşçi Ücret ve Hakları ile İlgili Yasa değişiklikleri ve genel olarak Olağanüstü Hal Yasaları gibi yasalar çıkamaz oldu. Cumhurbaşkanı seçimi tıkandı. Kısacası 12 Eylül öncesine gelindiğinde alınan bütün tedbirlere rağmen ekonomi tamamıyla felc olma noktasındaydı. Burjuvazi içindeki çelişkiler derinleşmiş, hükümet yıpranmış, parlamento tıkanmıştı. Terör en doruk noktaya varmıştı. Sınıf savaşımı açık bir iç savaş yolunda hızla ilerliyordu. Halkın muhalefeti önemli ölçüde büyümüş, artık yığınların harekete geçme yolundaki ilk adımları da kendisini gösteriyordu.

Fakat halkın "patlama noktasındaki" bu potansiyeli, içinde büyük zaaflar taşıyordu. Anti-faşist güçler dağınık ve bölük

pörçük bir durumdaydılar. Bireysel terörizm ve maceracılık, doğası gereği binbir parçaya bölünmüş olarak savrulup duruyordu. Kürdistan'da özellikle Apocu hareket giriştiği eylemlerle, ilerici-devrimci güçlere ve giderek tüm halka yönelik saldırılarıyla Kürdistan halkının mücadelesine büyük zararlar veriyordu.

Öte yandan Türkiye ve Kürdistan'daki sosyalist ve devrimci güçler parçalanmış bir durumdaydı. Güçbirliği yolunda atılan bazı adımlar (örneğin Üçlü Çağrı, UDG ve Merkezi Siyasal İşbirliği gibi olumlu girişimler) sonuçsuz kalıyor üstelik bu birliklerde yeralan hareketlerden bazılarının oportünist tutumları, bu girişimleri bile başarısız bir duruma getiriyordu.

Durum böyle olunca, devrimciler, sosyalistler, kitlelerin büyük bir bölümünü faşizmle uzlaşma tutumunu ısrarla sürdüren burjuva reformizminin, sosyal demokrasininetki alanlarından kurtaramıyor ve örgütlü aktif yığınsal bir anti-faşist savaşım örgütlenemiyordu.

Türkiye'de durum bu iken uluslararası gelişmeler ne yöndeydi?

Aynı dönem, Dünya Sosyalist Sistemi'nin yarattığı uluslararası maddi ve manevi koşullarda, emperyalizmin Asya, Afrika ve Latin Amerika'da mevziler kaybettiği, bu nedenle yumuşama sürecini baltalayan soğuk savaş kışkırtıcılığının ve silahlanma yarışının körüklendiği bir dö-

nemdir. Özellikle Yakın ve Orta-Doğu'da, başta ABD olmak üzere emperyalizmin, ardarda yeni mevziler kaybettiği bir dönemdir. Afganistan ve İran devrimiyle, ABD'nin Orta-Doğu'daki çıkarları büyük ölçüde tehlikeye düştü. ABD'nin Arap ülkelerini parçalayarak kendisine bağımlı hale getirmek ve bu yolda Filistin ve diğer ilerici Arap hareketlerini desteksiz bırakmakplanı Camp David, geri tepti. İsrail saldırganlığı ve İsrail-ABD işbirliği karşısında Orta-Doğu'daki gerici güçler daha da yakınlaştılar. Bu durum Camp David kanalıyla ABD'nin Arap ülkeleriyle daha yakın ittifaklar kurma girişimlerini önemli ölçüde engelledi. Üstelik Sovyetler Birliği ile ilerici Arap güçleri arasında giderek artan yakınlaşma emperyalizmi daha da tedirgin etti.

Bütün bu olgular, emperyalizm açısından Türkiye'nin önemini daha da arttırıyordu. Çünkü, saldırgan siyonist politikası nedeniyle tüm Orta-Doğu ülkelerinden soyutlanmış olan İsrail aracılığıyla ABD, özellikle diplomatik girişimlerinde başarısızlığa uğruyordu. Bu alanlardaki girişimleri sürdürme konusunda en uygun ülke Türkiye idi. Müslüman bir ülke olmasından dolayı, Türkiye aracılığıyla emperyalizmin çıkarlarını Orta-Doğu'da pekiştirebilirdi. Türkiye, bir NATO ülkesiydi. Ekonomik, askeri ve siyasi alanda emperyalizme bağımlıydı. Üstelik konum olarak çok önemli bir bölgede bulunuyordu. Türkiye'nin çabalarıyla Orta-Doğu'daki gerici

ülkeler (Türkiye, Pakistan, Suudu Arabistan, Mısır, Ürdün v.s) kurulabilecek bir pakt, hem Sovyetler Birliği'ne hem de Orta-Doğu'daki ilerici, anti-emperyalist hareketlere karşı bir kamp oluşturabilirdi. Ama Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar, tüm bu planların yerine getirilmesini engelliyordu. Herşeyden önce Türkiye'de sallantıdaydı. Emperyalizm açısından Türkiye'nin sallantılı bu durumuna biran önce son verilmeli, ve Türkiye "istikrara", güvenilir ve güçlü bir yönetime kavuşmalıydı.

*

İşte 12 Eylül öncesinde Türkiye'nin içinde bulunduğu iç ve dış koşullar kısaca bunlardı. Ve Türkiye'de varolan sorunları tekelci burjuvazinin ve emperyalizmin çıkarları doğrultusunda çözmek için askeri bir darbeye baş vurmaktan başka bir yol da kalmamıştı. Bu nedenle 12 Eylül 1980 günü askeri faşist darbe gerçekleştirildi.

www.arsivkurdi.org

12 EYLÜL CUNTASI FAŞİZMİ YERLEŞTİRİYOR

Yazının en büyük yanılgılarından biri 12 Eylül'den sonra meydana gelen gelişmeleri değerlendirememesi ve bunları çok basit değişiklikler, devletin "restoresi" doğrultusunda atılan adımlar olarak görmesidir. Soruna şöyle yaklaşıyor ;

"12 Eylül ile Türkiye'de mevcut kapitalist devlet yerine faşist bir devlet biçimi yer etmemiştir ve bunun da belirtileri yoktur. Ancak laşkalaşan, yıpranan devleti -bunun nedenlerini de açıklamıştık onarmak (hatta restore etmek de diyebiliriz) çabası içinde oldukları sözkonusudur." (D.Metin, s.12)

Gerçekten de eğer faşist devlet biçimi kapitalist devlet biçimlerinden biri değil de örneğin proletarya devleti gibi kapitalizmin dışında bir şeyse, doğrudur; "mevcut kapitalist devlet yerine faşist bir devlet biçimi yer etmemiştir."(!) Yok eğer 12 Eylül'den önceki devlet biçimi sınırları çok daraltılmış da olsa burjuva demokrasisi idiyse,bugünkü devlet biçimi kapitalist devlet tipinin biçimlerinden biri olan faşist devlet biçimi ise kapi-

talist devlet biçimlerinden biri olan burjuva demokrasisinin yerine 12 Eylül'den sonra gene kapitalist devlet biçimlerinden biri olan faşist devlet biçimi yerleştirilmiştir. Bu nedenle 12 Eylül'den önce varolan burjuva demokrasisinin onarıldığına ya da restore edildiğine dair en ufak bir belirti yoktur. Söz konusu olan burjuva demokrasisine son verilmesi, (ki yazının bütününden anladığımız kadarıyla o da burjuva demokrasisinin kaldırıldığını kabul ediyor. Buna rağmen burada burjuva demokrasisinin onarılmasından bahsedebiliyor.) faşist devlet biçiminin yeniden örgütlendirilmesidir. Şimdi bu durumu genel hatlarıyla görmeye çalışalım:

12 Eylül cuntası, daha başa geçer geçmez, burjuva demokrasisinin varlık nedenlerinden, temel kurallarından olan yasama ve yürütme organlarını lağvetti. Burjuva demokrasisinin varlığına dayanak olan(hukuksal anlamda) anayasayı iptal etti. Ardından en temel yargı organlarını fiilen yokeden, onları felceden kararnamelerle sınırsız yetkilerle donanmış bir otoriteyi kendisinde temsil ettirdi. Bu, demokrasinin temel ilkelerinden biri olan "kuvvetler ayrılığı" ilkesine göre oluşmuş bulunan ve bu doğrultuda otoriteyi kendi aralarında bölüşen kuvvetlerin yokedilmesi ve otoritenin tek bir kurumda merkezileştirilip, sınırsızlaştırılmasıydı. Bu kurum da kendisine (Milli Güvenlik Konseyi) adını veren beş kişilik generaller cuntası oldu. İlk adımdaki bu girişim-

ler en üst düzeyde sınırsız ve kural tanımaz merkezileştirilmiş otoritenin yerleştirilmesi oldu.

Ardından bu otorite,yukarıdan aşağıya doğru devletin açık şiddete dayanan terörcü egemenliğini biçimlendiren yasa ve kararların çıkarılmasına girişti.Bu konuda polisi,orduyu ve sıkıyönetimi olağanüstü yetkilerle donatan yasalar daha önce zaten büyük ölçülerde çıkarılmıştı.Cunta yaptığı yeni yasa ve yasa değişiklikleriyle bunu tamamladı.Yine devletin açık şiddete dayanan terörü önünde önemli engel niteliği oluşturan emekçi halkın;işçilerin,köylülerin ve diğer çalışanların örgütlerinin işlevlerine son verildi.Sendikalar,demokratik kitle örgütleri ve kooperatifler ya kapatıldı ya da kapatılmıyanların demokratik görev ve işleyişlerine son verilerek bunlar bürokratik mekanizmanın birer parçası haline getirildiler.Demokratik ve muhalif basın hepten susturularak,kalan basın da askeri faşist cuntanın işleyişi doğrultusunda hizaya sokuldu Basın ve yayın organları askeri faşist cuntanın demagoji sisteminin birer parçası haline getirildi.

Yargı organları adım adım faşist cuntanın emirlerini yerine getiren kurumlar haline sokuldu. En son Yüksek Hakimler Kurulu ve Yüksek Savcılar Kurulu Yasaları kaldırıldı. Bunların yerine getirilen Yüksek Hakimler ve Savcılar Kurulu Yasası ile yargı tamamıyla askeri faşist cuntaya bağımlı hale getirildi.

Askeri faşist cuntanın, faşist diktatörlüğü yaygınlaştırma ve pekiştirme doğrultusunda gerçekleştirdiği operasyonların bir bölümü de topluma "korporatif" ilkeler doğrultusunda örgütlemedir. Bu örgütlenmeler faşizmin, gerçekte tekellerin mutlak hakimiyetine yol açan, toplumdaki sınıf çatışmalarını "ortadan kaldırma" ve "sınıf uzlaşmasını" getirme biçiminde ortaya çıkan anlayışına dayanır.

Bunların başlıcaları şunlardır: Daha cuntanın ilk iş başına geldiği dönemde, bütün demokratik örgütlenmeler yasaklanmışken, cuntanın izni ile "Kemalist Atılım Birliği" kuruldu. Sözömona Atatürk ilkelerini yaygınlaştırmak amacıyla kurulan bu dernek, gerçekte toplumun çeşitli kesimlerini cuntanın faşist demagojileri doğrultusunda kendi bünyesinde toplamaya ve bu kesimi faşist devlet mekanizmasının bürokratik çarkı ile bütünleştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca aynı amaçlar doğrultusunda bugün gençliği ve devlet memurlarını bünyesinde toplayacak örgütlerin kurulması çalışmaları sürdürülüyor. Dikkat edilirse bu örgütlerin hiçbirisi demokratik bir işleyişe sahip olamayacaklar. Yukarıdan aşağıya doğru örgütlenen faşist devletin bürokratik hiyerarşisi içinde yeralacaklardır.

Yine tekellerin hem çalışanlar hem de genel olarak toplumun yönlendirilip biçimlendirilmesi görevini üstlenen eğitim üzerinde doğrudan denetim ve yönetimi sağlayan "Devlet Denetleme Kurulu" Milli Eğitim

Bakanlığı Vakfı" gibi örgütlenmelere gidiliyor. Özellikle yeni başvurulan bu vakıf sistemleri, faşizmin "korporatif toplum" ilkesine uygun düşüyor. Bilindiği gibi "Milli Eğitim Bakanlığı Vakfı"nın kurucuları arasında Sabancı ve Koç gibi Türkiye'nin en büyük tekelcileri vardır. Vakıf senedine göre kurucular, ömür boyu görevlerini koruyabilecekler, ayrıca bunlar kapalı zarf usulüyle, öldüklerinde yerlerine kimin geçeceklerini saptama yetkisine sahiptirler. Vakıf yönetiminde yer alabilmek için de bir yılda asgari 250 bin TL. bağışta bulunmak gerekir. Vakfın amacı "eğitim amacını" tespite katkıdan tutun da ders araç-gereç ve kitaplarının yapımına kadar gidiyor. Böylece bu vakıf aracılığıyla en büyük tekelci grupların doğrudan denetimi hem eğitim alanında çalışanlar üzerinde hem de bizzat eğitim üzerinde kurulmuş oluyor. Bu tür örgütlenmelere değişik alanlarda da gitme doğrultusunda çabalar var.

Aynı anlayış işçi sınıfına yönelik saldırılarda da kendisini ortaya koymuştur. Bilindiği gibi faşist cuntanın baş hedeflerinden birisi de işçi sınıfının her türlü ekonomik ve siyasal mücadelesini bastırmaktır. Bu nedenle cunta daha başa geçer geçmez DİSK'i kapattı. DİSK ve bağlı sendikaların yöneticilerini, iş yeri temsilcilerini ve işyeri sınıf bilinçli yüzlerce işçiyi tutuklattı. İşçilerin bütün grev ve direnişlerini yasaklayarak

onlara süngü zoruyla işbaşı yaptırdı. Toplu sözleşme görüşmeleri yetkisi ellerinden alınarak, işçi ücretleri patron ve cunta temsilcilerinden oluşan bir kaç kişilik Yüksek Hakem Kurulu'nun vicdansızlığına terkedildi. Üretimi artırma bahanesiyle işçileri daha çok çalışmaya zorlayan önlemler getirildi.

Öte yandan kapatılmayan TÜRK-İŞ'in ise, işçilerin çıkarlarıyla ilgili varolabilecek en ufak eylemleri de ortadan kaldırdı. Bu arada, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri de kurulan hükümetin içine alınarak TÜRK-İŞ'in sadece cuntanın emir ve talimatlarının işçiler arasında işlemesi ile görevli bürokratik bir mekanizma olarak faaliyet sürdürmesi sağlandı. Cunta oluşturduğu böyle bir mekanizma içinde bugüne kadar bütün hak ve özgürlükleri gaspedilmiş olan işçi sınıfını tamamıyla patronların ve devletin insiyatifine mahkum etmiştir. Ama öte yandan cunta bunlarla da yetinmiyor, sözkonusu işleyişi süregenleştirmek ve "yasal" bir takım temellere bağlamak için de çalışıyor. Bu amaçla Sendikalar Yasası ile Grev, Lokavt ve toplu sözleşme yasalarının yukarıdaki anlayışa uygun olarak düzenlenmeleri için çalışmalarını sürdürüyor. Bu yasaların yeniden düzenlenmesiyle ilgili olarak bugüne kadar ortaya çıkan durumuyla tekeller, öncellikle sendikaların, işçilerin ekonomik-demokratik ve sosyal haklarını koruyan örgütlerden çok, işyerlerinde "çalışma barışı"na , üretimin

dengeli ve sürekli olarak gerçekleşmesine hizmet eden örgütler durumuna getirilmesine çalışıyorlar. Bu nedenle sendikaların kuruluş esaslarının buna göre düzenlenmesini, mali ve idari olarak sürekli bir denetim altında tutulmalarını, toplu sözleşme ve grev yetkisinin sınırlandırılmasını, grev yapabilme koşullarının ağırlaştırılmasını, buna karşın grevleri kırabilme olanaklarının genişletilmesini istiyorlar. Sendikaların demokratik haklara sahip çıkmaları, bu yönde kamuoyu oluşturma ya da bir baskı unsuru olarak görev yapmaları; siyasal faaliyetlerde bulunmaları, diğer örgütlerle dayanışma içine girmeleri v.s. yasaklanmaktadır. İşyerlerinde her türlü sendikal faaliyetler, yasaklanmalıdır. Ve bu esaslar üzerinde tek bir sendikal örgütün yaşayabileceği kurallar getirilmeli,-dir.En son çıkarılan YÖK(Yüksek Öğrenim Kurulu) Yasasıyla, üniversitelerin bir ölçüde bile varolan özerklikleri kaldırıl - dı. Ta üniversiteye kadar ırkçı şöven ilkelerle donanmış bir eğitim programı uygulamaya konulurken, üniversiteler de askeri kışla kurallarıyla yönetilmeye başlandı . İşte tekelci gruplar, işçi sınıfı hareketini böylesine bir bürokratik mekanizma - nın içine hapsetmenin çabası içindedirler.

CUNTANIN İZLEDİĞİ EKONOMİ-POLİTİKA

12 Eylül askeri faşist cuntası, işbaşına gelir gelmez ekonomik sorunlarla ilgili olarak yaptığı açıklamalarda, "ilk olarak ekonomik önlemler programı"nın sürdürüleceğini belirtti. Ardından emperyalizm ve tekellerin has adamı, 24 Ocak kararlarının mimarı Turgut Özal'ı önce kendi ekonomik danışmanlığına sonra da kurulan kukla hükümette ekonomik işlerle ilgili başbakan yardımcılığına atadı.

Bilindiği gibi 24 Ocak Kararları sadece ekonomik önlemleri içermiyordu. Başını İMF'nin çektiği uluslararası emperyalist mali kuruluşların Türkiye'ye borç verme programlarını sürdürebilmek için ön koşul olarak getirdikleri ekonomik, siyasal ve sosyal önlemleri içeren genel bir operasyon niteliğindeydi.

24 Ocak Kararları aynı zamanda Türkiye'nin en büyük tekelci gruplarının dayattıkları önlemlerdi. Çünkü hem uluslararası emperyalist mali kuruluşlar, hem de tekelci burjuvazi, Türkiye'nin içine düşmüş olduğu ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalımlardan kendi çıkarları zedelenmeden ve daha da güçlenerek çıkmak için 24 Ocak Kararları'nı zorunlu görüyorlardı.

Gerçekten de bu kararların genel mahiyeti, ekonomik bunalımların faturasını başta işçiler, köylüler ve diğer çalışanlar olmak üzere tekel dışı güçlere, küçük ve

orta girişimcilere ödetmek, tekellerin ekonomik güçlerini arttırmak ve ülke ekonomisinin hemen hemen tüm sektörlerinde tekellerin egemenliklerini pekiştirmek, devletin tekelcilere karşı tekel-dışı güçleri bir ölçüde de olsa korumaya yarayan önlemleri kaldırarak devletin bütün olanak ve gücünü tekellerin hizmetine sunmak ve bu yolla tekellerle devletin bütünleşmesi sürecini hızlandırarak, ülkede tekelci devlet kapitalizminin egemenliğini yaygınlaştırıp pekiştirmekti.

24 Ocak Kararları genellikle hangi alanlarda somutlaşıyordu? Her şeyden önce devletin ekonomiyi planlama girişimlerine son verilmeli, KİT(Kamu İktisadi Teşebbüsleri) lere yapılan yardımlar durdurulmalı bu alandaki kaynaklarözel kesime aktarılmalıydı. Devlet, özel kesimin el attığı alanlarda faaliyet göstermemeli, aksine bu alanda özel girişimleri teşvik edici destekleme politikaları yürütmeliydi.Devlet müdahalesi, özel kesimin uğraşamadığı ya da çekici bulmadığı alanlara el atmakla sınırlı kalmalıydı. Üretimin arttırılmasının bir yolu olarak, dış ticaret ilişkilerinin kabul edilebilir bir ölçüye gelebilmesi ve döviz, hammade ve mamul madde darboğazının atlatılması için köklü bir devalüasyon yapılmalı ve Türk parasının "gerçek" değerinde seyrini düzenleyecek kurallar getirilmeliydi.Yabancı sermayenin Türkiye'ye gelmesini çekici hale getirecek yeni düzenlemeler getirilmeli, ihracatın teşviki için devlet, ihracatçılara yeni o

lanaklar sağlamalı, ithalat ve ihracatçıların önündeki bürokratik engeller kaldırılmalı, ihracat teşvik tedbirleri getirilmeli, Türkiye'de sanayinin gelişmesine aktarılmak üzere tarımsal alanlardaki devlet desteği kaldırılmalıydı. Devlete yeni mali kaynaklar sağlamak üzere bir vergi "reformu" gerçekleştirilmeliydi. Üretimin artırılması ve yeni yatırımların gerçekleştirilmesini sağlayacak bir ortam sağlanmalıydı. İş yerlerinde "çalışma barışı" sağlanmalı, ücret artışı taleplerinin önüne geçilmeli, ücretleri dondurma yoluna gidilmeli, tüketimi kısmak için fiyatlar artırılmalı, fiatlar serbest bırakılmalıydı. Bütün bu tedbirler alındığında "doğal olarak" Türk ekonomisinin başına bela kesilen enflasyon canavarının da beli kırılmış olacaktı.

Ve kuşkusuz bütün bu önlemleri rahatça uygulanabilmesi, herhangi bir engel ve zorlukla karşılaşmaması, burjuvazinin iktidarını tehlikeye düşürmesi için gerekli toplumsal ve siyasal içerikli yasal ve pratik önlemler de alınmalıydı. İşte bu koşullarda Türkiye dört beş yıl içinde düzlüğe çıkacaktı.

Bütün bu önlemleri içeren "önlemler paketi" 24 Ocak 1980'de Demirel "azınlık hükümeti" tarafından açıklandı ve adım adım uygulanmaya kondu. Demirel, özellikle üst üste başvurduğu devalüasyonlarla Türk parasının değerini yüzde yüzü aşan bir oranda düşürdü. Fiat ayarlamaları üzerindeki bütün denetimleri kaldıra-

rak fiatları serbest bıraktı. KİT'lere verilen devlet sübvansiyonunu yok denecek bir düzeye indirerek onlara da ürettikleri mallara istedikleri fiatları koymaları serbestisi verildi.

Türkiye'de yeni bazı alanları uluslararası sermayeye açtı. Ve kolaylıklar tanıdı. Dış ticarette uluslararası tekellerin ve Türkiye tekelci burjuvazisinin istediği bazı kolaylıkları sağladı. İşçilerin ve devlet memurlarının ücret artış taleplerinin mümkün olan en asgari düzeyde tutulmasına çalışan bir politika izlendi. Özel kesimde ve kamu sektöründe çalışan işçilerin grev ve direnişleri yasaklandı, sıkıyönetim ve polis zoruyla bastırıldı. Bu alanda polisiye önlemleri artırmak için yeni yasa tasarılarını parlamentoya sundu. Yeni bir vergi yasası parlamentoya getirildi. Enflasyon hızını düşürme bahanesiyle küçük tasarruf sahiplerini tasarruflarının büyük tekellerin kasalarına akmasını sağlayan bankaların faiz hadlerini serbest bıraktı.

Fakat Demirel hükümeti, aldığı bu tedbirlere rağmen 24 Ocak Kararları'nın tümünü yerinde ve zamanında uygulamaya koymadığı gibi ekonomik kriz daha da derinleşti. Halkın muhalefeti boyutlandı, burjuvaziyi ürkütür, endişeye düşürür bir noktaya geldi. Demirel, parlamentodan bazı değişiklikleri geçiremedi, parlamento tıkandı. Kısacası dana önce de anlattığımız gelişmeleriçinde 12 Eylül askeri faşist darbesi geldi.

Askeri faşist cunta geldikten sonra, darbe öncesi hükümetin uyguladığı ekonomi politikayı daha da geliştirerek uygulamaya soktu. Eskinin çok sınırlı burjuva demokrasisi koşullarında bir türlü alınamayan önlemlerini de cunta kendi,kural, yasa tanımaz açık terörcü egemenliği altında uygulamaya soktu.

Devalüasyon politikasını sürdürdü, daha sonra Merkez Bankası aracılığıyla bunu süregeleştiren bir sisteme bağladı. Serbest fiat artışları politikası devam etti. Ardarda zamlar biribirini kovaladı. Bugün de sık sık aralıklarla zamlar tırmanmaya devam ediyor. Cuntanın gelişinden bu yana bile fiat artışları yüzde yüzü çoktan aştı.

İşçiler, emekçilerle ilgili olarak geçen bölümde sözkonusu uygulamalara başvuruldu. Genel olarak çalışanların çalışma süreleri, çeşitli aralıklarla yayınlanan kararnamelerle uzatıldı. Örneğin bir Mayıs ve 27 Mayıs'ın tatil olmaktan çıkarılması, ulusal bayramlar ve genel tatil günleri, cumartesilerin tatil olmaktan çıkarılması dışında çalışanların tatil yapmalarının yasaklanması gibi v.s.

Son iki üç yıl içerisinde fiat artışları yüzde yediyüze yaklaştığı ve bazı alanlarda bu oranı geçtiği halde, genel olarak bu sürelerde değişmeyen işçi ücretleri yüzde seksen brüt, yüzde otuzbeş-kırk net bir artışla gerçek değerinin kat kat altına düşmesini sağladı. Bu iki yıllık süre içerisinde çeşitli yollarla ücret ar-

tışı sağlayabilen işçilerin ücretleri de bu seviyeye düşürüldü. Memur ücretleri bunun çok daha altında tutuldu.

Getirilen yeni vergi yasalarıyla orta tabakaların, küçük esnaf ve sanatkarların, köylülerin ve hayvancılıkla uğraşanların vergi yükleri artırıldı. Vergilendirme alanları tekelcilerin dışındaki tüm kesimlerin zararına daha da yaygınlaştırıldı. Bu kesimlerin vergi yükleri yüzdeyüz oranında artmış bulunuyor. 1980 yılı vergilerinde ortaya çıktığına göre, devlete verilen toplam vergilerin yüzde altmışaltısı çalışanlardan alınıyor. Bu oran gözönüne alınır ve yeni vergi düzenlemeleri öyle ele alınırsa, çalışan kesimlerden alınacak verginin korkunçluğu ortadadır.

KİT'ler üzerindeki sübvansiyonlar, tamamıyla kaldırıldı. Buna rağmen KİT'leri, büyük tekellerin tamamıyla çıkarları doğrultusunda biçimlendirmek ve onların hizmetine sokmak için, şimdi onları holdingleştirecek yasalar üzerinde çalışılıyor.

Tarımsal alana sağlanan destek kaldırılarak, bu alandaki devlet imkânları sanayiye kaydırılıyor. Böylece bir yandan sanayi tekelleri güçlendirilirken öbür yandan, küçük ve orta tarım girişimcilerinin büyük toprak mülkiyeti sahipleri karşısında korunmasız kalarak hızla iflas etmelerini ve tarımsal sektörün bir avuç büyük toprak sahiplerinin elinde

daha hızla ve elverişli koşullarla birikmesini getirdi bu durum.

Tütün üreticilerine daha önce verilmekte olan bazı desteklemeler kaldırılarak tütün ekim alanları sınırlandırıldı. Daha önce devlet tekelinde olan sigara üretiminin şimdi yabancı ve yerli özel sermayeye devredilmesi için çalışmalar sürüyor. Bu konuda yasalar hazırlanıyor. Daha şimdiden sigara yapım iznini çıkarabilmek için onbeş özel firmanın sıraya girdiği ve bunların bazı uluslararası firmalarla çeşitli anlaşmalar yaptıkları biliniyor. Tarım ve hayvancılık alanında alınan bu önlemlerin, vergilendirmelerin özellikle Kürdistan köylülerini ne kadar büyük bir yıkıma uğratacağı ortadadır.

Askeri faşist cuntanın işbaşına gelmesinden bu yana hemen hemen bütün ekonomik sektörler ulusarası sermayenin etki alanına sokulmuş bulunuyor. İmalat sanayinden tarıma, enerji üretiminden; madenlerden, petrolden hayvancılığa ve turizme kadar...

Dış ticarette alınan kararlarla fiat ve kalite tescili denetimleri kaldırılarak ihracatçılara bol ve usuz kredi yolları açıldı. Dış ticarette devlet denetimi kaldırılarak Türkiye'nin ticareti tamamıyla büyük iç ve dış ticaret firmalarının kontrolüne bırakıldı. Bu durum, Türkiye'nin geleneksel ihraç malı olan tarım ürünlerinin üreticilerini, ihracatçılar karşısında eli kolu bağlı bıra-

kırken öte yandan ihracat alanındaki rekabette, düşük fiatla mal alma ve satma konusunda işbirliği yapan yerli ve yabancı büyük ihracatçıların karşısında daha alt seviyedeki tüccarların rekabet olanaklarını büsbütün yitirmelerini getirdi. Böylece dış ticarette tamamıyla büyük tekellerin ve uluslararası büyük ticaret firmalarının eline geçmiş oluyor. Ayrıca devletçe sağlanan gümrük muafiyeti, vergi iadesi, döviz kurlarının indirimi gibi olanaklarda bu kesimlerin alabildiğince kârlarını artırmalarını getiriyor. Yine devlet denetimi ve fiat tescilinin kaldırılmasıyla ihracatçılar, gelirlerini az göstererek, hem dışarıda döviz bırakabiliyor, hem de vergi kaçırabiliyorlar.

Bilindiği gibi ekonomik alanda uygulanan politikalardan biri de bankaların mevduat ve kredi faiz hatlerinin serbest bırakılması. Bu kararın enflasyonu önlemek için alındığı söyleniyor. Bu amaçla faiz hatleri yüzde ellibeşe kadar çıktı.

Bu uygulamaya bakıldığında gerçekte uzun vadede enflasyonu önlemediği, aksine körüklediği görülür. Çünkü yüzde ellibeş ile kredi alan bir sanayicinin bu kredîyi kullanabileceği bir yatırımdan en azından %55 kâr etmesi lazım ki zararlı çıkmasın. Kâr edebilmesi için de bundan sonraki enflasyonun hiç olmayacağını düşünsek bile %55'in üzerinde bir gelir getirmesi gerekiyor. Durum bu olunca kredi alacak sanayici en çok ve en kolay kâr getirecek alanlara yatırım yapacaktır. Böy-

lece sağlıklı yatırımlar gerçekleşmeyeceği gibi fiyatlar da hızla artacak ve enflasyon hızı yeniden hızlanacaktır. Kuşkusuz tekelci burjuvazi genel olarak bu durumdan zararlı çıkmıyor.

Bu politikadan asıl amaç küçük tasarruf sahiplerini özendirerek bankalarda kaynak artırımını sağlamak ve bunu en büyük tekellerin yararına kullanmaktır. Çünkü kredi faizlerinin bu ölçüde artması karşısında, bu faizle, bazı büyük tekeller kredi alıp bunun birkaç katını tüketicinin sırtından çıkarabilecekken, zaten rekabet olanakları büsbütün daralan orta ve hatta bazı büyük sanayiciler bu kadar pahalı bir kredi ile yatırıma girişemeyecekler. Bu durum banka sermayesiyle yeterli bir bütünleşmeye ulaşamamış ucuz kredilerle ytırımlarını daha da artırmak isteyen tekelleri de bu hususta etkiliyor. Sonuçta bu politika, en çok sanayi sermayesi alanında oturmuş ve banka sermayesi ile sanayi sermayesini bütünleştirmiş büyük mali sermaye çevrelerine yaramaktadır.

Ayrıca bu uygulama ile ek olarak bankalara konulan "mevduat sertrifikası" ile açılan "sırdaş hesaplar"la, tekellerin bankalarda yatırılacak hesaplarını ve elde ettikleri gelirleri, devlet bile bilemeyecek, bu yolla bankalar ve mevduatçılar hem diledikleri kadar vergiden kurtulabilecek, hem de çek sistemi ile istedikleri kadar parayı dışarıya çıkarabilecekler.

En son olarak değinebileceğimiz konulardan biri de dışarıdan alınan borçların kullanılma yollarıdır. Bilindiği gibi bütün bu uygulamalar bir yerde borç alabilmenin ön koşulları olarak gerçekleştirildi. Bu nedenle sağlanan bu borçlar da gerçekte temel gereksinimlere harcanmamakta, bir kısmı petrol alımında kullanılırken bir kısmı da eski borçların karşılanmasında kullanılmaktadır. Geriye kalan kısmı ise Türkiye'nin ithalatında kullanılmak üzere harcanmaktadır. Böylece alınan borçlar da ne üretimi artırmada, ne ağır sanayinin gerçekleştirilip kalkınmada ve işsizliğin önlenmesinde kullanılabiliyor. Sadece daha büyük artışlarla yerli ve yabancı tekellerin kasalarına akıyor.

Bu nedenle uygulanan ekonomi-politika, üretimin artmasına katkı getirmediği için, işsizliğin giderek artmasını, fiat artışlarını ve devalüüsyonları bu nedenle uzun vadede hızlı bir enflasyonu getiriyordu. Resmi verilere göre 1980 yılı sonularında Türkiye'de işsizlik oranı %25'e (gizli işsizler ve mülkiyetini yitiren küçük üreticiler hariç), enflasyon hızı %108,3'e çıkmıştır. Yatırım oranı 1979 yılına göre %16 oranında gerilemiştir. 1980'nin dış ticaret açığı 4,8 milyar dolar olmuş. 1981 yılının ilk üç ayında dış ticaret açığı 1,4 milyar dolardır. Aynı tempoyla bile gitse bu, 1981 yılı sonunda 5,6 milyar dolar demektir. Devlet desteğinin kaldırılması ve artan pahalılık karşısında

Türkiye tarımsal üretiminde önemli bir gerileme olmuştur.

Bu politikadan uluslararası emperyalist kuruluşlar ve Türkiye'nin büyük tekelci kuruluşları büyük oranda güçlenmişlerdir. Buna karşın izlenen ekonomi-politika, bütün çalışanları yıkıma doğru sürüklediği gibi küçük ve orta girişimleri de iflasa doğru götürüyor. Hatta bazı tekeller bile izlenen ekonomi politikadan huzursuzdurlar.

Faşist diktatörlük koşullarında uygulanan bu politika, mali sermayenin ülkenin ekonomik, politik, toplumsal alanda egemenliğini, özel tekellerle devletin bütünleşmesi sürecini pekiştiriyor. Zaten askeri faşist darbeye başvurulmasının temel amaçlarından biri de buydu.

FAŞİST DARBENİN ARKASINDA BELLİ BİR TEKEL GRUBU VAR

12 Eylül faşist darbesiyle işbaşına geçer geçmez cuntanın yaptığı açıklamalardan bir de 24 Ocak Kararları'nın uygulanacağı yolundaydı. Buna uygun olarak ilk anda, 24 Ocak Kararları'nın mimarı olarak bilinen Turgut Özal'ı kendine ekonomik danışman yaptı. Daha sonra kurduğu Bülent Ulusu kabinesinde de Turgut Özal'ı, ekonomik işlerle ilgili başbakan yardımcılığına getirdi. Daha 24 Ocak Kararları Demirel hükümeti döneminde uygulanmaya başlar başlamaz, bu kararlarla ilgili olarak tekelci gruplar arasındaki çelişkiler günyüzüne çıkmıştır.

Sabancı Holding, Halit Narin gibi bazı sanayiciler bu kararların bazıları özellikle bankalarda uygulanan serbest faiz politikasına karşı çıkarken KOÇ Holding, Eczacıbaşı Holding, Yaşar Holding, Transtürk Holding gibi büyük tekeller, 24 Ocak Kararları'nı her yönden desteklediler. Özellikle kararların alındığı dönemde de, alınan kararların cesurca alınmış kararlar olduğunu ve bu kararların da ancak güçlü bir hükümet eliyle uygulanıp başarıya ulaşabileceğini söylüyorlardı.

Cunta da alınan 24 Ocak Kararları'nın bir parçası ve bir açıdan da bir sonucu olarak geldiği için Koç Holding'in başını çektiği tekeller grubunun tamıyla desteklediklerini bu ekonomik politikayı yürüteceğini açıkladı. Böylece daha o zaman ortaya çıktı ki faşist cuntanın arkasında, başını Koç Holding'in çektiği tekelciler grubu var. Cuntanın Koç grubunun benimsediği ekonomi politikayı bu kez hiçbir sınır ve engel tanımaksızın yürütmeye başlamasıyla 12 Eylül'den sonra Koç Holding ile Sabancı Holding arasındaki çelişkiler daha da şiddetlenerek su yüzüne çıktı. Bu iki tekel grubu arasındaki çatışma tekellerin yaptıkları toplantılarda ve giderek televizyonda bile yansıdı. Faşist cunta her na kadar her iki grubun çıkarlarını uzlaştırmak için çalıştıysa da sonunda bunu başaramayınca, ağırlıkla Koç grubuna yaslandı.

Askeri faşist cuntanın daha çok Koç grubuna dayandığı daha başka olaylarla

da ortaya çıktı. Arayış Dergisi'nin 23 Mayıs 1981'de çıkan 14.sayısında "DEVLER SAVAŞI VE BİR KARARNAME" başlığı altında verilen bir haber yorumda, Koç Holding ile Sabancı Holding arasındaki bir çatışmaya ve bu çatışmada cuntanın Koç Holding'ten yana aldığı tavra değiniliyor! Olay özet olarak şöyle: Sabancı Holding'in deretimindeki Akbank, Londra'da kurmak istediği bir banka için Bakanlar Kurulu'nden izin ister. Bakanlar Kurulu 30 Aralık 1980 tarihinde bu iznin verilmesini kararlaştırdığı halde, Resmi Gazete'de yayınlanmaz. İzinin Resmi Gazete'de yayınlanmasının nedenlerinden biri, Sabancı Holding'in başı Sakıp Sabancı'nın 11 Aralık 1980 günü Odalar Birliği'nde, izlenen ekonomi-politikayı eleştiren bir konuşma yapması, diğeri de Garanti Bankası içinde Koç Holding ile Sabancı Holding arasındaki çatışmada cuntanın Koç'dan yana ağırlığını koyarak verilen iznin geçiktirilmesini Sabancı'ya karşı koz olarak kullanmasıdır. Derginin verdiği bilgiye göre, iznin verilmesinden dört ay aşkın bir süre geçtikten, Sabancı'nın Garanti Bankası içindeki sorunda Koç grubu ile uzlaşmayı kabul etmesinden sonra, izinin verildiğini Resmi Gazete'de yayınlanır. Kamuoyuna yansıyan bu olaylarla da artık, cuntanın arkasında bütün tekelcilerin değil de, başını Türkiye'nin en büyük finans kapitali olan Koç grubunun çektiği bir tekeller grubunun olduğunu gösteriyor. İşte bu günkü askeri faşist cunta Türkiye içinde bu gruba dayanıyor.

Cunta, uluslararası alanda da en gerici en saldırgan güçler tarafından destekleniyor. Bunların başında bilindiği gibi ABD emperyalizmi, İMF ve NATO var. Zaten, Türkiye'de uygulanan ekonomi-politikalar İMF'nin reçetelerine göre düzenleniyordu. Bugün işbaşındaki faşist cuntanın kendisi de İMF reçetelerinin bir ürünüdür. Bilinmesi gereken önemli bir nokta da İMF'nin politikasına yönlendirmede ABD emperyalizminin belirleyici bir rol oynadığıdır.

CUNTA FAŞİST İDEOLOJİYE SAHİPTİR

12 Eylül cuntası, attığı her adımda "Kemalizm"den dem vuruyor. Yaptığı her işi "Kemalizm" adına yaptığını ileri sürüyor. Zaten 12 Eylül öncesi çöküşe "Kemalizm"den sapmış olma yüzünden gelindiğini, yine bu çöküşten "Kemalizm" yolu ile çıkacağını her fırsatta yayıp duruyor.

Cuntanın bu yola baş vurmaktaki asıl amacı, kitlelerin ve dünya kamuoyunun gözünde kendi faşist karakterini gizlemektir. Öyle görülüyor ki bu yöntemle cunta hayli başarılı da oluyor. "Kemalizm" demagojisine sarılmakla bugüne kadar yalnız bilinçsiz kitlelerin değil, pek çok siyasi çevrenin karşısında da kendisini kamufle etmesini başardı. Bunun en basit örneğini, 12 Eylül değerlendirmesi ile ilgili yazının içinde görmek mümkün. Yazı, cuntanın faşist bir ideolojiye değil de "Kemalist" ideolojiye sahip olduğunu iddia ediyor:

"Ordunun, mevcut devletin en önemli baskı aygıtı olmasından ve devletin resmi ideolojisi olan Kemalizm'e sıkı sıkıya bağlı olduğu 12 Eylül askeri darbesiyle Kemalist ideoloji, yani devletin resmi ideolojisi egemendir. Ve bu ideoloji 12 Eylül'den sonra devletin ve onun tüm kurumlarında egemen kılınmıştır. Toplumun değişik kesimlerinde de bu ideoloji egemen kılma çabaları yoğunlaşmıştır. Ancak burada dikkat etmemiz gereken nokta 12 Eylül darbecilerinin faşist ideoloji ile yapılanmadıklarını, devletin resmi ideolojisiyle yapılandıklarını ve bunu yerleştirmeye çalıştıkları noktasıdır. Kemalizm de faşizmle özdeş değil ama burjuva ideolojisidir. Burda Kemalizm'in Türkiye'de çeşitli kesimlerce, çeşitli biçimlerde yorumlandığını belirtmek gerekiyor. Ancak biz devlete yapı kazandıran ve devletin resmi ideolojisi olan Kemalist ideolojiden sözediyoruz." (D.Metin, s.12)

Burada, yazının neden cuntanın faşist ideolojisini göremediğini ve onu "Kemalist" olarak değerlendirdiğini gösterebilmek için öncelikle yazının "Kemalizm"e yaklaşımda gösterdiği bilim-dışı bir tutuma değinmek gerekir. Çünkü sorun aynı zamanda bu bilim-dışı tutumdan kaynaklanıyor: Yukarıdaki alıntının son iki cümlesinde görüldüğü gibi yazı "Kemalizm'in Türkiye'de değişik çevrelerce farklı yorumlanmasından hareketle birden fazla"Kemalizm" olgusunun varlığını kabul ederek kendisi-

nin "devlete egemen olan Kemalizm"den sözettiğini söylüyor. Hayret doğrusu tamı tamına Berkeley'in subjektif idealizmine denk düşen bir tutum.Yani olguyu, bizzat olğunun objektif varlığından değil de çeşitli kesimlerin gözleriyle kabul etme. Böyle bir değerlendirme değil bilimsel sosyalistlerde, pozitivist burjuva düşünürlerinde bile görülemez. Çünkü aklı başında herkes bilir ki bir olgu objektif varlığı ile bir tanedir. Değişik çevreler o olguyu değişik tanımlamaya kalkıyorlar diye birden fazla olmaz. Ve bilimsel sosyalistler bir olguyu ele alırlarken değişik çevrelerin onu nasıl tanımladıklarından hareketle değil de bizzat kendileri tahımlayarak ortaya koyarlar. Öyleyse "Kemalizm", birden fazla çevreler değişik yorumlar getiriyorlar diye birden fazla "Kemalizm" olmaz. Yazı, bu anlayışla, "Kemalizm"i kim nasıl tanımlamış ve ben "Kemalist"im demişse evet sen de "Kemalist"in havasına kapılmış ve cunta da kendisine "Kemalist" dediğine göre el hak doğrudur o da "Kemalist"ir,sonucuna varmıştır.

Cuntanın kendisi faşisttir. Bu nedenle ideolojisi kaba bir anti-komünizm, bağnaz bir şövenizmle biçimlenmiştir. Faşist ideoloji hiçbir zaman kendi içinde tutarlı bir bütünsellik göstermez. Eklektik ve kaba bir demagojiler yığınından ibarettir. Faşist ideoloji, burjuva ideolojisinin dışında "yeni bir başlangınç" değildir. Tam tersine burjuva ideolojisinin kendisi; onun, mali sermayenin egemenliği çağında,

kapitalist düzeni ve tekellerin egemenliğini sürdürme çabalarına denk düşen "son çöküş aşaması"dır.

"Kemalizm" faşist ideoloji ile özdeş değildir. Kemalizm, burjuva ideolojisinin tekel öncesi dönemdeki biçimlenmesidir. Ama Kemalizm ırkçı-şöven, anti-komünist karakteriyle burjuvazinin egemenliğini pekiştirmeye dayanan "sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış millet" yolundaki görüşleri ve despotizmle, faşist ideolojiye büyük bir destek sağlamaktadır. Ve bu yönüyle faşist ideoloji ile çakışmaktadır. İşta cuntanın Kemalizm'e sarılmasının temel nedeni budur.

Buraya gelmişken yazının, askeri faşist cuntanın anti-komünist, anti-sovyetik ve şöven karakterini aklama çabalarına da değinelim. Yazı diyor ki "12 Eylül sömürgeci militarist cuntası resmi devlet ideolojisinde uygulanagelen şövenist politikayı devralma ve resmi devlet ideolojisinin öne çıkarılması çabalarıyla birlikte daha da yoğunlaştırmıştır. Cuntanın yoğunlaştırdığı bu şövenizm, dışa yönelik saldırıların bir ön hazırlığı değil, devletin yapısında mevcut olan şövenizmin olgunlaştırılması ve daha da işler hale getirilmesidir.

Faşist diktatörlüklerde, şövenizm, halkları, kitleleri ve toplumları fiziki olarak ortadan kaldırmaya yöneliktir. Bu açıdan bakıldığında 12 Eylül sömürgeci militarist cuntasının uyguladığı şövenizm

ile, faşist diktatörlüklerde uygulanan şövenizmi farklılık gösterdiği ortadadır.

"Faşizmin en önemli özelliklerinden bir tanesi de onun koyu bir anti-komünizm ve anti-sovyetizmle yoğrulmasıdır. 12 Eylül sonrası uygulamalara baktığımızda, faşist diktatörlükleri uyguladığı koyulukta bir anti-komünizm ve anti-sovyetizm görülmemektedir. Bu militarist sömürgeci cuntanın anti-komünizm ve anti-sovyetizmi kullanmadığı anlamına gelmez. 12 Eylül öncesiyle kıyaslandığında belki de bu alanda bir durgunluk bile sözkonusudur."

Doğrusu bu belirlemelerle, yazı 12 Eylül darbesine yolaçan nedenlerle ilgili olarak yaptığı tespitlerin tümünü bile bir çırpıda reddediyor. Darbenin, Kürdistan halkına, Orta-doğu halklarına, ilerici anti-emperyalist hareketlere karşı emperyalizmin almaya çalıştığı önlemlerin bir parçası olarak geldiği yolundaki tespitler nerede kaldı? Sonra yazı darbenin gelişinin baş amaçlarından biri de Sovyet Komünizm tehlikesinin önlenmesi olduğunu (D.Metin,s.4)daha başlangıçta getirirken nasıl oluyor da darbenin gelişiyle anti-komünizm ve anti-sovyetizmin durduğunu bile iddia ediyor? Cuntanın faşist olmadığını göstermek için yapılan zorlama nasıl oluyorda bu ölçülerde cuntayı aklama çabalarına dönüşebiliyor? Yazı şövenizm ve anti-sovyetizm olgularına bilimsellikle uzaktan yakından ilgisi olmayan 'açıklık-koyuluk' dereceleri gibi bir takım kıstaslarla bulandırmaya

çalışıyor. Şövenizmin koyuluk derecelerinin bilimsel verileri nedir ki bu yola baş vuruluyor? Açıktır ki bu tür bilimsel kıstaslar olamaz ve bu kavramlar sonucu bulandırmaktan öte bir anlam ifade etmezler.

Kaldı ki faşist diktatörlüklerde şövenizm dışa yönelik saldırılar, halkları, kitleleri fiziksel olarak yoketme biçiminde ortaya çıkar da diğer burjuva diktatörlüklerinde böyle bir özellik taşımaz diye bir kural da yoktur. Burjuvazinin tarihi, halkları fiziksel olarak da ortadan kaldırma, dışa yönelik açık saldırıların tarihi ile doludur. Türk burjuvazisinin tarihi bunlarla doludur. Kaldı ki bugünkü askeri faşist cuntanın körüklediği şövenizm çok açık olarak hem kitleleri fiziksel olarak yoketme hem de dışarıya karşı saldırıların özlem ve çabalarıdır. 12 Eylül'den sonra Kurdistan halkına karşı girişilen askeri operasyonlar, Kurdıstan halkına karşı izlenen ırkçı-şöven politikanın bir parçası değil de nedir! Cuntanın Kıbrıs sorununa yaklaşımı, NATO çerçevesinde Orta-Doğu halklarına karşı uygulanan saldırgan politikanın içinde yer alması, orduyu Orta-Doğu'da çıkabilecek savaşa hazır hale getirme çabaları, ABD'nin "Çevik Kuvvetleri"nin Orta-Doğu'da yerleştirilmesi çabalarına destek verileceğinin son NATO Savunma Bakanları toplantısında resmen açıklanması v.s. hep buna örnektir. Bugün, ilkokuldan üniversiteye kadar bütün eğitim sisteminin "Kemalizm"in ırkçı-şöven ilkeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmesi buna örnektir..

Anti-komünizm ve anti-sovyetizm konusu da böyle. Cunta daha başta komünizm tehlikesine karşı geldiğini açıkça ilan etmiştir. Bugün mahkemelerde komünizmi yargılamak için gösterilen çabalar başvurulan en en iğrenç yöntemler cuntanın anti-komünist karakterini gösteriyor. Afganistan ve Polonya olaylarında radyo Tv ve basında anti-komünizmin ayyuka çıktığını bilmeyen mi kaldı? Askeri tatbikatlar dolayısıyla generallerin sık sık Sovyet tehlikesinden, Türkiye'nin jeopolitik öneminden dem vurmaları da hep bu anti-komünist ve anti-sovyetik karakterlerinden geliyor.

Bir de şu var: Günümüzün oluşan uluslararası dengesinde Türk ordusu açıktan açığa etrafa saldıramıyorsa bu cuntanın dışa yönelik saldırgan emeller beslemediği anlamına gelmez. Bu nedenle onun şövenizmini dışarıya yönelik saldırılar ölçüsünde ele alamayız. Bugün dünya gericiliğinin başını çeken ABD bile, Dünya Sosyalist Sistemi'nin ve onunla birlikte diğer devrimci güçlerinin elde ettikleri mevziler karşısında, açıktan açığa direkt bir saldırıya geçmeye kolay kolay cesaret edemiyor. Öyleyse günümüz koşullarında askeri faşist cuntanın saldırganlığı emperyalizmin, onun saldırgan örgütü olan NATO'nun ve özellikle ABD'nin saldırganlık planları çerçevesinde değerlendirilmelidir.

"EMİR KOMUTA ZİNCİRİ" FAŞİST DİKTATÖRLÜK İÇİN BİR ENGEL MİDİR?

Yazının, 12 Eylül askeri darbesinin faşist olmadığına gösterdiği dayanaklardan biri de ordunun "emir-komuta zinciri" için de yönetime el koymasıdır. Yazı diyor ki: "12 Eylül'de devletin en önemli baskı aygıtı olan ordu yönetime el koymuştur, yönetime el koyarken, 'emir komuta zinciri içinde' devleti koruma ve kollama içtüzüğüne dayanarak gerçekleştirmiştir. Ordunun içinde bir kesimin, bir grup veya fraksiyonun gerçekleştirdiği bir darbe değildir."(D.Metin,s.:12)

Bir kere sorunun esasına geçmezden önce bu alıntıdaki bilimsellikle çelişen ve cuntaya karşı liberal burjuvazinin tavrının da gerisine düşen bir anlayışa dikkati çekmek isteriz. Yazı sanki çok normalmiş ve meşru birşeymiş gibi ordunun "emir komuta zinciri içinde""devleti koruma ve kollama iç tüzüğüne" dayanarak yönetime el koydu", diye yazıyor. Bu nasıl bir iç tüzük ki orduya Anayasa'ya, parlamentoya ve seçimle gelmiş bir iktidara rağmen üstelik bütün bunları ortadan kaldırarak yönetime el koymayı meşrulaştırıyor ve bu nedenle faşist olmadığına dayanak olabiliyor. Doğrusu böyle bir gerekçenin ardına bir cunta bir de yazı gizlenmiştir. Onun dışında hiç kimse böyle bir meşruiyeti cuntaya vermemiştir. Cuntayı aklama çabası ancak bu kadar olabilir.

Şimdi gelelim ordunun "emir komuta zinciri içinde" bir bütün olarak yönetime el koymasının ordu içinde bir kliğin veya bir "fraksiyonun" yönetime el koymamasının darbenin faşist olmadığına dayanakgösterilmesine. Her ne kadar bu gerekçe detaylı olarak açılmamaşsada anladığımız kadarıyla, ordunun "emir komuta zinciri" içinde yani bir bütün olarak yönetime el koymasının böyle bir gerekçeye dayanak edilmesi, ordunun bütününün tekelci burjuvazinin bütününün emrinde olduğu anlayışından hareketle getiriliyor. Bu anlayışa göre ordunun bütünü el koymuşsa bütün tekelci burjuvazinin adınadır.

Böyle bir anlayış aslında Türk ordusunun niteliğinigerçek olarak kavramamış olmaktan geliyor.

Bilindiği gibi, burjuva ordu genel olarak egemen sınıf olan burjuvazinin bir baskı aracıdır. Burjuvazi, orduyu, kendi iktidarını korumak ve iktidarına yönelmiş her türlü tehlikeyi bertaraf etmek için bir baskı aracı olarak kullanır.

Doğal olarak bu özellik, Türk ordusu için de geçerlidir. Türk ordusu da burjuvazinin bir baskı aracı olarak görev yapmaktadır. Bu bağlamda Türk ordusunun, teknik donanım, eğitim ve politik alanlarda ABD emperyalizmine ve NATO'ya olan bağımlılığını da özellikle gözönünde bulundurmak gerekir. Ayrıca Türk ordusunun bir baskı aracı olmaktan öte bir özelliği daha var ki o da ordunun "emir komuta zinciri"içinde Türkiye(nin en büyük tekel-

ci gruplarıyla olan bütünleşmesidir. Bilindiği gibi Türk ordusunun kurduğu bazı holdingler ve vakıflar var ki bunlar Türkiye tekelci burjuvazisi ve uluslararası bazı mali kuruluşlarla birlikte Türkiye'de ekonomik yatırımlara girmektedirler. Bunların başında bilindiği gibi OYAK(Ordu Yardımlaşma Kurumu) gelmektedir. Ordudaki tüm assubay ve subayların ortak olmak zorunda bulundukları OYAK 5 milyar TL. sermayeli bir holdingtir. 22 şirkette direkt, 8 şirkette dolaylı ortaklığı var. Ayrıca bazı alanlarda yabancı sermaye ile işbirliği halindedir. Bilindiği gibi Renault otomobil fabrikası OYAK, Türkiye İş Bankası, Koç Holding ve yabancı sermaye ortaklığıyla kurulmuştur. OYAK'ın dışında, Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı da ordunun tekelci sermaye ile bütünleşmesini sağlayan mali kuruluşlardır. Ve ordunun "emir komuta zinciri içinde" üst rütbelere yükselmiş subayları bu kompleks aracılığıyla sürekli olarak tekelci gruplarla sarmaş dolaş olmuşlardır. Bu nedenle günümüzde sadece bir baskı aracı olmasının ötesindeki bu niteliği ile Türkiye'de orduyu "emir komuta zinciri içinde" harekete geçirebilme bakımından en avantajlı durumda olan ve belki de tek olanağa sahip olan en büyük tekelci gruplar, özellikle Koç Holding'tir. Ordunun yüksek rütbeli subaylarının generallerinin daha emekliye ayrılır ayrılmaz, bir ya-

tırım şirketinin ya da bankanın Yönetim Kurulu'nda ya da müdürlüğünde yeralması herhalde onların derin iktisat bilgilerinden gelmiyor? Kaldı ki bugünkü cuntanın, başını Koç Holding'in çektiği tekelci gruba dayandığı artık somut olaylarla da kanıtlanmıştır.

İşte bu nedenle ordunun "emir komuta zinciri" ne dayanarak darbe yapmış olması onun faşist olmadığına değil tam tersine faşist cunta olduğuna bir kanıttır.

CUNTA'NIN MHP'YE KARŞI TAVRI FAŞİST OLMADIĞINA BİR KANIT MIDIR?

Yazının, cuntanın faşist olmadığına dair göstermeğe çalıştığı kanıtlardan biri de onun MHP'ye karşı olan tavrıdır. Yazı, öncelikle faşizmi MHP ile sınırlandırdıktan sonra, cuntanın MHP'ye karşı başvurduğu bütün uygulamaları faşizme karşı yapılan uygulamalar olarak gösteriyor. Hatta buradan hareketle daha da ileri giderek, faşizmin tekelci burjuvazi için bir seçenek, bir çıkış olmadığı da ileri sürülüyor. Bilindiği gibi böyle bir tespit, hareketimizin 12 Eylül öncesi politikasının tamamıyla inkarıdır. Şimdi bu konuyla ilgili olarak yazıdan bazı alıntılar aldıktan sonra görüşlerimizi ve 12 Eylül öncesi politikamızın ne olduğunu belirtelim.

"12 Eylül cuntasının en çok tartışılan, dikkat çeken uygulamalarından bir

tanesi de faşist MHP'ye ilişkin tavrıdır. Kimi çevrelerin yüzeysel yorumları, ya da tavrı 'taktik' olarak değerlendirmeleri ya da kabaca 'burjuvazinin iç çelişkileri' diye kestirip atmaları 12 Eylül cuntasını doğru değerlendirememelerinden kaynaklanıyor.

"Bunu doğru değerlendirebilmek için emperyalist tekellerin dayattıkları reçeteler ile bu doğrultuda çaba harcayan sömürgeci Türk tekel gruplarının istemleri gözönüne alınmalıdır.

"İç ve dış koşullar nedeniyle emperyalizm ve büyük tekel grupları tercihlerini faşist MHP'den yana koymadılar. Dış koşullar açısından en dikkate değer noktalar şunlardır. Türkiye'nin (SSCB) Sovyetler Birliğine komşu olmasının yanısıra emperyalizmin İran ve Afganistan'da yediği darbelerden sonra önemi daha da artan Orta-Doğu'da bir ülke olmasıdır. Faşizmin saldırgan karakteri gözönüne alındığında, hele Türkiye'de faşist hareketin öteden beri 'büyük turan' demagojisini yaptığı ve faşist seçeneğin Orta-Doğu'da yeni karışıklıklar yaratabileceği düşüncesi zaten varolan bunalımın ağırlaşması anlamına gelirdi. (Faşizmin MHP ile sınırlandırılıp, faşizmin bir seçenek olamayacağı tespiti burada açıkça görülüyor.B.N.) Emperyalizmin bölgede yeni gerici askeri paktlar oluşturma arayışları içinde bulunduğu bu dönemde yeni karışıklıklar işini hayli zorlaştırırdı.

"Dış koşullar açısından önemli bir etken de faşizmin dünyada artık teşhir olmuş, yıpranmış bir olgu olması gerçeğidir. Bu gerçek açık faşist diktatörlüklerin emperyalizm tarafından açıkça desteklenmesini ve hatta ilişkilerin sürdürülmesini zorlaştıran bir olgudur. Bu bakımdan faşist seçenek, Türkiye'yi gerek NATO içinde gerek Avrupa da gerekse de Orta-Doğu'da ilişkiler açısından açmazlara sürüklerdi. Faşist bir yönetimin açıkça desteklenmesi ve ilişkilerin sürdürülmesi ABD ve Avrupa'daki sosyal demokrat yönetimler açısından güçleşecekti. Bu Türkiye'nin dünyada tecrit olma sürecine girmesi demekti.

"İç koşullarla ilgili önemli noktalar ise şunlardır:

"Çok yönlü bir bunalımdan geçmekte olan Türkiye'de siyasal durum MHP kanalıyla gerçekleştirilecek faşist bir diktatörlüğe elverişli değildi. Çünkü halk güçleri dağınık bir görünüm arzetseler bile faşist seçenek karşısında önemli bir engeldi. (Halk güçleri açısından fark neydi ki faşist seçenek karşısında bir engel olarak çıkıyor da, cunta karşısında aynı engeli oluşturamıyor? B.N.) Toplumsal muhalefet güçlüydü. Faşistler ile anti-faşistler arasındaki saflaşmanın devletin tüm kurumlarına ve hatta yer yer orduya yansıdığı, şehirlerin, mahallelerin, köylerin bu saflaşmaya sahne olduğu gerçeği, MHP'nin gerçekleştireceği bir faşist diktatörlük koşullarında savaş ihtimali hay-

li yüksek ve rizikoluydu. İşçi sınıfının politik akımlarının belirli bir gücü vardı. Faşist seçenek karşısında bu dağınık güçlerin toparlanması ve tepki göstermesi ihtimalinin yanı sıra Kürdistan halkının ulusal demokratik muhalefetindeki yükselme Kürdistan halkının faşizme karşı güçlü tepkisinden duyulan korku, emperyalizmin ve işbirlikçi tekellerin bu rizikoyu göze alamamalarının başlıca nedenlerinden biriydi.

....

"Bölgede durumu gerginleştirecek dünya kamuoyunda tecrit olacak, iç savaşa sahne olma ihtimali artacak, Kürdistan ulusal demokratik halk muhalefetinin ileri mevziler kazanmasının koşullarını olgunlaştıracak, faşist diktatörlükle yönetilen bir Türkiye, emperyalizmin ve yerli tekel gruplarının istemleri açısından göze alınacak bir seçenek değildi.

"Emperyalizm ve yerli tekeller açısından 'Türkiye'yi' kaybetme sonucunu doğurabilecek MHP'nin faşist diktatörlüğü 'tehlike'sini bertaraf etmek gerekli idi.

"Tekelci grupların en gerici, en şöven kesimlerinin politik hareketi olan MHP emperyalizmin ve tekellerin tam desteğini alma doğrultusunda yoğun çabaları harcamanın yanısıra eğilimlerini kendisinden yana ortaya koyan tekellerin istemleri doğrultusunda adım adım ilerliyorlardı. MHP'nin 12 Eylül öncesi, devleti ele geçirme arafesinde olduğu bilinen bir gerçektir.

"Emperyalizm ve yerli tekeller açısından Türkiye'yi kaybetme sonucunu doğurabilecek MHP'nin faşist diktatörlüğü 'tehlike'sini bertaraf etmek gerekiyordu. Cuntanın MHP ve yan kuruluşlarına karşı tavır almasının altında yatan gerçek budur."(D. M. s.13-14)

Bu alıntılardan ana hatlarıyla çıkarılabilecek sonuç şudur:

1- Türkiye'de faşizm olgusu MHP ve yan kuruluşları ile sınırlıdır. MHP en gerici en şöven tekelci grupların siyasal hareketidir.

2- Salt MHP ve yan kuruluşlarının çabalarından gelen bir faşizm tehlikesi vardır.

3- Bu tehlike, 12 Eylül öncesinin uluslararası ve ülke koşullarında, emperyalizmin ve en büyük tekelci grupların çıkarlarıyla çelişmekteydi. Bu tehlikeyi bertaraf etmek gerekirdi.

4- Darbe aynı zamanda bu tehlikeyi bertaraf etmek için yapılmıştır. Yani darbe aynı zamanda faşizme karşı yapılmıştır. Bu nedenle cunta faşist MHP'ye karşı tavır almaktadır.

Şimdi bunları teker teker ele alalım.

Herşeyden önce şunu iyice bilmek gerekir ki Türkiye'de faşizm olgusu hiçbir zaman MHP ve yan kuruluşlarıyla sınırlı olmamıştır. Çünkü Türkiye'de faşizm eğilimi, en büyük, en gerici ve en şöven tekelci grupların, ekonomik, toplumsal

ve siyasal bunalımları, emekçi halk kitlelerinin çıkarları aleyhinde çözebilmek için gösterdikleri çabaların bir ürünü olarak belirmiştir. En büyüt tekelci grupların faşist diktatörlüğü gerçekleştirme yolundaki çabaları hiçbir zaman salt tabandan bir kitle hareketine dayanarak gelinebileceği gibi bir hayalin üzerine kurulmamıştır. Bu nedenle faşizm çabaları Türkiye'de hiçbir zaman MHP ile sınırlı olmamış, orduyu, kontrgerillayı da içine alan ve CIA'ya kadar uzanan bir örgütlenmeye kadar uzanmıştır. 12 Eylül öncesinde adım adım devlet otoritesinin pekiştirilmesinin, ordu-polis aracılığıyla devlet terörünün tırmandırılmasının ardındaki gerçek budur. Zaten bu nedenledir ki 12 Eylül öncesinde, hareketimiz, faşizm tehlikesini salt MHP ve yan kuruluşlarının şahsında görmemiştir. Hareketimiz 12 Eylül öncesinde, faşizmin ayak seslerinin yaklaştığını göstermeye çalışırken de özellikle ordunun aracılığıyla böyle bir tehlikenin varlığını her zaman göz önünde tutmuştur. 1980 yılı başında, Generaller Muhtırası'nın verilmesinden sonra yapılan "Üçlü Çağrı" ve ondan sonra güçbirliği yolunda gösterdiğimiz çabalar bunu açıkça kanıtlıyor. 24 Ocak Kararları açıklanırken, hareketimiz bununla faşizme gidilmek istendiğini net bir biçimde vurgulamıştı. O zaman JİNA NÛ'da şöyle bir belirleme yer almıştı:

"Terörün esas kaynağı gizli, açık faşist odaklar, saldırılarını açıktan açığa sürdürürlerken, demokratik hak ve özgürlükleri budamaya yönelik yeni baskı yasalarının amacı ortadadır. Amaç, devlet terörünü meşrulaştırmak, sıkıyönetim yetki sınırlarını ve baskı dozunu artırmaktır. Amaç, demokratik kitle örgütlerini ve sendikaların yaşam hakkına son vermektir. Grevleri yasaklamak...Dikensiz bir gül bahçesi yaratmak... İşte amaç budur! Bu amacın altında yatan özlem, faşist diktatörlüğü gerçekleştirme özlemidir."(Jina Nû,Sayı:5,s.:11)

Türkiye'de faşizm olgusu MHP ve yan kuruluşlarıyla sınırlı olmadığı ve hareketimizin bu olguyla ilgili belirlemesi de net olduğu halde 12 Eylül'den sonra çıkan yazının, bütün bunları bir kenara iterek faşizmi MHP ve yan kuruluşlarıyla sınırlandırma doğrultusunda bir zorlamaya girmesinin nedeni nedir? Bu herşeyden önce, askeri faşist cuntanın MHP'ye yönelik tavrını kavrayamamaya yol açan faşist hareket ile faşizmin arkasındaki tekelci güçleri özdeş saymaktan geliyor. Açıkça anlayış şudur: Eğer cunta faşist ise nasıl oluyor da "faşist tekellerin siyasal misyonu olan MHP'ye saldırıyor? Eğer cunta MHP'ye saldırıyorsa o zaman kendisi faşist değildir. Ya da cunta MHP'ye saldırıyorsa bu demektir ki en gerici, en şeven tekellere karşıdır.

Bu anlayış faşist hareketle bizzat hareketin arkasındaki tekelleri birbirine

karıştırmaktan, onları özdeş görmekten geliyor. Oysa faşist hareket ile onun arkasındaki tekelleri kesinlikle birbirine karıştırmamak gerekir. Bu konuyla ilgili olarak 7. Kongre'de yapılan tartışmalara bakmakta yarar var. E. Lewerenz'in Komünist Enternasyonal'de Faşizmin Tahlili adlı yapıtında şunlar var:"ayrıca nasyonal sosyalizmin bizzat kendisinin mi mali sermayenin iktidarı olduğu, yoksa 'büyük burjuvazinin yalnızca uşaklığı rolünü mü oynadığı' tartışılmıştır. Komitedeki Alman Komünist Partisi delegesi Wilhelm Pieck ve Wilhein Flonin, 'yalnızca sözcüğünün bir anlam daraltmasına ve dolayısıyla faşizm tehlikesinin, olduğundan daha az gösterilmesine yol açıp açmayacağının düşünülmesini istemişlerdir. Flonin, faşizmin mali-sermayenin kendisine bilinçli olarak seçtiği bir egemenlik biçimi olduğunun vurgulanmasını önermiştir. Buna Klement Gatwalt karşılık vererek, mali sermayenin kendisine uşaklar yarattığını belirtince, Dimitrov, faşizmin 'mali sermayenin bir aracı' olduğunu eklemiştir. Sonunda taslaktaki formülün kalmasına, yani Alman faşizminin 'büyük burjuvazinin yalnızca uşaklığı rolünü oynadığı'na karar verilmiştir."(K.E.F.T., Sol Y., S.:164)

Bu durum bize gösteriyor ki hem MHP ve yan kuruluşlarını ve hem de askeri faşist cuntayı bizzat en büyük tekelci grupların kendileri olarak değil de onların birer aracı ve uşağı olarak değerlendirmeliyiz. Asıl belirleyici olanlar bunla-

rın arkasındaki güçlerdir. Öyleyse perde arkasındaki güçlerin, kendi uşağı rolünü oynamaktan başka bir misyonu olmayan bir aracı, bundan çok daha elverişli bir araç ortaya çıktığında terketmesinden daha doğal birşey olamaz. Ve bizzat perde arkasındaki güce; iktidarın gerçek sahibine büyük olanaklar açan bir aracın, artık rolünü yerine getiremez bir araçla yer değiştirmesi hatta gerekirse ona yönelmesi de pekala mümkündür.

Bu olgu, faşizmin iktidara gelebilme ya da iktidarda ise iktidarını koruyabilme çabalarıyla doğrudan ilgilidir. Faşizmin geçmişte ortaya çıkan uygulamaları ve faşist hareketlerde meydana gelen değişmeler ortaya koymuştur ki, tekeller açık faşist diktatörlüklerini gerçekleştirme ya da iktidarlarını koruma yolunda, faşist hareketin değişik dönemlerde değişik örgütlenmelerle ya da biçim ve yöntemlerle sürdürülmesini denemektedirler. Hatta böyle dönemlerde faşistlerin kendi aralarındaki bu konularda değişik görüşler belirtebilmekte, aralarında tartışmalar çıkabilmekte ve bu yüzden oluşan çeşitli kanatlar birbirlerine karşı en sert önlemlere bile başvurmaktadırlar. Örneğin İtalyan faşizmi tarihinde, böyle bir olayla karşılaşmaktayız. Togliatti bu konuya şöyle değiniyor: "Partideki (kastedilen Mussoloni'nin Faşist Parti'sidir.B.N.) sıvaşın odak noktası, faşist partinin işlevleri ve parti-devlet ilişkileri sorunuydu.

"Faşist anlayış, aşırı orta kadrolarca benimsenen anlayış, partinin devlet organlarına egemen olması gerektiği yolundaydı. Parti dizginleri elinde tutmaktadır: parti il sekreterinin yetkisi valininkinden üstün olmalıdır diyen Farinocci tarafından benimsenen görüş buydu.

"Milliyetçi Federzani ile Racco'nun düşünceleri başkaydı. Onlara göre, devlet önce, devlete tabi olan parti sonra gelmeliydi.

"Musoloni bu iki görüş arasında denge kurmaya çalıştı.Matteotti döneminde Farinocci'yi kullandı;ama totaliterizm sorunu ortaya çıkınca,Rocco'ya yaklaşıp şu keskin formülü ortaya koydu:Her şey devlet içinde olacak,hiçbir şey devlete karşı olmayacak.

"Yine önlemler alındığında bu süreç tamamlandı.Faşist parti milliyetçi propaganda vb.için,küçük ve orta burjuvaziyi devlete bağlamak için,işçileri etkilemek için devletin elinde basit bir araç haline geldi." (Faşizm Üzerine Dersler. Togliatti.Bilim ve Sosyalizm Y.s 56-57)

Çok daha ilginç bir örnek Hitler faşizmin tarihinde yer etmiştir:

"29-30 Haziran 1934'te SA'nın,Nasyonal Sosyalit Partisinin bütün liderleri Hitler'in emri üzerine tutuklandılar. 1500 kadar kumandan öldürülürken,SA'da akılcı yollarla temizlendi.Büyük iş çevrelerinin isteği ile yapılan bu katliama gösterilen bahane,SA'nın'ikinci bir devrim'için kendi içindeki küçük

burjuva unsurlarını yoketmek amacıyla Hitler'e karşı bir hükümet darbesi hazırlamasıydı."(Faşizme Karşı Birleşik Cephe.G.Dimitrov,Ser Y.s.169 Dipnot.)

İşte Türkiye'deki 12 Eylül askeri faşist darbesi de,faşist hareketin gelişimi açısından bunlara benzer bir gelişimin bir ürünü olarak gerçekleşmiştir. Yazıda alıntılarını verdiğimiz uluslararası ve ülke koşulları nedeniyle,MHP eliyle faşist diktatörlüğünü kurmayı göze alamayan büyük tekelci guruplar,ordu aracılığıyla bir darbe yaparak buna başvurmuşlardır.Yoksa askeri darbe,faşist diktatörlük onlar açısından bir seçenek olmadığı için yapılmamıştır.Tam tersine faşist diktatörlük tekelci guruplar için artık tek seçenek, tek çıkış yolu olarak görünüyordu.Ama faşist MHP ve yan kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirilen tırmanışa rağmen,aşağıdan yukarıya doğru iktidarı ele geçirmek için onlara yeterli olamadı,üstelik bu yoldaki bütün çabalar,artık hem dünya hem de Türkiye kamuoyunda deşifre olmuştu.Tekelci burjuvazi MHP'nin kesinlikle kanıtlanmış olan insanlık dışı eylemlerine sahip çıkarak açık terörcü diktatörlüğünü koruyamazdı.Esas olan da en büyük tekelci gurupların açık terörcü diktatörlüğü olduğuna göre,bunun uğruna tekeller,bir araç olan MHP'yi bir ölçüde feda edebilirlerdi.İşte askeri faşist cuntanın MHP'ye karşı olan tavrı da buradan gelmektedir. Kaldıki MHP davasının başlamasıyla,Cunta'nın MHP'ye karşı takındığı tutumu,kitle

leri yanıltma amacına yönelik olduğu ortaya çıkmıştır.

Yoksa ne Emperyalizm ve büyük tekelci guruplar faşizmi bertaraf etmek için bir askeri darbe yapmışlardır ne de cunta faşizmi bertaraf etmekyolunda herhangi bir çaba göstermiştir.Ama ne yazıkki bu açık gerçeğe rağmenyazı,askeri faşist cuntaya üstelik faşizme karşı olma gibi bir şerefi bahşetme gafletine düşmüştür.İşte yazının en büyük açmazı ve tarihsel zavallılığı buradadır.

*

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org

www.arsivakurdi.org